

GLAS GORENJSKE

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZA GORENJSKO
LETO XIII., ŠT. 1 — CENA 10 DIN
KRANJ, 30. DECEMBRA 1959

V letu 1960 bomo izpolnili PETLETNI PLAN

Leto 1959 je bilo srednje leto v izvrševanju perspektivnega plana gospodarskega razvoja za razdobje 1957—1961 in zato odločilno za njegovo celotno izpolnitev. To leto je zdaj za nami in po približnih cenitvah že lahko ugotovimo, da so bila naša optimistična pričakovanja ob njegovem začetku občesa upravičena. Tega ne potrjujejo le mnogi uradni podatki, vsak državljan lahko sam ugotovi ta mogočen napredek, tako v okviru celotne države in republike, kakor tudi v kranjskem okraju in v vsaki posamezni občini.

Vse gospodarske panoge so že dosegle ali celo preslegle z družbenim planom za leto 1959 predvideni obseg proizvodnje. To še posebej velja za industrijo kot našo osnovno gospodarsko panogo, ki je ob manjšem številu zaposlenih, kot jih je bilo v začetku leta, znatno preselila svoje planske naloge.

V skladu s porastom proizvodnje so se v letu 1959 občutno dvignili tudi osebni dohodki zaposlenih. To pa re samo številčno, pač pa tudi po stvarni vrednosti. Razen tega smo z združenimi sredstvi ljudskih odborov in podjetij dogradili številna stanovanja in mnogo komunalnih objektov, kar je prav tako prispevalo znaten delež k dvigu življenjske ravni delovnih ljudi Gorenjske.

Izredno ugodni gospodarski razvoj v letu 1959 je deloma treba pripisati tudi nekaterim ugodnim objektivnim pogojem, kot so na primer ugodne vremenske prilike za kmetijsko proizvodnjo in preskrbljenost industrije z električno energijo, splošna omilitve napetosti v svetu in razširitev mednarodne blagovne menjave itd. Osnovni vzroki za tak gospodarski razvoj pa so vendarle v zavestnem prizadevanju delovnih ljudi, v splošni ustalitvi našega gospodarstva, v smotrnem investiranju in v učinkoviti izpopolnitvi sistema delitve dohodka in nagrajevanja.

Smo na pragu novega leta 1960 in pripravljamo zanj tudi že nove družbene plane. Če upoštevamo uspehe in izkušnje preteklega leta, potem so tudi naša predvidevanja za leto 1960 optimistična. Predvsem lahko pričakujemo, da bomo že v tem letu dosegli tolikšen obseg proizvodnje, kakršen je bil z okrajnim perspektivnim planom predviden šele do konca leta 1961. To pa seveda ne bomo dosegli brez znatnih naporov in zelo pametnega gospodarjenja. Samo od industrije pričakujemo, da bo v tem letu povečala obseg proizvodnje za preko 9 odstotkov, kar bo deloma doseženo tudi s tem, da bodo začeli s proizvodnjo nekateri novi ali preurejeni obrati.

Precej šibkejša kot v industriji pa so naše možnosti za izpolnitev perspektivnega plana v kmetijstvu, obrti, trgovini in kmetijstvu. Zlasti v kmetijstvu smo v preteklih letih precej zamudili, česar tudi v letu 1960 ne bomo mogli povsem nadoknaditi. Lahko pa računamo s tem, da bodo v prejšnjem letu začete in letos nadaljevane obširne investicije na socialističnih kmetijskih posestvih, kot tudi povečan obseg proizvodnje zasebnih kmetov preko združne kooperacije, dali že letos pričakovane boljše rezultate tudi v kmetijstvu. To bo nedvomno ugodno vplivalo na preskrbo industrijskega prebivalstva predvsem z mlekom in mesom pa tudi z ostalimi kmetijskimi pridelki.

Z razvojem gospodarstva je ozko povezan tudi dvig življenjske ravni delovnih ljudi. Rezultati v preteklem letu so bili na tem področju nadpovprečni, zaradi česar letos ne moremo pričakovati enakih. Kljub temu pa bo v letu 1960 znatno presežen obseg osebne potrošnje, kakršen je bil predviden šele za leto 1961. Ob tolikšnem porastu osebnih dohodkov pa moramo nenehno skrbeti tudi za to, da je ta v pravem sorazmerju s stvarnim porastom proizvodnosti dela (ziroma narodnega dohodka). Samo tako si lahko zagotovimo za povečane denarne dohodke tudi ustrezno povečane količine potrošnih dobrin. Vsah drugačen način povečanja osebnih dohodkov pa lahko vodi k spremembi delitve narodnega dohodka v škodo skupnosti, najpogosteje pa le k številčnemu dvigu osebnega dohodka ob istočasnem porastu življenjskih stroškov. To mora imeti pred očmi vsak delavski svet, vsak posamezni pro-

izvajalec in vsi družbeni organi, kadar odločajo o delitvi sredstev. Kajti v zahtevah po večjih osebnih prejemkih brez ustrezno povečane proizvodnosti dela se izraža le gospodarska kratkovidnost in vse prej kot resnična skrb za boljši položaj delovnega človeka.

Naša predvidevanja glede gospodarskega razvoja okraja v letu 1960 so torej lahko upravičeno optimistična. Potrebna bo le nenehna skrb za pametno gospodarjenje in skupni delovni napor kot edino stvarno jamstvo naše gospodarskega in družbenega napredka.

Vinko Hafner,
oredsednik OLO Kranj

Srečno v novem letu!

Polnoči med 1959. in 1960. letom se bomo poslovili od starega in stopili v novo leto. Stoletja to delajo ljudje, to delajo narodi, pa vendar se mi zdi, da naša pričakovanja novega leta pomenijo nekaj drugega, nekaj posebnega, nekaj vsakdanjega za nas. Med letom se skupaj veselimo naših uspehov; pa ne le uspehov, ki jih dosežemo za skupnost, ampak tudi uspehov vsakega posameznika. Prav ti drobni uspehi namreč veliko pomenijo in spadajo v zgradbo naših skupnih uspehov. Leto, od katerega se poslavljamo, je za nas še toliko pomembnejše, ker smo v tem jubilejnim partijskem letu obudili spomine na revolucionarno pot in boje naše Partije, ki je vodila naše narode v boju za njihovo nacionalno in socialno osvoboditev. Spominjam se še tistih dni — prav živo so mi pred očmi — ko smo bili še vsi pijani od zmage, pa se takrat morda še nismo povsem zavedali, kaj smo si pravzaprav priborili...

Spominov na pretekle dogodke nismo obujali zaradi spominov samih, temveč zato, da bi se vse to, kar je bilo v preteklosti, v času revolucionarnih bojev, še bolj vtisnilo v našo zavest, v zavest vseh nas, v zavest mladih generacij, ki vsak dan v vse večji meri prihajajo in prevzemajo odgovornosti in naloge v nadaljnji izgradnji naše socialistične domovine. Ljudje smo pač že navajeni, da vedno, ob vsaki priliki, delamo obračune in ugotavljamo, kaj smo naredili dobro in kaj

bi lahko še bolje. Če pogledamo samo za eno leto nazaj in stopimo v mislih po naši domovini, potem bomo srečali toliko novega, da nas ne bo sram, ampak bomo lahko le ponosni. Pri tem pa obemem postanemo skoraj žalostni; toda ta žalost je samo trenutnega, sentimentalnega značaja, ker na drugi strani vidimo, da že to novo, kar smo komaj zgradili z našimi rokami — spričo tega, da že ustvarjamo drugo novo — postaja tisto, kar je komaj začelo proizvajati nove dobrine za našo družbo, že staro. V tem nenehnem ustvarjanju in graditvi novega pa je izražena samo ena misel, postavljen samo en cilj, ki je zadržan v našem partijskem programu: ustvarjanje resničnega, boljšega, bogatejšega in srečnejšega življenja za vsakega posameznika v naši socialistični skupnosti. Mi smo srečna družina le takrat, kadar smo vsi srečni. Seveda pa moramo za to srečo tudi vsi delati.

Letošnje leto zaključujemo z velikimi upi, da bomo na svetu ohranili mir, da bomo mi, kot tudi drugi narodi, lahko mirneje gradili svojo bodočnost. Ta bodočnost pa je naša sreča; sreča v tem, da smo mi vsi skupaj aktivni graditelji in soustvarjalci te naše srečne bodočnosti. Tako si bomo veselili obrazov in odprtih src stisnili roko in si spet zaželeli novo, srečno in uspešno leto 1960.

VOJKO NOVAČ

Srečno in uspešno polno

NOVOLETO 1960

želi vsem poslovnim prijateljem, naročnikom, bralcem, sodelavcem in vsem delovnim ljudem na Gorenjskem. Časopisno podjetje »GORENJSKI TISK« Kranj

Kronika teh dni

● V ponedeljek, 28. decembra popoldne je bila v Železnih seja občinskega ljudskega odbora. Na skupni seji so razpravljali o stanju in problemih šolstva v občini in o nekaterih kadrovskih spremembah, na ločenih sejah pa med drugim o predlogu odloka o notranji organizaciji in sistematizaciji delovnih mest upravnih organov Oblo, dalje o ustanovitvi veterinarske postaje v Železnih, o predlogu odloka o dopolnilnem proračunskem prispevku iz osebne dohodka itd.

● V ponedeljek je bila v Kranju seja Sveta za šolstvo Okrajnega ljudskega odbora. Na dnevnem redu je bila korektura sklepov o šolstvu na Gorenjskem, sprejem pravilnika Žagarijev štipendij in nagrad, podelitev nagrad najboljšim šolam, ki so tekmovaly v počastitev 40-letnice ZKJ in SKOJ itd.

● V torek popoldne sta zasedala občinska ljudska odbora v Trzinu in v Bohinju. Na obeh sejah so med drugim razpravljali in sklepali o sistematizaciji delovnih mest v upravnih organih in notranji organizaciji upravnih organov občinskega ljudskega odbora, dalje o nekaterih odlokih s stanovanjskega področja itd. V Bohinju je bila razen tega na dnevnem redu tudi ustanovitev veterinarske postaje v Bohinjski Bistrici, v Trzinu pa razprava o ustanovitvi stanovanjskih skupnosti Trzin-center, Ravne in Pristava-Križe.

● Seja občinskega ljudskega odbora je bila v ponedeljek popoldan tudi na Jesenicah. Med drugim so razpravljali o predlogu nove organizacije in sistematizacije delovnih mest ter o analizi dela upravnih organov občinskega ljudskega odbora, dalje o reorganizaciji komunalne službe, o spojitvi KZ Rače-Planica, Podkoren in Kranjska gora v eno kmetijsko zadružno, o potrditvi statuta Stanovanjske skupnosti Plavž itd.

● Pred nedavnim je bila v sejni dvorani Občinskega sindikalnega sveta seja novoizvoljenega Občinskega komiteja LMS Kranj, kjer so izvolili nov sekretariat, predsednika, sekretarja, blagajnika in predsednike posameznih komisij. Za novega predsednika je bil izvoljen Franc Rogelj. Na seji so se pomenili tudi o nalogah, ki jih čakajo v prihodnjem letu. ● V času od četrta, 24. decembra zjutraj do točka, 29. decembra zjutraj se je v Bolnici za porodništvo in ginekologijo Kranj rodilo 7 deklic in 3 dečki, skupno torej 10 otrok.

● Ker je turizem prav zaradi slabih gostinskih kapacitet v Selški dolini še na zelo nizki stopnji, je Občinski ljudski odbor Železniki pred kratkim dal izdelati načrte za novo gostišče v Železnikih, ki naj bi imelo tudi 22 sob, s čemer bi zadovoljili sedanje potrebe. Investicijska vsota znaša 39 milijonov dinarjev.

● V soboto, 26. decembra je bil v Naklem sestanek aktivna mladina zadrudnikov. Govorili so predvsem o nalogah v letu 1960, med katerimi je najvažnejša pomoč mladim pri vse večjem uveljavljanju kooperacijske proizvodnje.

● Lutkovna sekcija KUD »Do-brava« Naklo je v torek popoldne v dvorani Zadrudnega doma uprizorila igrice »Medvedek Marko«. Režirala je učiteljica Vida Boštar, igrali pa so pionirji osnovne šole.

● Na pobudo Sveta za šolstvo OLO Kranj bo od 7. do 10. januarja 1960 v Kranjski gori poseben smučarski tečaj za učitelje in profesorje.

ZVEDELI SMO...

● Restavracija »Doma« v Kamniku je nabavila glasbeni avtomat s 100 ploščami, ki je nameščen v mali dvorani gostišča. Kakor vsaka novost vzbuja avtomat mnogo zanimanja.

● V jeseniški železnici so v sredo, 23. decembra izvolili v štiri obratne delavske svete nad 100 članov kolektiva.

● V trgovskem podjetju »Oprema« v Kranju so dobili nove račne mešalce-mikserje, mlinčke za pravo kavo »Geska« in Tomosove modele Colibri.

● Avtopromet Kranj razpolaga s 23 avtobusi in 9 kamioni.

● Ekonomsko srednja šola v Kranju obiskuje skupaj 259 dijakov in dijakinj.

● V Mestnem brivsko-frizerskem salonu v Kranju postrežejo dnevno 300 moških in 80 ženskam.

● Administrativno šolo v Kranju obiskuje 163 dijakov in dijakinj.

● Tržiška pošta odpošlje vsak mesec 27.000 pisem, od tega 1.500 v inozemstvo, prejme pa 46.000 pisemskih pošiljk. Tržiščani prejmejo mesečno 25.000 časopisov in revij. Pošta odpošlje mesečno približno 280 brzojavk, prav toliko pa jih tudi vsak mesec prejme. Za telefonske pogovore izdajo Tržiščani na mesec 800.000 dinarjev, šest pismonoš pa prehodi mesečno 1.800 kilometrov.

NESREČE

Z OSEBNIM AVTOMOBILOM V TOVORNJAK

V četrtek, 24. decembra je ob 17 uri je prišlo do prometne nesreče na cesti I. reda pred vasjo Dovje. Plužni tovornjak last Uprave za ceste LRS, ki ga je vodil S. L., je pluzil sneg v smeri proti Jesenicam. Pred železniškimi zapornicami je tovornjak ustavil, tik za njim pa je vozil osebni italijanski avtomobil last novinarka C. V. iz Italije. Ker voznik osebnega avtomobila ni mogel hitro zavreti, se je zadel v plužni tovornjak. Telesnih poškodb ni bilo, škoda na osebnem avtomobilu pa je za 150 tisoč dinarjev.

ŽELEZEN DROG GA JE UBIL

Ko je v nedeljo, 20. decembra tovariš S. N. roj. 1909 v Mojstrani, razkopaval zidovje bivše cemenitarne v Mojstrani, mu je padel na trehbu železen drog. Dobil je hude telesne poškodbe in je 23. decembra v jeseniški bolnišnici podlegel poškodbam.

SAMOMOR V SORI

V ponedeljek, 28. decembra so našli v reki Sori pri vasi Selca v Selški dolini truplo A. K., rojene 1935. leta.

Ugotovljeno je bilo, da je napravila samomor zaradi nezdravih družinskih razmer. Bila je mati 15 mesecev starega otroka.

ZARADI VINJENOSTI SMRTNA NESREČA

Ko je v nedeljo, 27. decembra zvečer Ivan Ropret proslavljal s svojimi prijatelji god je samovoljno vzel poltovorni avto, last podjetja »Sadje« Kranj in se s prijatelji odpeljal na Kokrico. V gostilni so štiri, ki so bili na avtomobilu, najprej popivali. Potem so se odpeljali v Hotemože, enega od prijateljev pa so peljali domov v Cerklje. Nato so odšli v gostilno Bohinje in spet popivali. Vinjeni so naložili tri kolesarje in ponesrečenega F. K. Kmalu so se iz gostilne Bohinje odpravili in peljali proti domu. Med potjo so se ustavili kjer so kolesarji zaradi nepredvidne vožnje vinjenega šoferja izstopili. Pokojni F. K. pa je ostal na kamionu.

Ko so z veliko hitrostjo drveli skozi vas Vaso, je avto zadel v ograjo hiše št. 68, nato se je odbil v ograjo hiše št. 69, se obrnil, pri tem sta padla dva iz kabine, F. K. pa je odletel in v glavo udaril ob drog ograje ter bil na mestu mrtev.

POŽARI

V četrtek, 24. decembra je ob 7. uri zjutraj začela goreti stanovanjska hiša last P. T. iz Gorjuša. Pogorelo je ostreže in je škoda za približno 200.000 dinarjev. Vzrok požara je bil kratak stik električnega toka. Hiša ni bila zavarovana.

Kam za Novo leto?

Kot po vseh krajih, gostiščih in domovih vsako leto praznujejo Novo leto, tako so se pripravili tudi vsi širom Gorenjske.

Radovljica: Tu bo v četrtek zvečer priredilo v prostorih Doma Partizan v Radovljici silvestrovanje tamkajšnje telesno vzgojno društvo. Pričetek silvestrovanja bo ob 19. uri. Vstopnina je samo 100 dinarjev. Rezervacije sprejemajo pri blagajni v Partizanu od 15. ure dalje. Za razvedrilo pa bo poskrbel jazz iz Lesc.

Ljubno: Turistično društvo Posavec bo priredilo 31. decembra ob 20. uri v domu Partizana v Ljubnem tradicionalno silvestrovanje. Tu bo svetlobna

Štiri montažne hišice za prizadete družine v Trzinu

Sindikalne organizacije v našem okraju so že zbrale okoli 4.400.000 dinarjev za družine, ki so ostale brez lastne strehe ob nedavni nesreči v Trzinu. Tako so ugotovili predsedniki vseh občinskih sindikalnih svetov na sestanku z okrajnim tajništvom v ponedeljek, dne 28. decembra. Sindikalne podružnice so zbrale od svojega članstva 2.400.000 dinarjev, dva milijona pa je prispeval kolektiv Iskra iz Kranja. Z zbranimi sredstvi nameravajo kupiti štiri enodružinske montažne hišice, ki jih bo izdelalo podjetje »Jelovica« v Škofji Loki. Hišice bodo skušali postaviti v Trzinu že januarja 1960.

Akcija za zbiranje pomoči v sindikalnih organizacijah je bila osredotočena na individualne denarne prispevke od članov in ne na prispevke iz skupnih sredstev podjetij.

-l. c.

Ko je prišel...

DEDEK MRAZ MED NAŠIMI OTROCI

Te dni so naši otroci vsi srečni v pričakovanju Dedka Mraza. Na Orehku, v vrtcu »Kekec« pri Vododnem stolpu in po nekaterih drugih krajih v Kranju in okolici se je Dedek Mraz prikazal že v nedeljo, 27. decembra. V vrtcu »Tugo Vidmar« je malčke iznenadil v torek, 29. decembra. Povsod daje veliko kolektivnih daril.

Otroci iz okolice prihajajo te dni v Kranj, kjer gledajo lutke in železnico v Domu JLA ter posebne risane filme v dvorani »Storžič«. Vsa dan se zvrsti kakih 700 otrok iz okoliških šol.

V PODNARTU

V nedeljo, 27. decembra popoldne je v Kulturnem domu v Podnartu obiskal in odbaril tamkajšnje pionirje iz cibicane Dedek Mraz. Pred prihodom Dedka Mraza so pionirji iz Ljubnega prikazali pravilno igrano »Pastir Peter in kralj Maliban«. Dedek Mraz je odbaril domači pionirski odred »Alojz Rakovec« za mižarskim orodjem in opremo za smučanje. Cibicani in pionirji so se potem še pogostili s slaščicami, sendviči in čajem.

SLOVO IZ ISKRE

Na predlog upravnega odbora tovarne »Iskra« v Kranju so pripravili v sredo, 30. decembra lepo poslovično svečanost 140 upokojencev, ki po zasluženem delu odhajajo na počitek. Svečanosti so se udeležili vsi predstavniki samoupravnih organov in družbenih organizacij v podjetju. Upokojence so nagradili in hkrati tudi lepo pogostili. Sklenili so, da jih bodo večkrat sklicevali na razne prireditve, jim organizirali skupne izlete in podobno.

-l. c.

ZEMELJSKI PLAZ V IDRJIJ

V nedeljo je Idrija zaradi neprestanega deževja močno narasla, tako da je poplavila cesto drugega reda v Spodnji Idriji. V ponedeljek nekaj po 12. uri pa se je izpod Prešernove ceste odtrgal plaz in zdrsel proti strugi Idrije. V prvem sunku se je premaknilo okrog 15 tisoč kubičnih metrov zemlje, v popoldanskih urah pa še več kot 40.000 kubičnih metrov. Ogroženi sta dve hiši. Prebivalce so evakuirali. Minerski vod JLA je v stalni pripravljenosti, če bi se položaj poslabšal. Organizirana je tudi stalna reševalna služba.

Vztrajno po poti dosedanjih uspehov

V četrtek, 24. decembra popoldne se je začelo zadnje zasedanje Zvezne ljudske skupščine, ki je trajalo do sobote. Pod predsedstvom Petja Stamboliča so na skupni seji ob zborov poslušali referat Avde Humo in Vojna Guzine o zveznem družbenem planu za prihodnje leto ter obrazložitve dr. Marjana Breclja, Slavka Komarja in Ivica Gratiča o tem predlogu, dalje referat Nikola Minčeva o predlogu zakona o proračunih in finansiranjih samostojnih ustanov, referat Veljko Zekovića o predlogu zveznega proračuna za leto 1960 in referat Mome Markovića o predlogu zakona o inspekciji dela, razen tega pa so obravnavali predlog ZIS o izvolitvi gospodarskih sodnikov zveznega vrhovnega sodišča.

Ko je Avdo Humo govoril o temeljnih značilnostih plana, je naprej omenil dosedanje izpolnjevanje petletnega plana gospodarskega razvoja Jugoslavije in med drugim dejal, da je nova gospodarska politika privedla do visoke stopnje gospodarske rasti in intenzivnega razvoja na vseh gospodarskih področjih. Ko je govoril o našem goma in sporjenju, je dejal, da delitev družbenega dohodka in samostojno odločanje neposrednih proizvajalcev v njegovi uporabi, ustvarjanje materialne podlage komunalnega sistema, decentralizacija družbenih sredstev na podjetja, komunne in druge teritorialne enote, da je vse to imelo za posledico, da so začeli družena sredstva bolj ekonomično in racionalno uporabljati in da jih trošijo s čedalje večjo odgovornostjo. Nadalje je dejal, da industrijska proizvodnja kaže posebno visoko tempo razvoja. Petletni plan je predvideval, da se bo najbolj povečala proizvodnja reprodukcijejskega materiala, nato pa predmetov a osebno potrošnja in energetik ter šele nazadnje opreme in gradbenega materiala. Nasprotno pa je pokazala v štirih letih največjostopno povečanje proizvodnje oreme, zatem blago za osebno potrošnja ter končno energijske velike rezultati v kmetijstvu so bili doseženi ne le zaradi tega, ker so bile investicije velike, temveč tudi sprito najsodobnejše tehnologije. Ta se je začela uveljavljati tudi v drugih proizvodnih panogah in živinoreji, sadjarstvu in tlogodnjaštvu. Vse to omogoča, da bo kmetijska proizvodnja, če bodo vremenske razmere vsaj povprečne, leta 1960 za približno 13 odstotkov večja kot pa jo je predvideval plan.

Če bi se gospodarski razvoj je ugodno vplival tudi na napredek našega gospodarskega sodelovanja s tujino. Narasčanje izmenjave dobrin je bilo znatno hitrejšo kot smo pričakovali. Leta 1960 bo za 7% večje kakor je bilo predvideno v načrtu za leto 1961.

V svojem referatu je ob koncu tovariš Avdo Humo povedal tudi, da bo v letu 1960 Jugoslavija ustvarila dohodek približno 360 dolarjev na prebivalca, preračunano na podlagi metod, ki jih uporabljajo v OZN.

V petek, 25. decembra sta oba brata Zvezne ljudske skupščine na čelni sejah dokončala načelno in podrobno razpravo o zveznem družbenem planu za leto 1960, ki je bil obeh zborih soglasno sprejet. Na podlaski skupni seji istega dne Nikola Minčev obrazložil predlog novega zakona o proračunih in finansiranju samostojnih usta-

nov, Velko Zaković zvezni proračun za prihodnje leto, Moma Marković predlog zakona o inspekciji dela. V svojem referatu o novem proračunskem sistemu je Nikola Minčev dejal, da se bodo od prihodnjega leta dalje formirala in razdeljevala proračunska sredstva po objektivnih in etnih merilih. To je prvi in najvažnejše načelo predložnega načrta, ki bo omogočilo izvedbo proračunske reforme. Nadajha načeli v predlogu so stabilni proračunskih dohodkov za vsako politično-teritorialno enoto, samostojnost ustanov z družbenim samopravljanjem in razpolaganju s sredstvi, pranje metode za finansiranje proračunske potrebnosti, družbeno načrtovanje po predstavniki enot in širše stopnje nad politiko uporabljanja sredstev enot nižjeste stopnje in samostojnih ustanov.

Finiranje in razdeljevanje sredstev, ki služijo skupno vsem državljanom, kar velja tudi za proračunsko otroško, morata biti zasnovana na objektivnem kriteriju. To je lako le osebni dohodek državljanov. Ob uporabljanju načela razdeljevanja po delu bo s tem ne samo sebia, temveč tudi družbeno potrebo (sake politično-teritorialne enote v glavnem odvisna od delovne produktivnosti in prizadevanja) zaradijanje proizvodnih sil.

Nadlje je tovariš Nikola Minčev dejal da bi se vpliv novega proračunskega sistema že sedaj nekoliko razširil tudi na gospodarsko nezadostno nerazvita področja, da bodo ljudste republike kakor tudi avtonomni Kosmet tudi v novem sistemu prijemale posebne zvezne dotacije. Te dotacije bodo omogočile, da se bo na podlagi etnih in republikanskih in okrajnih kriterijev obsegla finančna osamosvojitve politično-teritorialnih enot, ker sicer ne bi hogle kriti svojih izdatkov na podlagi jugoslovanskih potrebnejših zahtev deleža.

V svoji obrazložitvi predloga zakona o inspekciji dela je član zveznega izvršnega sveta Moma Marković dejal, da je njegov namen vskladiti inspekcije dela s potrebami našega družbenega razvoja in jo usposobiti, da bi zadovoljila zahtevam družbene skupnosti.

V soboto, 26. decembra se je leosnje zadnje zasedanje Zvezne ljudske skupščine končalo. Za dan so razpravljali o spremembah v zakonu o kmetjskem postopku. Obrazložil ga je sekretar za pravosodne zahteve dr. Josip Hručević.

Na skupni seji ob zborov poslušali referat Avde Humo in Vojna Guzine o zveznem družbenem planu za prihodnje leto ter obrazložitve dr. Marjana Breclja, Slavka Komarja in Ivica Gratiča o tem predlogu, dalje referat Nikola Minčeva o predlogu zakona o proračunih in finansiranjih samostojnih ustanov, referat Veljko Zekovića o predlogu zveznega proračuna za leto 1960 in referat Mome Markovića o predlogu zakona o inspekciji dela, razen tega pa so obravnavali predlog ZIS o izvolitvi gospodarskih sodnikov zveznega vrhovnega sodišča.

Ko je Avdo Humo govoril o temeljnih značilnostih plana, je naprej omenil dosedanje izpolnjevanje petletnega plana gospodarskega razvoja Jugoslavije in med drugim dejal, da je nova gospodarska politika privedla do visoke stopnje gospodarske rasti in intenzivnega razvoja na vseh gospodarskih področjih. Ko je govoril o našem goma in sporjenju, je dejal, da delitev družbenega dohodka in samostojno odločanje neposrednih proizvajalcev v njegovi uporabi, ustvarjanje materialne podlage komunalnega sistema, decentralizacija družbenih sredstev na podjetja, komunne in druge teritorialne enote, da je vse to imelo za posledico, da so začeli družena sredstva bolj ekonomično in racionalno uporabljati in da jih trošijo s čedalje večjo odgovornostjo. Nadalje je dejal, da industrijska proizvodnja kaže posebno visoko tempo razvoja. Petletni plan je predvideval, da se bo najbolj povečala proizvodnja reprodukcijejskega materiala, nato pa predmetov a osebno potrošnja in energetik ter šele nazadnje opreme in gradbenega materiala. Nasprotno pa je pokazala v štirih letih največjostopno povečanje proizvodnje oreme, zatem blago za osebno potrošnja ter končno energijske velike rezultati v kmetijstvu so bili doseženi ne le zaradi tega, ker so bile investicije velike, temveč tudi sprito najsodobnejše tehnologije. Ta se je začela uveljavljati tudi v drugih proizvodnih panogah in živinoreji, sadjarstvu in tlogodnjaštvu. Vse to omogoča, da bo kmetijska proizvodnja, če bodo vremenske razmere vsaj povprečne, leta 1960 za približno 13 odstotkov večja kot pa jo je predvideval plan.

Če bi se gospodarski razvoj je ugodno vplival tudi na napredek našega gospodarskega sodelovanja s tujino. Narasčanje izmenjave dobrin je bilo znatno hitrejšo kot smo pričakovali. Leta 1960 bo za 7% večje kakor je bilo predvideno v načrtu za leto 1961.

V svojem referatu je ob koncu tovariš Avdo Humo povedal tudi, da bo v letu 1960 Jugoslavija ustvarila dohodek približno 360 dolarjev na prebivalca, preračunano na podlagi metod, ki jih uporabljajo v OZN.

V petek, 25. decembra sta oba brata Zvezne ljudske skupščine na čelni sejah dokončala načelno in podrobno razpravo o zveznem družbenem planu za leto 1960, ki je bil obeh zborih soglasno sprejet. Na podlaski skupni seji istega dne Nikola Minčev obrazložil predlog novega zakona o proračunih in finansiranju samostojnih usta-

nov, Velko Zaković zvezni proračun za prihodnje leto, Moma Marković predlog zakona o inspekciji dela. V svojem referatu o novem proračunskem sistemu je Nikola Minčev dejal, da se bodo od prihodnjega leta dalje formirala in razdeljevala proračunska sredstva po objektivnih in etnih merilih. To je prvi in najvažnejše načelo predložnega načrta, ki bo omogočilo izvedbo proračunske reforme. Nadajha načeli v predlogu so stabilni proračunskih dohodkov za vsako politično-teritorialno enoto, samostojnost ustanov z družbenim samopravljanjem in razpolaganju s sredstvi, pranje metode za finansiranje proračunske potrebnosti, družbeno načrtovanje po predstavniki enot in širše stopnje nad politiko uporabljanja sredstev enot nižjeste stopnje in samostojnih ustanov.

Finiranje in razdeljevanje sredstev, ki služijo skupno vsem državljanom, kar velja tudi za proračunsko otroško, morata biti zasnovana na objektivnem kriteriju. To je lako le osebni dohodek državljanov. Ob uporabljanju načela razdeljevanja po delu bo s tem ne samo sebia, temveč tudi družbeno potrebo (sake politično-teritorialne enote v glavnem odvisna od delovne produktivnosti in prizadevanja) zaradijanje proizvodnih sil.

Nadlje je tovariš Nikola Minčev dejal da bi se vpliv novega proračunskega sistema že sedaj nekoliko razširil tudi na gospodarsko nezadostno nerazvita področja, da bodo ljudste republike kakor tudi avtonomni Kosmet tudi v novem sistemu prijemale posebne zvezne dotacije. Te dotacije bodo omogočile, da se bo na podlagi etnih in republikanskih in okrajnih kriterijev obsegla finančna osamosvojitve politično-teritorialnih enot, ker sicer ne bi hogle kriti svojih izdatkov na podlagi jugoslovanskih potrebnejših zahtev deleža.

V svoji obrazložitvi predloga zakona o inspekciji dela je član zveznega izvršnega sveta Moma Marković dejal, da je njegov namen vskladiti inspekcije dela s potrebami našega družbenega razvoja in jo usposobiti, da bi zadovoljila zahtevam družbene skupnosti.

V soboto, 26. decembra se je leosnje zadnje zasedanje Zvezne ljudske skupščine končalo. Za dan so razpravljali o spremembah v zakonu o kmetjskem postopku. Obrazložil ga je sekretar za pravosodne zahteve dr. Josip Hručević.

Na skupni seji ob zborov poslušali referat Avde Humo in Vojna Guzine o zveznem družbenem planu za prihodnje leto ter obrazložitve dr. Marjana Breclja, Slavka Komarja in Ivica Gratiča o tem predlogu, dalje referat Nikola Minčeva o predlogu zakona o proračunih in finansiranjih samostojnih ustanov, referat Veljko Zekovića o predlogu zveznega proračuna za leto 1960 in referat Mome Markovića o predlogu zakona o inspekciji dela, razen tega pa so obravnavali predlog ZIS o izvolitvi gospodarskih sodnikov zveznega vrhovnega sodišča.

Ko je Avdo Humo govoril o temeljnih značilnostih plana, je naprej omenil dosedanje izpolnjevanje petletnega plana gospodarskega razvoja Jugoslavije in med drugim dejal, da je nova gospodarska politika privedla do visoke stopnje gospodarske rasti in intenzivnega razvoja na vseh gospodarskih področjih. Ko je govoril o našem goma in sporjenju, je dejal, da delitev družbenega dohodka in samostojno odločanje neposrednih proizvajalcev v njegovi uporabi, ustvarjanje materialne podlage komunalnega sistema, decentralizacija družbenih sredstev na podjetja, komunne in druge teritorialne enote, da je vse to imelo za posledico, da so začeli družena sredstva bolj ekonomično in racionalno uporabljati in da jih trošijo s čedalje večjo odgovornostjo. Nadalje je dejal, da industrijska proizvodnja kaže posebno visoko tempo razvoja. Petletni plan je predvideval, da se bo najbolj povečala proizvodnja reprodukcijejskega materiala, nato pa predmetov a osebno potrošnja in energetik ter šele nazadnje opreme in gradbenega materiala. Nasprotno pa je pokazala v štirih letih največjostopno povečanje proizvodnje oreme, zatem blago za osebno potrošnja ter končno energijske velike rezultati v kmetijstvu so bili doseženi ne le zaradi tega, ker so bile investicije velike, temveč tudi sprito najsodobnejše tehnologije. Ta se je začela uveljavljati tudi v drugih proizvodnih panogah in živinoreji, sadjarstvu in tlogodnjaštvu. Vse to omogoča, da bo kmetijska proizvodnja, če bodo vremenske razmere vsaj povprečne, leta 1960 za približno 13 odstotkov večja kot pa jo je predvideval plan.

Če bi se gospodarski razvoj je ugodno vplival tudi na napredek našega gospodarskega sodelovanja s tujino. Narasčanje izmenjave dobrin je bilo znatno hitrejšo kot smo pričakovali. Leta 1960 bo za 7% večje kakor je bilo predvideno v načrtu za leto 1961.

V svojem referatu je ob koncu tovariš Avdo Humo povedal tudi, da bo v letu 1960 Jugoslavija ustvarila dohodek približno 360 dolarjev na prebivalca, preračunano na podlagi metod, ki jih uporabljajo v OZN.

V petek, 25. decembra sta oba brata Zvezne ljudske skupščine na čelni sejah dokončala načelno in podrobno razpravo o zveznem družbenem planu za leto 1960, ki je bil obeh zborih soglasno sprejet. Na podlaski skupni seji istega dne Nikola Minčev obrazložil predlog novega zakona o proračunih in finansiranju samostojnih usta-

nov, Velko Zaković zvezni proračun za prihodnje leto, Moma Marković predlog zakona o inspekciji dela. V svojem referatu o novem proračunskem sistemu je Nikola Minčev dejal, da se bodo od prihodnjega leta dalje formirala in razdeljevala proračunska sredstva po objektivnih in etnih merilih. To je prvi in najvažnejše načelo predložnega načrta, ki bo omogočilo izvedbo proračunske reforme. Nadajha načeli v predlogu so stabilni proračunskih dohodkov za vsako politično-teritorialno enoto, samostojnost ustanov z družbenim samopravljanjem in razpolaganju s sredstvi, pranje metode za finansiranje proračunske potrebnosti, družbeno načrtovanje po predstavniki enot in širše stopnje nad politiko uporabljanja sredstev enot nižjeste stopnje in samostojnih ustanov.

Finiranje in razdeljevanje sredstev, ki služijo skupno vsem državljanom, kar velja tudi za proračunsko otroško, morata biti zasnovana na objektivnem kriteriju. To je lako le osebni dohodek državljanov. Ob uporabljanju načela razdeljevanja po delu bo s tem ne samo sebia, temveč tudi družbeno potrebo (sake politično-teritorialne enote v glavnem odvisna od delovne produktivnosti in prizadevanja) zaradijanje proizvodnih sil.

Nadlje je tovariš Nikola Minčev dejal da bi se vpliv novega proračunskega sistema že sedaj nekoliko razširil tudi na gospodarsko nezadostno nerazvita področja, da bodo ljudste republike kakor tudi avtonomni Kosmet tudi v novem sistemu prijemale posebne zvezne dotacije. Te dotacije bodo omogočile, da se bo na podlagi etnih in republikanskih in okrajnih kriterijev obsegla finančna osamosvojitve politično-teritorialnih enot, ker sicer ne bi hogle kriti svojih izdatkov na podlagi jugoslovanskih potrebnejših zahtev deleža.

V svoji obrazložitvi predloga zakona o inspekciji dela je član zveznega izvršnega sveta Moma Marković dejal, da je njegov namen vskladiti inspekcije dela s potrebami našega družbenega razvoja in jo usposobiti, da bi zadovoljila zahtevam družbene skupnosti.

V soboto, 26. decembra se je leosnje zadnje zasedanje Zvezne ljudske skupščine končalo. Za dan so razpravljali o spremembah v zakonu o kmetjskem postopku. Obrazložil ga je sekretar za pravosodne zahteve dr. Josip Hručević.

Na skupni seji ob zborov poslušali referat Avde Humo in Vojna Guzine o zveznem družbenem planu za prihodnje leto ter obrazložitve dr. Marjana Breclja, Slavka Komarja in Ivica Gratiča o tem predlogu, dalje referat Nikola Minčeva o predlogu zakona o proračunih in finansiranjih samostojnih ustanov, referat Veljko Zekovića o predlogu zveznega proračuna za leto 1960 in referat Mome Markovića o predlogu zakona o inspekciji dela, razen tega pa so obravnavali predlog ZIS o izvolitvi gospodarskih sodnikov zveznega vrhovnega sodišča.

LJUDE IN DOGODKI

NA PRELOMNICI

Vsako Novo leto pomeni čas obračuna čez staro in pregled obetov in želja za nastopajoče obdobje. Prav je, če vržemo na rešetlo tudi mednarodna dogajanja v minulemu letu ki jih ni bilo malo, in se za hip ozremo v prihodnje in pogledamo, kaj se nam obeta dobrega ali slabega v letu, ki prihaja.

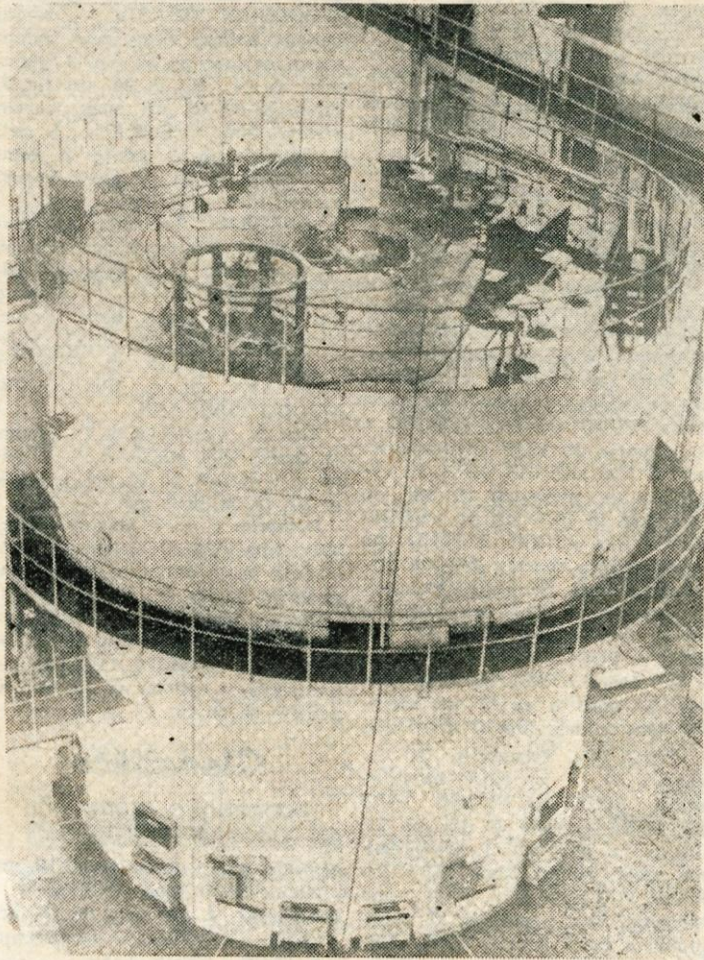
Ni nam treba biti v zadržki, ako hočemo pobrskati po dogodkih v letu 1959 na mednarodnem področju in jih pretehati po njihovi važnosti in pomenu. Marsikaj se je v tem letu zgodilo, kar nas opravičuje, da mu nadememo naziv prelomnega obdobja. Zaustavimo se kar pri nedvomno najvažnejšem dogodku, ki označuje vso mednarodno dejavnost v letu 1959 in ji takorekoč daje pogloblilni pečat. To je obisk Hruščeva v ZDA in vse tisto, kar je v zvezi s tem obiskom. Prvič kar obstaja Sovjetska Zveza, je bil tako visok njen predstavnik v ZDA in prvič se bo zgodilo, da bo v mirnem času prišel v Sovjetsko Zvezo najvišji predstavnik ZDA. Osebnosti med državnikmi so zmeraj dobra stvar, tudi če se s takimi medsebojnimi obiskov ne rodi kaj prida otipljivega. Vsekakor pa pomeni

Naš prvi reaktor v obratu

Slovesnosti je prisostvoval tudi predsednik republike Josip Broz - Tito — Aleksander Rankovič je ob otvoritvi govoril o naši jederski znanosti

Vinča, 28. decembra. V prisotnosti predsednika republike Tita in najvišjih jugoslovanskih voditeljev je začel danes popoldne obratovati v inštitutu »Boris Kidrič« veliki eksperimentalni jederski reaktor z zmogljivostjo 6,5 do 10 MW. Po čestitkah tujih gostov je imel tovariš Aleksander Rankovič slavnostni govor. Nato je sekretar zvezne jedrske komisije prečital ukaz predsednika republike o odlikovanju domačih in sovjetskih strokovnjakov, ki so sodelovali pri projektiranju in izgradnji reaktorja. Potem je na znak predsednika republike začel reaktor obratovati. Po slovesnem sprejemu v di-

rekciji inštituta, kjer so predsednik Tito in njegovi sodelavci govorili z inženirji in tehniki, so tovariš Avdo Humo in predstavniki zvezne nuklearne komisije ter inštituta »Boris Kidrič« na sestanku z novinarji med drugim izjavili, da je bil v teh dneh dokončan osnutek dolgoročnega perspektivnega plana za razvijanje izkoriščanja nuklearne energije v miroljubne namene v naši državi.

Za 2 milijona 300.000 din nagrad raznim šolam ob zaključku tekmovanja v počastitev 40-letnice KPJ in SKOJ

Svet za šolstvo OLO Kranj je v ponedeljek, 28. decembra na svoji prvi seji razpravljalo o uspehih tekmovanja, ki je bilo po šolah letos v počastitev 40-letnice KPJ in SKOJ. Ugotovili so, da so osnovne in druge šole imele velike uspehe pri postavljenih nalogah. Najboljše šole so nagradili z raznimi praktičnimi učnimi pripomočki v skupni vrednosti 2.300.000 dinarjev. Med petimi prvonagrajenci, ki prejmejo televizijske sprejemnike, so: Osnovna šola v Naklem in Koroški Beli ter Gimnazija, Va-

jenska šola trgovske stroke in Vajenski dom v Kranju. Nagradjene so tudi osnovne šole »Lucijan Seljak« in »France Prešeren« v Kranju, osnovna šola »T. Cufarja« na Jesenicah ter osnovne šole: Kranjska gora, Radovljica I, Bukovica, Koprivnik, Žabnica, Voklo, Zalog, Lučine, Mošnje, Trata, Podbrezje, Lesce in Besnica, zatem industrijske šole gumarske, čevljarске, tekstilne in kovinske stroke ter Vajenska šola za razne stroke v Kranju, Vzgojni zavod v Kamni

Gorici, otroški vrtci »Tatjana Odrove« in »Tugo Vidmar« v Kranju in vrtci na Golniku in v Kropi. Med predmeti, ki jih bodo prejele te ustanove, so diaprojektorji, episkopi, magnetofoni, fotoaparati, harmoniji, radijski sprejemniki in druga učila za kolektivno uporabo. Hkrati so nagradili 18 posameznih učencev za najboljše likovne in pismene izdelke. Najvišjo nagrado v znesku 10.000 dinarjev je dobila Erika Mirnik iz Tekstilne šole v Kranju. I. e.

Prihodnje etape AVTOMOBILSKE CESTE

Te dni so v pristojnih organih Zveznega izvršnega sveta razpravljali o graditvi avtomobilske ceste »Bratstvo-enotnost« skozi Srbijo in Makedonijo v letu 1960. Po dosežkih pričakovanih bodo prihodnje leto mladinske delovne brigade in 20 gradbenih podjetij gradile avtomobilske ceste dalje proti jugu na odseku med Maloštem in Vranjem. Govore, da bodo del tega velikega objekta gradili tudi od Paračina do Beograda.

NOVA ZDRAVSTVENA USTANOVA

V torek, 29. decembra so v Zdravstvenem domu v Kranju odprli novourejeni profituberkuozni dispanser. Ta je bil dostojen v slabih in neprimernih prostorih na Stari cesti.

Ob Novem letu tri vprašanja predsednikom občinskih ljudskih odborov

Enotna želja: še večji gospodarski uspehi naših delovnih ljudi

Za slovo od starega leta smo obiskali predsednika občinskih ljudskih odborov na Gorenjskem. Povsod kamor smo prišli, smo jih našli sredi dela: razgovori, telefoniranje, priprave družbenega in perspektivnega plana, analize gospodarjenja v preteklem letu itd., itd. Skratka, videli smo, da imajo res zelo malo prostega časa. To so nam povedali tudi sami. Za Novo leto smo namreč postavili vsakemu po tri vprašanja — tokrat tudi po eno iz njihovega privatnega življenja.

- 1 Na katerem področju v vaši občini si v prihodnjem letu želite največ uspehov?
- 2 Kaj si vi osebno želite v letu 1960?
- 3 Kaj najraje delate v prostem času?

Poslušajmo njihove odgovore!

V BOHINJU KOMUNALNA DEJAVNOST

Prvega smo obiskali predsednika Oblo Bohinjskega FRANCA LOGARJA. Takole nam je odgovoril:

1. V prihodnjem letu si v naši občini želim največ uspehov na področju komunalne dejavnosti. Seveda pa tudi gostinstva in turizma ne bomo zapostavljali.

2. Osebno si želim, da bi čimveč občanov sodelovalo v raznih družbenih in političnih organizacijah ter da bi pri delu pomagali s koristnimi nasveti.

3. Prostega časa imam malo. Največ ga porabim za počitek. Posebno pa me zanima gospodarstvo. Najbolj sem vesel takrat, če v občini dosežemo kakšen pomemben gospodarski uspeh.

ŽIVLJENJSKA RAVEN

Predsednik škofjeloške občine JOŽE NASTRAN nam je kar po telefonu takole odgovoril:

1. Tudi v letu 1960 si bomo med drugim predvsem prizadevali še povišati življenjsko raven delavcev. Želim da bi v tem letu zgradili čimveč stanovanj in objektov družbenega standarda.

2. Želim da bi naša občina dosegla še večje gospodarske uspehe kot doslej in da bi vsi delovni ljudje pripomogli k še hitrejšemu dvigu produktivnosti in povečanju proizvodnje.

3. Sicer imam zelo malo prostega časa kar pa ga imam, ga največ posvetim otrokom. Rad pe zahajam tudi v planine. To je zame največji užitek.

TRŽIČ: VSE JE VAŽNO

LOVRO CERAR, predsednik tržiške občine, nam je na vprašanja takole odgovoril:

1. Vse je važno! Vendar je pri nas zaenkrat najvažnejše šolstvo. V prvi vrsti menim, da moramo v

Trziču zgraditi novo šolo Seveda pa ne bomo zapostavljali tudi ostalih dejavnosti predvsem gospodarstva.

2. Kar pa se tiče osebnih želja, je na prvem mestu ta, da bi čimprej spravili pod streho še tistih 23 družin, ki so ostale brez doma ob nenadni elementarni nesreči. Želim pa tudi, da bi v prihodnjem letu dosegli še večje gospodarske uspehe.

3. V skromnem prostem času, ki ga imam, najraje igram šah z otroci. Težava pa je v tem, da jih včasih za to igro težko dobim, moram jih celo prositi.

V KRANJU NA PRVEM MESTU OBJEKTI DRUŽBENEGA STANDARDA

Predsednik Občinskega ljudskega odbora Kranj FRANC PUHAR nam je odgovore na vprašanja predložil kar pismeno:

1. Največ napredka v občini želim predvsem na področju gradnje družbenega standarda. Ta program pa je zelo obsežen in predvsem odvisen od razpoložljivih sredstev. Vprašanje načrtov in gradbenih kapacitet je zdaj nekoliko rešeno. Upam, da bomo precej objektov dokončali ali vsaj začeli graditi. Tu mislim zlasti na stanovanja, pekarno, novo kinematografsko dvorano, športni stadion, zobno ambulanto, rekonstrukcijo klavnice in še celo vrsto objektov, ki bodo odločilno vplivali na boljše življenje kranjskih delavcev in vseh prebivalcev občine. Napredka pa si želim še nekje — v večjih proračunskih sredstvih kot doslej.

2. Osebne želje? O tem nikoli preveč ne razmišljam! Osebno zadovoljstvo je odvisno od delovnih uspehov. Če bo šlo vse tako, kot si želim in zamišljam bom kar zadovoljen. Predvsem pa si želim več prostega časa kot ga imam sedaj. Potem bom lahko izpolnil tudi katero od osebnih želja, na pri-

mer, da bi ustrelil gamsa, ki ima »150 točk«.

3. Prostega časa imam zelo malo. Pa še tiste proste ure, do katerih sem in tja le pridem, so tako razmetane, da jih ne morem porabiti za kaj pametnega. Veliko berem in sem stalen gost v knjižnici. Tudi slikarstvo me nekoliko mika. Če bi bil več prost, kot sem sedaj, bi to znal koristno porabiti, v to ne dvomim. Vendar naše vrste dela tega ne dovoljujejo. Če bi prosti čas sodil med dobrine, kjer vladajo tržne zakonitosti in se ga da kupiti, bi prav gotovo del plače žrtvoval zanj. Ne glede na mnenje slovnicearjev pa sedaj uvrščam prosti čas v »pretekli čas« — ker tistih časov ni več!

BLAD:

GOSTINSTVO IN TURIZEM

JOŽE KAPUS, predsednik blejske občine, nam je tole povedal:

1. Za leto 1960 želim, da bi največ uspehov dosegli na področju gostinstva in turizma.

2. Zelo me je razveselil sklep Okrajnega odbora SZDL, da bo »Glas Gorenjske« začel izhajati trikrat tedensko. Zato želim, da bi ta časopis našel pot v sleherno hišo blejske občine. Kajti časopis kot je »Glas Gorenjske« nudi lepo povezavo med upravo občine in prebivalstvom.

3. Največ prostega časa porabim za branje časopisov. Delam tudi v TVD Partizan, zanimajo pa me tudi drugi športi.

STANOVANJA, OBRT, TRGOVINA...

Predsednik ješenjske občine FRANC TREVEN pa je na naša vprašanja takole odgovoril:

1. V naši občini so še vedno aktualna stanovanja, na drugem mestu pa sta obrt in trgovina. Če bomo na teh treh področjih v letu 1960 izpolnili plan samo s 50 %, potem bomo napravili ogromen korak naprej.

2. Za leto 1960 si predvsem želim, da bi vsi delovni ljudje naše občine dosegli kar največ delovnih uspehov in da bi še bolj povečali proizvodnjo.

3. O prostem času pa nič kaj rad ne govorim, ker ga imam res zelo malo. Rad berem knjige, vendar skoraj nobene ne morem prebrati do konca, vedno pride kaj vmes. V lepem vremenu rad hodim z otroki po hribih ali pa se ukvarjam z vrtnarstvom, posebno z vrtnicami.

M. Z.

S POSVETOVANJA PRI PODRUŽNICI DRUŠTVA PRAVNIKOV V RADOVLJICI

Podružnica Društva pravnikov v Radovljici je pred dnevi priredila posvetovanje o mladinski kriminaliteti ter o varstvu družine in otrok. Posvetovanja so se udeležili predstavniki sodišča, javnega tožilstva, tajništva za notranje zadeve, socialnega skrbstva, šolstva in množičnih organizacij. O posvetovanju bomo podrobneje poročali v prihodnji številki.

KNJIGA O IV. KONGRESU ZVEZE KOMUNISTOV SLOVENIJE

Pri Cankarjevi založbi v Ljubljani je pravkar izšla knjiga o IV. kongresu Zveze komunistov Slovenije, ki je zasedal v Ljubljani od 23. do 25. junija 1959.

Knjiga vsebuje gradivo, ki prikazuje potek kongresa s poročilom Centralnega komiteja, referati in koreferati ter s poročili komisij. Prinaša tudi resolucijo IV. kongresa o prihodnjih nalogah Zveze komunistov Slovenije.

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR KRANJ

in vse množične organizacije

želijo vsemu prebivalstvu

sečena nova leta 1960

z željo, da bi imeli v nadaljnji graditvi naše socialistične domovine še več uspehov

Tovarna gumijevih izdelkov **Sava** Kranj sprejme

50 nekvalificiranih delavcev

za priučitev gumarjev, starost od 20—35 let, z lastnim stanovanjem v Kranju ali bližnji okolici

Prošnje je treba vložiti v kadrovskem oddelku

Tovarne gumijevih izdelkov

»SAVA« - Kranj

OBVEŠČEVALEC

ZDRAVNIŠKA DEŽURNA SLUŽBA
Zdravstveni dom Kranj, Gospo-
svetska 9, telefon 218, 595. Naro-
čila za prevoz bolnikov telefon 04.

MALI OGLASI

Privatnikom ne objavljamo ma-
lih oglasov pred vplačilom. Cena
malih oglasov je: preklic 20, iz-
gubljen 10, ostalo 12 din ob be-
se; naročniki imajo 50 odstotkov
popusta.

Telefonska številka naročniškega
in oglasnega oddelka je 397, ured-
ništva 475.

Zamenjam 3 sobno stanovanje
za dvosobno v blokih Zlato polje,
Kranj. Naslov v oglasnem oddel-
ku. 5376

»Partizane« Stražišče priredi v
vseh prostorih svojega doma SIL-
VESTROVANJE. Igra akademski
plesni sekstet Šk. Loka. Rezervira-
ne vstopnice dvignite do 26. de-
cembra 1959 v gostilni Benedik, te-
lefon 151. 5382

Prodajam seno in lucerno. Sp.
Duplje 23. 5388

Prodajam prašiča 170 kg težkega.
Naslov v oglasnem oddelku. 5390

Prodajam kompletno skoraj novo
spalnico iz orehovega furnirja. Lepa
in solidna izdelava. Naslov v
oglasnem oddelku pod »Orehova
korenina«. 5392

Dam 50.000 din nagrade za 2-sob-
no stanovanje lahko tudi nedogra-
jeno, ki bi ga lastnik dovolil na
moje stroške dograditi. V poštev
pridejo kraji od Kranja do Nakle-
ga. Ponudbe oddati v oglasni ode-
lek pod »zajamčena gotovina«. 5374

Zadnje stopalo od motorja (pe-
dal) sem izgubil v nedeljo 20. de-
cembra od 11. do 12. ure na cesti
od Kranja do Cerklje. Poštenega
najditelja prosim naj ga proti na-
gradi vrne na naslov v oglasnem
oddelku. 5412

Prodajam ali zamenjam 15 colski
gumi voz 2.000 kg nosilnosti za
dobro kravo mlekarico. Jezerska
cesta 65. 5413

Prodajam prašiča 130 kg težkega.
Kokrica 56. 5414

Sobno pohištvo — furnirano —
prodajam. Naslov v oglasnem oddel-
ku. 5415

Prodajam kobilo — 3 leta staro in
kravo s teletom. Tenetiše 28. 5416

Prodajam avto Fiat Ballila (dostav-
ni voz) v voznem stanju. Poizv. se
v gostilni na Bregu pri Kranju. 5417

Prodajam rabljen, dobro ohranjen
radioaparati znamke »Minervae«.
Naslov v oglasnem oddelku. 5418

Prodajam elektro-motor, istosmer-
ni, dobro ohranjen. Naslov v oglas-
nem oddelku. 5419

Prodajam novo peč na žaganje. Sr.
vas 45. Senčur. 5420

Prodajam 2 psa ovčarja 3 mesece
stara. Stražiška 82, Kranj. 5421

Prodajam motorno kolo »Viktoria«
200 ccm ali zamenjam za moped.
Češnjek 22, Cerklje. 5422

Prodajam motorno kolo »Vespa« v
zelo dobrem stanju, letnik 1954.
Naslov v oglasnem oddelku. 5423

Prodajam železniški plašč in črn
žametov klobuk. Tomažin Franc,
Bistrica 64, Trzin. 5424

Prodajam stoječe jelše za izdelavo
ca. 500 butar v Trbojah 7, Smed-
nik. Ogljed možen v nedeljo 3. ja-
nuarja od 8. do 10. ure dopoldan.
Senčur 97, telefon 137-3. 5425

Prodajam NSU prima 150 ccm, vo-
ženo 7.000 km. Senčur 245. 5426

Prodajam enostanovanjsko hišo z
gospodarskim poslopjem, 90 arov
zemlje v bližini Cerklje. Naslov v
oglasnem oddelku. 5427

Ugodno prodajam kopalno banjo
emažirano v dobrem stanju. Puštal
34, Šk. Loka. 5428

Prodajam 2 plemenski kravi in v 8
in 9 mesecu brejosti. Bohinc Jože,
Zg. Brniči 60, Cerklje. 5429

Prodajam 2 plemenski kravi, konja
in osebni avto »Topolino«. Jugovic
Franc, Zabuca 61. 5430

Fiat Tonolino C ugodno prodajam.
Hrastje 32, Kranj. 5431

Prodajam repo. Hafnar Franc, Sp.
Brniči 61, Cerklje. 5432

Prodajam ročno stamozemnico na
motorni pogon. Dolinske, Lenart 3,
Cerklje. 5433

Kupim mizarstvo skobelno mizo
(ponk) in drugo orodje. Naslov v
oglasnem oddelku. 5434

Kupim brejo svinjo. Naslov v
oglasnem oddelku. 5435

Kdor mi posodi 200.000 din, dobi
za nagrado stanovanje. Naslov v
oglasnem oddelku. 5436

Kupim elektromotor 1/4 KM na 2
fazi. Naslov v oglasnem oddelku.
5437

Šivalne stroje popravljam zopet
redno, dobro, hitro in poceni.
Omejc Ivan, C. I. Slavca 2, Kranj
(Jelenov klanec). 5438

Iščem opremljeno ali prazno so-
bo v Kranju. Dam nagrado po do-
govoru. Naslov v oglasnem oddel-
ku. 5439

Upokojenka s stanovanjem spre-
me na stanovanje upokojenko za-
radi skupnega življenja. Več ust-
meno. Marija Tomažič, Novo nase-
lje 152, Lesce. 5440

Prostovoljno gasilsko društvo
Voklo pri Senčurju priredi tradi-
cionalno silvestrovanje v vseh pro-
storih prosvetnega doma s pričet-
kom ob 19 uri z igro »Poestrine«.
Igra Zasavski kvintet. Vabljeni.
5441

Preključujem št. bl. 42552 izdane-
ga v komisijski trgovini Kranj dne
24 oktobra 1959. Zagar Marija,
Kranj. 5442

Prodajam novo neregistrirano mo-
torno kolo »NSU prima« 150 ccm
letnik 1959. Naslov v oglasnem
oddelku. 5443

Lepo kombi črno suktno za sred-
njo postavlo prodajam. Naslov v
oglasnem oddelku. 5444

Tomos Galeb 150 ccm, nov, uvo-
žen, ugodno prodajam. Smoje, Kidri-
čeva 33/II, Kranj. 5445

Kupimo mizarstvo stiskalnice z
železnimi navoji ali samo vijake
in tračni brusilni stroj. Mizarstvo
Trebija, P. Gorenja vas. 5446

OBJAVE

Trgovsko podjetje Knjigarna
»Simon Jenko« v Kranju obve-
šča vse gospodarske organizaci-
je, da sprejema pismena pred-
naročila za

TISKOVINE ZA ZAKLJUČNI
RAČUN 1959

PRIROČNIK (Ščekič) O SE-
STAVI ZAKLJUČNEGA RA-
ČUNA

SKRIPTA (Združenje knjigo-

vodij LRS), in sicer troje:

1. za gospodarske organizacije
proizvodnje;

2. za gospodarske organizacije
trgovine;

3. za gospodarske organizacije
s pavšalnim obračunom.

Naročila sprejemamo do 6. ja-
nuarja 1960. V naročilu je na-
vesti kakšne vrste tiskovine
(enotne ali za pavšaliste) in ko-
liko kompletov.

POZIV

za vložitev prijav za odmero in
plačilo taks za leto 1960
v občini Kranj

Zaradi odmere taks na vprežna
vozila, delovno živino, pse, žga-
njaške kotle, mlatilnice, potočne
in rečne mlince ter mlince na strojni
pogon morajo takšni zavezanci
vložiti pismene prijave najpozneje
do 31. januarja 1960.

Prijave je treba vložiti pri ob-
činski upravi za dohodke in pri
krajevnih uradih, kjer so tudi na
razpolago tiskovine (prijave) in
podrobna navodila.

UPRAVA ZA DOHODKE
OBLO KRANJ

OBJAVA

Državni zavarovalni zavod nas
je obvestil, da je izplačal zavarov-
alno naslednjima našima naroč-
nikom:

CASOPISNO PODJETJE

»GORENJSKI TISK«
KRANJ

sprejme

KOREKTORJA

Nastop službe takoj. Plača
po tarifnem pravilniku.

Tovarna obutve »PEKO« v Trzinu sprejme v delovno
razmerje

1 INŽENIRJA KEMIJE
1 STROJNEGA INŽENIRJA
1 KVALIFICIRANEGA KURJAČA

1 MIZARSKEGA MOJSTRA z visoko kvalifikacijo

Nastop službe je možen takoj. Plača po tarifnem pravil-
niku odnosno po dogovoru. Interesenti naj se zgledajo v ka-
drovskem oddelku podjetja v desetih dneh.

Komisija za uslužbenske zadeve ObLO Kranj

razpisuje mesto:

1. NAČELNIKA ODDELKA za splošne in notranje zadeve
v upravi ObLO Kranj.

2. UPRAVNIKA Veterinarske postaje Kranj.

Pogoji: ad. 1 — višja ali visoka srstkovna izobrazba; višja
upravna šola, pravna fakulteta ali priznana ustrežna strokovna
izobrazba; opravljen strokovni izpit in 5 let upravne prakse.

ad. 2 — diplomirani veterinar, opravljen strokovni izpit
in najmanj 3 leta prakse.

Kandidati za razpisani mesti naj vložijo pismene ponudbe
takšne, da državnih in 90 din občinske takse z na-
vedbo dosedanjega službovanja, dokazili o strokovnosti in
kratkim življenjepisom na Komisijo za uslužbenske zadeve
ObLO Kranj v roku 15 dni po objavi razpisa

RAZGLAS

V skladu s 40. členom zakona o nacionalizaciji najemnih
zgradb in gradbenih zemljišč (Ur. list FLRJ št. 52-890/58) se
prejšnjim lastnikom nacionaliziranih zemljišč ali njihovim
pravnim naslednikom na njihovo zahtevo dodelijo ta zemlji-
šča v uporabo s pogojem, da si sezidajo na njih družinske
stanovanjske hiše v roku 3 let. Vse zahteve za dodelitev je
treba vložiti v roku od 1. januarja do 30. junija 1960.

Zahteve bodo upoštewane le, če bodo vložene v navede-
nem roku in

a) če bodo vsebovale:

1. prošilčne osebne podatke (ime, priimek, poklic, točen
naslov, ulica, hišna številka in zadnja pošta);

2. podatke o parceli (štev. parcele, površina, kultura in
bon. razred po katastru ter št. zemljiškoknjžnega vložka);

3. datum in številno odločbo, s katero je dovoljena na zem-
ljišču gradnja družinske stanovanjske hiše.

b) Če bodo zahtevam priložene naslednje priloge:

1. odločba o zazidljivosti zemljišča,

2. mapna kopija s katastrskimi podatki o zemljišču in
3. zemljiškoknjžni izpisek, iz katerega bo razvidno, da
ima prošilec pravico uporabe na zemljišču

Prošnjo je treba nasloviti na ObLO Kranj — oddelek za
financo in jo kolkovati po tar. št. 1. in 7. zakona o upravnih
taksah (Uradni list FLRJ št. 28-513/59) z 250 din v drž. kolkih.
Vsako prilogo, če še ni kolkovana, je treba kolkovati po
tar. št. 6. zakona o upravnih taksah z 30 din v drž. kolkih.

Predsednik ObLO: Franc Puhar

GLAVNI ODBOR ZVEZE BORCEV NOV SLOVENIJE raz-
pisuje za svoje člane vpis v višje razrede splošnoizobraževalne
šole — osemletke oziroma bivše nižje gimnazije po progra-
mu za odrasle.

Šola bo organizirana v dveh stopnjah.

V PRVO — NIŽJO STOPNJO (snov 5. in 6. razreda osem-
letke) se lahko vpiše vsak, ne glede na dosedanjo izobrazbo.

V DRUGO — VIŠJO STOPNJO (snov 7. in 8. razreda
osemletke) se lahko vpiše vsak, kdor je končal 6 razredov osem-
letke ali tej ustrezne šole.

Rok vpisa podaljšujemo do 1. februarja 1960.

Prijave in podrobna navodila za vpis dobite na okrajnih,
občinskih, krajevnih in terenskih odborih ZB ali na Dopisni
šoli, Ljubljana Likozarjeva 3 (telefon 30-043).

JELOVČAN ALBINU, Hrušica 53,
Jesenice in
NIČMAN JOŽETU, Sp. Radov-
na 6, Zg. Gorje.

K'NO

»STORŽIČ«, Kranj: 30. decembra
ob 9.30 in 13.30 uri barvni mladins-
ki film SNEŽNA KRALJICA, ce-
na 30 din; ob 15. in 17.45 in 20.30
uri amer. barv. film »KOMU ZVO-
NI« po istoimenskem romanu Er-
nesta Hemingwaya. V glavni vlo-
gi: Garri Cooper, Ingrid Bergman

— zaradi izredne dolžine filma ce-
ne vstopnic zvišane. 31. decembra
ob 9.30 in 13.30 uri amer. barvna
risanka PUSTOLOVŠČINE PERE
DETLICE — vstopnina 30 din; ob
15. in 17.45 uri amer. barv. film
»KOMU ZVONI« po istoimenskem
romanu Ernesta Hemingwaya —
zaradi izredne dolžine filma ce-
na zvišana. Ob 21. uri dvojni pro-
gram — I. premiera amer. barv.
cinem. filma »PLESALKE« — v gl.
vlogi: Džid Keli, Mici Gejnor, Kej
Kendal in Tajna Elg; II. premiera
amer. barv. cinem. filma »ARRI-
VEDERCI ROMA« — v gl. vlogi
Mario Lanza, Renato Rascel, Mari-
sa Allasio, Rosella Como. 1. ja-
nuarja ob 10. uri franc. cinem.
film »VSI ME LAHKO UBIJEJO«;

ob 12.30 uri mladinski barv. film
»SNEŽNA KRALJICA« — vstopni-
na 30 din; ob 14. in 16.45 in 19.30
uri amer. barv. film »KOMU ZVO-
NI«. Ob 22.10 uri premiera ameri-
škega vstav. filma »TETOVIRANA
ROŽA« — v gl. vl.: Anna Magnani,
Burt Lancaster. 2. januarja ob
10. uri premiera japonskega barv.
filma »STREHA JAPONSKA«. 2. in
3. januarja ob 12.30 uri francoski
barvni film »NENAVADNA PRAV-
LJICA« — vstopnina 30 din, ob
14. in 16.45 in 19.30 uri pa ameriški
barvni film »KOMU ZVONI« po
istoimenskem romanu Ernesta Hem-
ingwaya (3. januarja zadnjič).

2. januarja ob 22.10 uri premiera
amer. barv. cinem. filma »AVTO-
BUSNA POSTAJA« — v glavni
vlogi: Marilyn Monroe, Don Mur-
ray. 3. januarja ob 10. uri ameriški
barv. cinem. film »PLESALKE«.

»TRIGLAV«, Primskovo: 31. de-
cembra ob 15. uri amer. barv. ri-
sanka »PUSTOLOVŠČINE PERE
DETLICE« — cena 30 din, ob 21.
uri dvojni program: I. predpremi-
era amer. vstav. filma »TETOVIRANA
ROŽA« — v gl. vlogi: Anna Magnani,
Burt Lancaster. II. predpremi-
era amer. cinem. filma »AVTO-
BUSNA POSTAJA« — v glavni
vlogi: Marilyn Monroe, Don Mur-
ray. 1. januarja ob 14. uri amer.
barv. risanka »PUSTOLOVŠČINE
PERE DETLICE« — cena 30
dinarjev, ob 15.30, 17.30 in 19.30
uri amer. barv. cinem. film »SE-
DEM NEVEST ZA SEDEM BRATOV«.

2. januarja ob 15.30, 17.30
in 19.30 uri franc. cinem. film »VSI
ME LAHKO UBIJEJO«. 3. januar-
ja ob 14. uri franc. barv. film »NE-
NAVADNA PRAVLJICA« — cena
30 din, ob 15.30, 17.30 in 19.30 uri
premiere amer. barv. cinem. filma
»PLESALKE«.

»SVOBODA«, Stražišče: 30. de-
cembra ob 16. uri mlad. barv. film
»SNEŽNA KRALJICA« — vstopni-
na 30 din. 31. decembra ob 16. uri
amer. barv. risanke »PUSTOLOVŠ-
ČINE PERE DETLICE« — vstop-
nina 30 din, ob 19. uri amer. barv.
film »KOMU ZVONI« — zaradi
izredne dolžine filma cena vstop-
nic zvišana. 1. januarja ob 13.30
uri mlad. barv. film »SNEŽNA
KRALJICA« — vstopnina 30 din.
Ob 15. in 17. in 19. uri premiera
amer. barv. cinem. filma »PLESAL-
KE«. 2. januarja ob 10. uri franc.
barv. film »NENAVADNA PRAV-
LJICA« — cena 30 din, ob 15. in
17. in 19. uri amer. barv. cinem. film
»PLESALKE«. 3. januarja ob 10.
uri premiera japonskega barv. filma
»STREHA JAPONSKA«, ob 15. in 17.
in 19. uri amer. barv. cinem. film
»SEDEM NEVEST ZA SEDEM
BRATOV«.

»RADIO«, Jesenice: 31. decem-
bra in 1. januarja amer. barvni cin-
em. film »AVTOBUSNA POSTAJA«. 2.
do 4. januarja amer. barv. cinem.
film »PREKINJENA MELO-
DJA«.

»PLAVŽ«, Jesenice: 31. decem-
bra in 1. januarja amer. barv. film
»ZLATO V DŽUNGLI«. 2. do 4. ja-

nuarja franc. film »DVIHALO ZA
MORIŠČE«.

Zirovnica: 1. in 2. januarja franc.
film »LJUDJE BREZ VAŽNOSTI«. 3.
januarja franc. film »DVIHALO
ZA MORIŠČE«.

Dovje - Mojstrana: 31. decem-
bra amer. barv. cinem. film »DE-
ŽEVJE PRIHAJA«. 1. in 2. januar-
ja franc. film »DVIHALO ZA MO-
RIŠČE«. 3. januarja francoski film
»LJUDJE BREZ VAŽNOSTI«.

Koroška Bela: 31. decembra in
1. januarja slovenski film »NE ČA-
KAJ NA MAJ«. 2. in 3. januarja
angl. film »TOLPA IZ LAVENDER
HILLA«.

Bled: 1. in 2. januarja ameriški
barv. film »VELIKAN« II. del. 3.
do 5. januarja jugoslovanski film
»TRI ČETRTINE SONCA« — pred-
stave v ponedeljek in torek ter
soboto ob 17. in 20. uri, ob nede-
ljah in praznikih pa ob 10. 15.,
18. in 20. uri.

Radovljica: 31. decembra ob 20.
uri ter 3. januarja ob 15. 17.30 in
20. uri amer. barv. vstav. film
»PONOS IN STRAST« — zaradi
izredne dolžine filma cene vstop-
nicam zvišane za 10 din. 1. janua-
rja ob 14. 16. in 20. uri ter 2.
januarja ob 16. uri amer. barvni
vstav. film »VELIKAN« I. del.
1. januarja ob 18. uri ter 2. janua-
rja ob 18. in 20. uri amer. barvni
vstav. film »VELIKAN« II. del.

»OBZORJE«, Železniki: 1. janua-
rja ob 15. uri ter 2. januarja ob
19.30 uri amer. barv. film »AVAN-
TURE DON ŽUANA«. 1. januarja
ob 19.30 uri amer. barv. cinem.
film »LJUBI ME, ALI PUSTI ME«. 3.
januarja ob 15. in 19.30 uri
amer. barv. cinem. film »LJUBI
ME, ALI PUSTI ME«.

Ziri: 31. decembra in 1. janua-
rja amer. film »GORA«. — Pred-
stava v četrtek ob 20. uri, v petek
pa ob 15. in 19.30 uri.

Domžale: 1. do 3. januarja amer.
barv. film »VALENTINO« — pred-
stave v soboto ob 18. in 20. uri, ob
nedeljah pa ob 15. 17. in 19. uri.

Duplica pri Kamniku: 2. in 3. ja-
nuarja franc. barv. film »PUSTO-
LOVŠČINE ARSENA LUPINA« —
predstava v soboto ob 19. uri, v
nedeljo pa ob 15. 17. in 19. uri.

Gledališče

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE
KRANJ

Nedelja, dne 3. januarja ob 16. uri

Golia: »JURČEK« — izven

Ponedeljek, 4. januarja ob 17. uri

Golia: »JURČEK« — gostovanje
na Trati — Škofja Loka

Torek, 5. januarja ob 17. in 20. uri

Golia: »JURČEK« — gostovanje
v Železnikih

RADIO LJUBLJANA

Poročila poslušajte vsak dan
ob 5.05, 6., 10., 13., 15., 17., 22.,
23. in 24. uri ter radijski dnevn-
nik ob 19.30 uri. Ob nedeljah pa
ob 6.05, 7., 13., 15., 22. in 24. uri
ter radijski dnevnik ob 19.30 uri.

ČETRTEK, 31. DECEMBRA

8.05 Operetna in lahka glasba;

9.00 Pianistka Ginette Doyen igra
Mendelssohnove »pesmi brez be-
se«; 9.30 Od popevke do popev-
ke; 10.10 Dopoldanski koncert;

11.00 Melodije za razvedrilo; 11.30
Oddaja za ciljane; 12.25 Ah, bravo,
Figaro...; 13.30 Narodne in
domače za vsakogar; 13.45 Vedri
zvoki; 15.15 Našim mladim posl-
šalcem za konec leta: a) Radijski
škrat vasuje, b) z mikrofonom in
Dedkom Mrazom po Sloveniji, c)
Annik Setala: Veseli dimnikarček;

18.00 V poskočnem ritmu; 18.15
Od mesta do mesta, od kraja do
kraja... 20.00 Iz naše mape »Za
konec leta« (zabavne silvestrske
spored); 22.15 Silvestrski ples;

Črna Afrika - prebujena in prerrojena

Pravijo, da je obdobje pred drugo svetovno vojno pripadalo Aziji, obdobje po vojni pa nedvomno pripada Afriki. S temi besedami je Kwame Nkrumah, predsednik ene izmed neodvisnih afriških dežel, Gane, označil sedanje stanje na tej celine, kjer se je najdalj obdržal kolonialni sistem. Če so se v Aziji začeli lomiti kolonialni okovi že pred vojno, pa je Afrika dejansko vsa povojna leta prizorišče daljnosežnih političnih in socialnih sprememb, ki bodo preobrazile ves obširni kontinent in vplivale tudi na razvoj mednarodnih dogajanj v prihodnje.

To kar se danes dogaja v Afriki pomeni zaključno obdobje vladavine kolonializma na svetu. Ko bo padla v Afriki zadnja njena trdnjava — in tisti dan ni več daleč — tedaj bo ostal kolonializem kot sistem le še senca preteklosti. Ze danes pa vstopajo v krog neodvisnih držav vedno novi narodi in zahtevajo enakopravnost in pravico, da sami gospodarijo v svojih deželah.

Boj za neodvisnost

Nekoč, v prejšnjem stoletju, je bila na vsej afriški celine ena sama neodvisna dežela, Liberija. Pozneje se je v vzhodnem delu pojavila neodvisna Etiopija. Vse drugo prostrano ozemlje za desetletnimi milijoni prebivalcev pa je ostalo v kolonialnem suženjstvu.

SEKU TURE

Val osvobodilnega gibanja je močnejše pljusnil čez afriška prostranstva med drugo svetovno vojno in po njej. V minulem desetletju so nastale v Afriki temeljite spremembe. Posledica osvobodilnih gibanj je bilo nastajanje po vrsti druge za drugo vse novih neodvisnih držav. Med njimi so bile Maroko, Tunizija in Sudan v severni, in Gana v jugozahodni Afriki. Danes je na tej celine že 9 neodvisnih držav. Devet mest je v Združenih narodih že zasadenih s predstavniki afriških dežel. Južnoafriške zveze, države na skrajnem južnem koncu celine, ni moč šteti med svobodne dežele, kljub temu, da je na zunaj neodvisna. V njej ima manjšina belcev popolno oblast in z neusmiljenimi sredstvi zatira in tlačila večino domačega, črnega prebivalstva.

V vseh afriških državah, ki so do zdaj že izvojevale svobodo, prebiva okrog 80 milijonov prebivalcev. Več kot polovica, to se pravi nad 120 milijonov afriškega prebivalstva pa živi na ozemljih, ki še vedno niso svobodna in neodvisna. Njihov položaj je zelo različen. Nekatera področja so še čisto pod kolonialno oblastjo, druga pa so pod skrbništvom Združenih narodov in jih posamezne dežele, v glavnem bivše lastnice kolonij, le še upravljajo. Seveda je položaj teh skrbniških ozemelj povsem drugačen. Dežele, ki jih upravljajo, so dolžne poročati Združenim narodom o svoji upravi in o splošnem stanju na zaupanim jim ozemljem. Poleg tega pa Združeni narodi odločajo, kdaj taka ozemlja lahko postanejo neodvisna in samostojne države.

Kolonialno oblast in skrbništvo nad afriškim ozemljem, ki še ni doseglo neodvisnosti, imajo v svojih rokah v glavnem vse nekdanje poglavite evropske kolonialne sile. Francija drži ozemlje, ki je dvajsetkrat večje od nje; Francosko zahodno in Ekvatorialno Afriko, Kamerun, Madagaskar in druge dele. V britanskih rokah so Kenija, Tanganjika, Rodezija in druga ozemlja, Portugalski države Ango-

lo, Belgijci Kongo, Španci pas ob zahodni obali, Italijanom poteče 1. januarja 1960 mandat nad edini se preostali ozemljem pod njihovim skrbništvom, nad Somalijo.

V prihodnjem letu naj bi dobile neodvisnost kar štiri dežele, ki so zdaj pod skrbništvom: Nigerija, francoski Kamerun, Somalija in Togo.

Sicer pa afriški narodi ne čakajo pasivno, da bi jim kdo od zunaj prinesel svobodo. Ze vsa povojna leta se bojujejo zanj z vsemi sredstvi, političnim bojem, stavkami, pa tudi z upori in oboroženim bojem. Alžirska vojna pomeni najhujšo obliko protikolonialističnega boja afriških dežel.

V tem svojem boju išče afriški ljudstvo zaslombe in pomoči pri drugih narodih, predvsem pri že osvobodjenih afriških deželah. Na številnih dosedanjih mednarodnih konferencah predstavnikov vseh afriških narodov so postavili skupne temelje osvobodilnega boja in tudi skupne cilje. Kajpada prihajajo do izraza tudi nesoglasja med posameznimi političnimi gibanji in pokrajinami. Dostikrat so taka nesoglasja podpihovana od zunaj, od tistih, ki jim osvoboditev afriških dežel ni povšeči. Vse to seveda zelo otežuje skupni boj, nikakor pa ne more zaustaviti in zadušiti težnje Afrike po svobodi in neodvisnosti.

Značilno za osvobodilni boj afriških narodov je dejstvo, da imajo v njem vedno vidnejšo in odločilnejšo vlogo delavske organizacije mladelega delavskega razreda afriških narodov. Hkrati z bojem proti kolonializmu se afriško delavstvo bojuje tudi za doseg socialnih pravic: za odpravo izkoriščanja, za večje plače, za uvedbo socialnega zavarovanja in podobno.

Bogastvo Afrike in oblike izkoriščanja

Bogastvo afriške celine je bilo tisto, kar je pripeljalo v njene dežele prve kolonialiste, in to je tudi tisto, kar povzroča, da se leti tako otepajo zapustiti dosedanje kolonialno oblast nad Afriko. Delež Afrike pri preskrbovanju kolonialnih držav s surovinami je zelo pomemben. V Afriki dobijo 40% kromove rude, 81% kobalta, 59% zlata, 62% platine itd. Po nahajališčih urana, te najvažnejše rudine za pridobivanje atomske sile, je južna Afrika na drugem mestu v svetu, belgijski Kongo pa na četrtem. V Afriki dobivajo kapitalistične dežele tudi 65% vseh količin palmovega olja, 11% kave in 7% kavčuka.

Do druge svetovne vojne so evropske dežele vložile v dežele črne Afrike 6 milijard 110 milijonov dolarjev, od tega je bilo celih 77 odstotkov angleškega kapitala. Po vojni je začel dotekati v Afriko

vse bolj ameriški kapital. Leta 1943 so vložili 200 milijonov, leta 1956 pa že petkrat več, to se pravi nad milijardo dolarjev kapitala. Lastniki teh milijonov so govorili, da je Afrika celina, ki jim jo je bog ohranil za rezervo.

Kakšno obliko izkoriščanja je trpela Afrika pod kolonializmom priča podatek, da so v letih od 1952 do 1954 izvlekli iz nje 89% vseh surovin in pridelkov, domačemu prebivalstvu pa je ostalo komaj 11% pridobljenega bogastva njihove celine. Prav zato pa je

DELAVKA NA POLJU

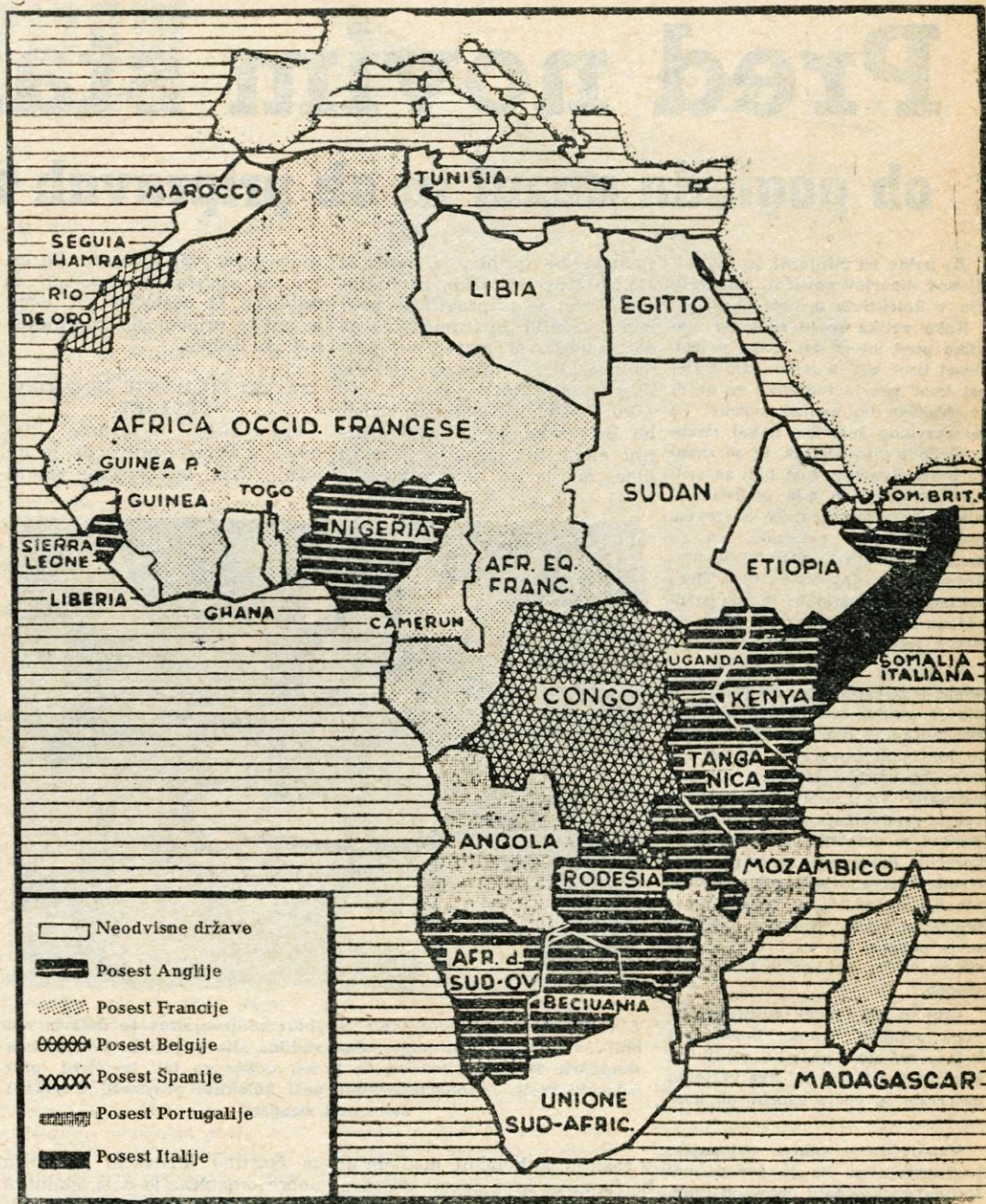
plača afriškega delavca 32-krat nižja od plače evropskega delavca.

Belci v Afriki

Vso oblast so imeli v afriških kolonijah priseljeni belci. Le-ti so si prigrabili tudi vsa bogastva afriških dežel, rudnike, posestva, dobičke raznih družb in podobno. Čeprav so v vseh kolonialnih in na pol kolonialnih deželah v veliki manjšini, vendar nima domače prebivalstvo skoraj nobenega vpliva na politično življenje in upravo ozemelj. V Južnoafriški zvezi, ki je formalno samostojna država, živi 14 milijonov domačinov in le 2,9 milijona belcev, vendar so belci absolutni gospodarji v državi, domačini pa brez slehernih pravic. V britanski Južni Rodeziji živi 2,8 milijona domačinov in le 211 tisoč priseljencev. V Severni Rodeziji je 2,3 milijone domačinov in 72 tisoč belcev. V Keniji štejejo domačini 6,3 milijona, belci pa komaj 65 tisoč. V belgijskem Kongu je med 13 milijoni domačinov samo 97 tisoč belih priseljencev, itd. Samo nekaj podatkov o neenakopravnosti domačega prebivalstva v posameznih deželah. V Južnoafriški zvezi imajo belci devet desetih vse obdelovalne zemlje, v južni Rodeziji 60%, v Keniji pride na vsakega belca povprečno 15,6 ha zemlje, na družino črnega domačina pa komaj 260 kvadratnih metrov. K temu je dodati, da je vse drugo bogastvo, rudniki, tovarne itd. teh dežel popolnoma v rokah belcev. Domačini

MATI Z OTROKOM

so samo cenena delovna sila, ponekod vlada še vedno prisilno delo.

Vloga neodvisnih afriških dežel

Tiste afriške dežele, ki so že izvojevale neodvisnost, imajo izredno važno vlogo za nadaljnji razvoj osvobodilnega gibanja na vsej celine. Take dežele kot so Gana, Gvineja in druge, ne pomenijo samo zgleda za neosvobodjena ozemlja, marveč jim dajejo tudi vsa možna moralna in politična pomoč pri njihovem boju za neodvisnost. Mejnike afriškega osvobodilnega gibanja pomenijo taki dogodki kot so vseafriške politične konference, na katerih so vsi predstavniki afriških narodov enakopravno odločali o nadaljnjih poteh političnega boja Afrike kot celote za njene pravice in ustrezno mesto v družbi narodov vsega sveta. Smisel vseh teh konferenc, ki so imele velik odmev po vsem svetu, je bil izvojevati afriškim narodom pravico do svobode, dostojanstva in miru. Ze v uvodu omejenji voditelj Game Nkrumah je takole označil težnje afriških dežel in njihove načrte:

Afrika ne želi drugega kot doseči svobodo in zagotoviti svojim narodom nemoten gospodarski, socialni ter kulturni razvoj. Da bi to dosegli, morajo vsi afriški narodi skovati trdno enotnost. Zahtevajo pa, da drugi spoštujejo in priznajo pravice afriških narodov do svobode in neodvisnosti. Zahtevajo priznanje dejstva, da afriška celina pripada samo afriškim narodom, ki na njej žive. Zato imajo samo Afričani pravico sklepati in odločati o obliki vladavine v svojih deželah. Nikdar se ne bomo bojevali proti belcem z njihovimi metodami, je dejal predstavnik Gane. Hočemo jim priznati enake pravice, ne dovolimo pa da bi manjšina belcev vladala nad večino domačinov. Vse rase morajo biti enakopravne in odpraviti je treba zatiranje drugopoltnih prebivalcev.

Afriške dežele imajo že zdaj vidno vlogo tudi v mednarodnem življenju. Temeljno stališče vseh teh dežel je pripadnost politiki miroljubnega sožitja vseh narodov in držav, ne glede na njihovo notranjo ureditev. Vse afriške dežele po vrsti odbijajo, da bi se vključile v katerega obstoječih blokov, ker se zavedajo, da pomati blokovska politika največjo nevarnost za njihovo komaj pridobljeno svobodo. Zato so prav afriške dežele skupaj z drugimi mladimi državami Azije vneto zagovornice take politike, ki na njej temelji tudi vsa mednarodna dejavnost naše dežele.

Vse novoosvobodjene afriške dežele vztrajno iščejo nove poti pri graditvi njihovega notranjega živ-

ljenja. Odklanjajo obliko kapitalistične ureditve, ker so ta sistem občutile kot obliko najbolj neusmiljenega kolonialističnega izkoriščanja. Gospodarska zaostalost jim onemogoča, da bi posegle po neposrednih socialističnih oblikah, vendar pa jim je socialistična smer razvoja pojmljiva in privlačna.

Zaostalost - najtežji problem

Seku Ture, predsednik gvinejske republike je pri neki priložnosti takole označil najvažnejši problem Afrike in njena stališča do svetovnih dogajanj: »Za nas ni važna delitev sveta na podlagi vzhodnih in zahodnih pogledov, za nas obstojata samo dva sveta, svet svobodnih in razvitih dežel in naš svet, svet lakote, siromaštva in zaostalosti.« S tem je ta vidni afriški državnik označil bistvo poglavitega gospodarskega in političnega problema, zaostalosti Afrike. Kakšna je ta zaostalost tega velikega kontinenta z nad 240 milijoni prebivalcev, dokazuje samo podatek, da ima mala Švica več kilometrov cest, kot vsa Afrika.

Afriške dežele ne morejo same z lastnimi silami premagati gospodarske in druge zaostalosti. Njim je potrebna pomoč drugih, razvitih dežel. Ne sme pa biti ta pomoč pogojena z izgubo komaj izvojevalne narodne neodvisnosti in z nevarnostjo, da bi se zaustavilo osvobodilno gibanje še neosvobo-

RUDARJI

jenih dežel. Prav zato gre prizadevanje državnikov devetih afriških držav za tem, da neodvisnost svojih dežel utrdijo s pospešenim gospodarskim razvojem. Prav zato gledajo z velikim zaupanjem na Združene narode, ker se od njih nadejajo največ podpore pri reševanju težkih problemov.

Naša dežela iz vseh teh razlogov navezuje vedno tesnejše stike z vsemi afriškimi deželami, razvija z njimi gospodarsko sodelovanje in jim tudi vsa možna pomoč. Odnosi z afriškimi deželami

obetajo, da se bodo razvili v trajno in tesno sodelovanje. To tem prej, ker uživa naša dežela pri vseh afriških narodih velik ugled zaradi svoje preteklosti in sedanje miroljubne politike.

Afrika in združeni narodi

V drugi polovici decembra je odšel generalni tajnik Združenih narodov na dolgo potovanje po vseh afriških deželah. Ostal bo celih 40 dni in se bo od blizu seznanil z vsemi problemi, težavami in težnjami afriških narodov. To potovanje bo prav gotovo prispevalo k temu, da se bodo Združeni narodi še bolj seznanili z afriškimi problemi in jih pomagali reševati, kar bo v korist Afrike same, svetovnega miru in ugleda svetovne organizacije.

Hamerskojeldovo potovanje pa seveda ni povšeči tistim krogom na zahodu, ki bi radi podaljšali še za kakšnih sto let kolonialistično oblast v Afriki, za katero menijo, da jim jo je bog prepustil kot zadnjo rezervo za črpanje dobičkov. Nič čudnega ni torej, da so se mnogi zaleteli v Hamerskojelda in njegovo potovanje, podobno kot je to storil angleški desničarski časopis Daily Express.

Dag Hamerskojeld gre v Afriko, tako piše ta časopis. V prihodnjih tednih bo obiskal 21 dežel. Od teh pa 13 niti niso članice Združenih narodov. Seveda, pravi dalje časopis, Hamerskojeld upa, da bodo to kmalu postale. On upa, da bo spodbil zaupanje teh dežel v Francijo. Upa, da bo pridobil novih sil za svojo protikolonialistično kampanjo. To je razlog, zakaj se je podal na 20.000 km dolgo pot v prizadevanju, da bi odvrnil zvestobo teh dežel nasproti Veliki Britaniji in Franciji. Skušal jih bo opogumiti, da bi postale neodvisne članice Združenih narodov. Tako, pravi na koncu Daily Express, potuje kot kakšen narednik in vojači po Afriki z bobnanjem. Moral bi ostati doma s svojim bobnom.

Kaže, da se kolonialisti zares bojijo bobna, ki oznanja konec kolonializma na svetu. Toda to ni Hamerskojeldov boben, to je boben afriškega osvobodilnega gibanja. Vsi miroljubni narodi ga pozdravljajo. Zato je predstavnik Združenih narodov odšel v Afriko. Treba je pomagati afriškemu ljudstvu do svobode in že svobodnim narodom do gospodarskega dviga.

Dva dogodka med Hamerskojeldovim bivanjem v Afriki to prav lepo ponazorujeta. 1. januarja bo navzoč pri proglasitvi Kameruna za neodvisno deželo, ko se bo pa vračal, se bo v Tangerju udeležil dela gospodarske komisije Združenih narodov za Afriko.

Pred novim startom

ob pogledu nazaj in ob pripravah za vnaprejš

Za polne tri milijarde in 576 milijonov dinarjev povečati proizvodnjo v kolektivih našega okraja! Kako velika se je zdela ta številka pred letom dni. Toda potem. Deset tisoč ust je reklo: »Da!« Deset tisoč rok je zagrabilo za orodje. Kakšen bo končni uspeh? To bo razvidno šele čez nekaj mesecev! Toda po podatkih, ki so znani za prvih 6 mesecev in tudi za zadnje četrtletje, so bila predvidevanja povsem pravilna. Ze ob prvem polletju se je pokazalo, da so možnosti, postavljeni načrt še prekoračili in doseči v 1960. letu takšno proizvodnjo, ki je bila predvidena šele do konca 1961. leta. Se pravi: leto pred rokom.

In vendar letošnji načrt ni bil majhen! Skupna vrednost proizvodnje je predvidena za 135 milijard 898 milijonov dinarjev. Predvideno je bilo tudi povečanje narodnega dohodka za 14 odstotkov. Ob neuklonljivi volji delovnih rok pa so vsa ta predvidenja postala majhna. Povsod so delovni ljudje plan prekoračili. Povečanje vrednosti proizvodnje so podvojili, od predvidenih 8,5 na 16,2% v primerjavi s preteklim letom. Narodni dohodek se je povečal kar za 14,6% namesto za 9,5%, kolikor je bilo predvideno.

Taki so bili uspehi letošnjega prvega polletja. Vendar bodo, kot kažejo nekateri podatki, zaključne številke čez mesec ali dva verjetno prikazale še večje uspehe ob koncu leta.

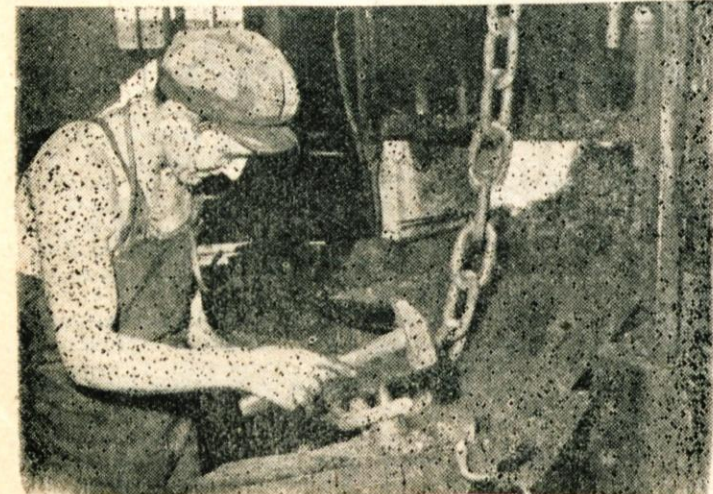
Vzporedno s takim dviganjem proizvodnje pa se je zvišal tudi življenjski standard delovnih ljudi. Tisoče družin se je vselilo v nova stanovanja, ima boljšo zdravstveno oskrbo, malice v podjetju in podobno. Hkrati so bili zgrajeni novi zdravstveni domovi, kulturne dvorane, šole, trgovine, ceste... Vse zato, da bi delovni človek udobnejše živel. Razem tega pa so se znatno dvignili tudi prejemki zaposlenih. V prvih devetih mesecih 1959 se je povprečje čistih osebnih prejemkov povečalo v primerjavi z letom 1958 za 2.733 dinarjev mesečno, oziroma za 16,8 odstotkov. Posledica tega pa je nad sto milijonov novih hramilnih vlog na hramilnih knjižnicah, novi motorji na cestah, novo pohištvo itd., itd. Vse tisto, česar si naši ljudje želijo, da bi jim bilo življenje lepše — udobnejše. Tega smo vsi veseli.

Toda vsa velika sila, ki je zavrtela in gonila stroje, motorje in stružnice, žarilne peči, niso bile zgolj roke. Bila je zavest. Zavest, da moramo izpolniti postavljene naloge. Zato letos menda ni bilo sestanka organizacije komunistov, kjer ne bi bili govorili o proizvodnji, ni bilo delavskega sveta, kjer ne bi bilo besede o delovni storilnosti, o nagrajevanju po učinku in podobno. O teh in drugih vprašanjih so razpravljale sindikalne organizacije, upravni odbori, strokovni kolektivji in razne komisije, s tem so se ukvarjali v uravah podjetij, v ljudskih odborih itd.

Kako posamezni člani vseh teh organizacij danes gledajo na letošnjo, prehojeno pot ter na izgleda za prihodnje leto pred startom k novim ciljem, pa boste lahko razbrali iz naslednjih sestavkov.

PRIHODNJE LETO V ŽELEZARNI JESENICE ZA SKORAJ 2 MILIJARDE DINARJEV VEČJA PROIZVODNJA KOT LETOS

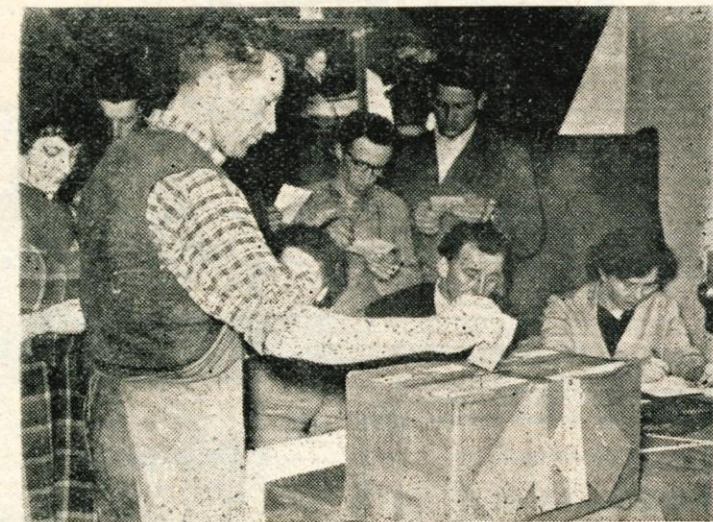
Po načrtu za prihodnje leto, ki ga je Železarna na Jesenicah predložila pristojnim okrajnim in občinskim organom, je predvideno povečanje proizvodnje za 1.916.267.000 dinarjev. Na zapo-

V »Verigi« že delajo za 1960. leto

slenega bo prihodnje leto za 178.388 dinarjev večja proizvodnja. Načrt so pripravili na podlagi letošnjih instrumentov, ne da bi upoštevali morebitne spremembe ali zvišanje cen elektrike, prevozov itd.

Po dosedanjih podatkih sodeč, bo Železarna, kljub pomanjkanju elektrike, izpolnila letošnji plan. Morda bo za spoznavanje

Z volitvami v delavske svete in zbere proizvajalcev se delavci vse bolj uveljavljajo kot neposredna vodilna sila v politiki komunalnih skupnosti. Prihodnje leto bo že 10 let, odkar so bili izvoljeni prvi delavski sveti. To obletnico bodo naši kolektivi proslavili z novimi delovnimi zmagami

v zastoju po količini, medtem ko bo finančno brez dvoma dosežen. Točen obracun bo poznan šele v naslednjem mesecu. Po načrtu za letošnji letos bi morali proizvesti za okoli 30.425 milij. din proizvodov.

Povečanje temelji v glavnem na proizvodnji bele pločevine, ki jo doslej niso proizvajali. Po planu za prihodnje leto jo bodo izdelali okoli 4000 ton, kar pomeni okoli 1.320 milijonov din. Hkrati bodo povečali proizvodnjo hladno valjanih trakov, opladenih elektrod in podobno. Tudi v izvozu napovedujejo nekatere spremembe, ki pa so več ali manj odvisne od razmer na tujih tržiščih. Letos, na primer, so izvozili za okoli 265.000.000 deviznih dinarjev cevi, prihodnje leto pa jih bodo izvozili znatno manj. Predvideli pa so večji izvoz žilindre, elektrod in bodoče žice. Po oceni za letošnje leto izvozili za skoraj 733 milijonov dinarjev raznih izdelkov, za prihodnje leto pa so predvideli za skoraj 200 milijonov din manjši izvoz.

»ZE 4. DECEMBRA

V sindikalni organizaciji tovarne »Veriga« v Lescah, kot je povedal predsednik Niko Bulut, so večkrat razpravljali o proizvodnji. Po količini so letošnji proizvodni načrt izpolnili že 4. decembra. Največji uspeh v letošnjem letu meni, da je zmanjšanje obratnih nezdov za polovico. V prihodnjem letu bodo tudi precej investirali — približno 600 milijonov dinarjev. Vrednost proizvodnje bodo povečali od 2.100 na 2.700 milijonov dinarjev.

V NOVE PROSTORE

V kolektivu tovarne čevljev »Peko« v Trzinu v prihodnjem letu upravičeno pričakujejo močno povečanje proizvodnje, ker bodo glavni proizvodni oddelek preselili v novo stavbo. Tako je povedal predsednik sindikalne

podružnice Ivan Gregorc. Ze letos so povečali proizvodnjo za približno 14 odstotkov. K temu je veliko pripomoglo nagrajevanje po učinku.

ZA TRI MILIJARDE DINARJEV ČEVLJEV

Franc Naglič iz tovarne »Planika« v Kranju pravi, da je letošnji dvig proizvodnje skoraj

leto, ki predvideva podvojeno proizvodnjo, in sicer od 20.748 na okoli 40.000 vreten v njihovi predilnici.

Z MEHANIZACIJO

Gradbeno podjetje »Gorenjc« v Radovljici ne zmore več tolikim zahtevam. Tako pravi predsednik njihove sindikalne podružnice Tomaž Pangrt. Ze letos so prekoračili vrednost del za okoli 100 odstotkov, dosegli so že 280 milijonov dinarjev. Toda potrebe in naročila z vsemi spomini, prošnjami in grožnjami so vedno večje. Razen stanovanjskih in komunalnih gradenj imajo v prihodnjem letu predvidene tudi gradnje industrijskih objektov za Iskro Kranj in Plamen v Kropi. Da bi vse to zmogli, so se odločili za mehanizacijo. Pred kratkim so odobrili nabavo mehanizacije za 8 milijonov dinarjev. V prihodnjem letu bodo izvedli vseh del v vrednosti pol milijarde dinarjev.

VSAK DELAVEC ZA 48% VEČ

Po besedah predsednika sindikalne podružnice Mirota Rozmana v tovarni »Almira« v Radovljici so tamkaj v letošnjem letu povečali celotne dohodke na vsakega posameznega delavca za 48 odstotkov. To je po njegovi oceni letošnji največji uspeh, ki je presegel vsa pričakovanja. To je omogočila rekonstrukcija podjetja. V načrtu za prihodnje leto je predvidena nadaljnja mehanizacija oziroma rekonstrukcija, tako, da bo izpolnitev petletnega načrta že v 1960. letu povsem možna.

LETO DNI PRED ROKOM

V Kemični tovarni Podnart so to jesen precej govorili o produktivnosti in o planu za prihodnje leto. Tako pravi predsednik delavskega sveta Jože Finžgar. Po vseh pokazateljih so ugotovili, da bi bilo moč v prihodnjem letu povečati proizvodnjo za 9 odstotkov. Toda ko so o tem znova razpravljali v kolektivu, je prevladala splošna zahteva, da bi morali že v prihod-

V tovarni lesne ambalaže »Vintgar« pri Bledu so žene zelo večje dela ob strojih

njem letu doseči petletni načrt proizvodnje. Končno so tudi sprejeli tak sklep in sklenili, da bodo namesto za 9% povečali proizvodnjo v letu 1960 v primeru z letošnjo za 15%. Vsi so prepričani, da bodo to z malo dobre volje lahko dosegli in tako končali petletno nalogo že leto dni pred rokom.

devet poslovalnic, z blagom pa zalaga tudi trgovine v okolici.

Po načrtu za prihodnje leto bodo povečali promet za nadaljnjih 60 milijonov, in sicer na 810 milijonov dinarjev. Podjetje pripravlja tudi načrte za gradnjo veleblagovnice. Z njo bodo pridobili okoli

1200 kvadratnih metrov prodajnih prostorov. Gradnja je predvidena na dvorišču sedanjega »Avtoservis«. Podjetje bo namreč moralo izprazniti prostore sedanje »Kashe«. Le-ti so potrebni Železarni za skladišča.

GOSTINSTVO NA JESENICAH NA NOVI POTI

Znano je, da je bilo v zadnjem času v jeseniški občini precej organizacijskih sprememb, tako v gostinstvu, trgovini kot obrti. Pri ravnanju dosedanjega trgovskega podjetja »Vino Gorenjka«, ki se je reorganiziralo v gostinstvo-trgovsko podjetje, Mirku Ramušu, smo zvedeli, da je združitev koristna. Dejal je: »Kažejo se prvi znaki koristnosti združitve. Več je objektivnih pogojev za dobro poslovanje. Z združenimi sredstvi in močmi pa bomo lahko naredili več. To se že kaže pri adaptaciji gostišča Dalmacija na Jesenicah, ki bo spremenjeno v enega najlepših lokalov. V prihodnjem letu predvidevamo okoli 180 milijonov skupnega prometa. Sedaj imamo, poleg skladišča, še naslednje lokale: hotel Korotan, restavracijo Triglav in Kolodvorsko restavracijo, gostišča Herman, Dalmacija in Zelenico v Zirovnici. Izvolili smo nov delavski svet in uredili vsa druga organizacijska vprašanja. Plačevanje smo uvedli po učinku in upeljali 10-odstotno postrežnino.

Prav tako smo predlagali gradnjo novega hotela na Jesenicah z 100 ležišči, ki naj bi stal pred železniško postajo.

za četrtino predvsem posledica dobre organizacije dela, stalnega usposabljanja delavcev in stimulativnega nagrajevanja. Zato so s planom predvideli, da bodo tudi v prihodnjem letu povečali proizvodnjo po vrednosti od 2 milijardi 700 milijonov na tri milijarde dinarjev. In to z istim številom delavcev. Delno pri tem računajo na nove stroje, v glavnem pa na notranje sile in rezerve.

TEKMOVANJE JIH JE REŠILO

Osnovna organizacija ZK v tovarni »Inteks« v Kranju razpravlja o vsakem pomembnejšem problemu še preden pride na dnevni red samoupravnih organov. Tako je povedal sekretar Tulipan Peter. Letos so večkrat razpravljali med drugim tudi o proizvodnji, ki v prvem polletju ni dosegla postavljenega načrta. Potem so pripravili dvomesečno tekmovanje v počastitev 40-letnice KPJ. V tekmovanju je sodelovalo okoli 600 delavcev in delavcev iz vseh oddelkov. Proizvodnja je hitro rasla. Ze 7. decembra so izpolnili letni plan po količini blaga, kar se je zdelo prej skoraj nemogoče.

MESO IN MLEKO IZ HRASTJA

Delovni kolektiv na Kmetijskem posestvu v Hrastju pri Kranju bo v prihodnjem letu, kot pravijo, poslal na kranjski trg precej več pridelkov kot letos. Skupno bodo dali na trg okoli 600.000 litrov mleka in 80 glav živine, oziroma 40.000 kilogramov mesa. Približno 20 ton mesa bodo tudi izvozili. Hkrati bodo poslali na trg kakih 125 vagonov krompirja in 5 do 6 vagonov semenskega žita.

NAJMOČNEJŠI V KRANJU

Tovarna »Iskra« v Kranju se bo v prihodnjih letih še bolj uveljavila kot najmočnejše podjetje v Kranju. Letošnji plan so izpolnili že do 29. novembra. V prihodnjem letu pa bodo vrednost proizvodnje dvignili za približno 900 milijonov dinarjev, in sicer od okoli 7.300 na 8.200 dinarjev. Plan za prihodnje leto je potemtakem za okoli 2 milijardi višji od letošnjega, ki je predvideval samo 6.200 milijonov dinarjev vrednosti proizvodnje. To nam je med drugim povedal predsednik uprav. odbora Vinko Sarabon.

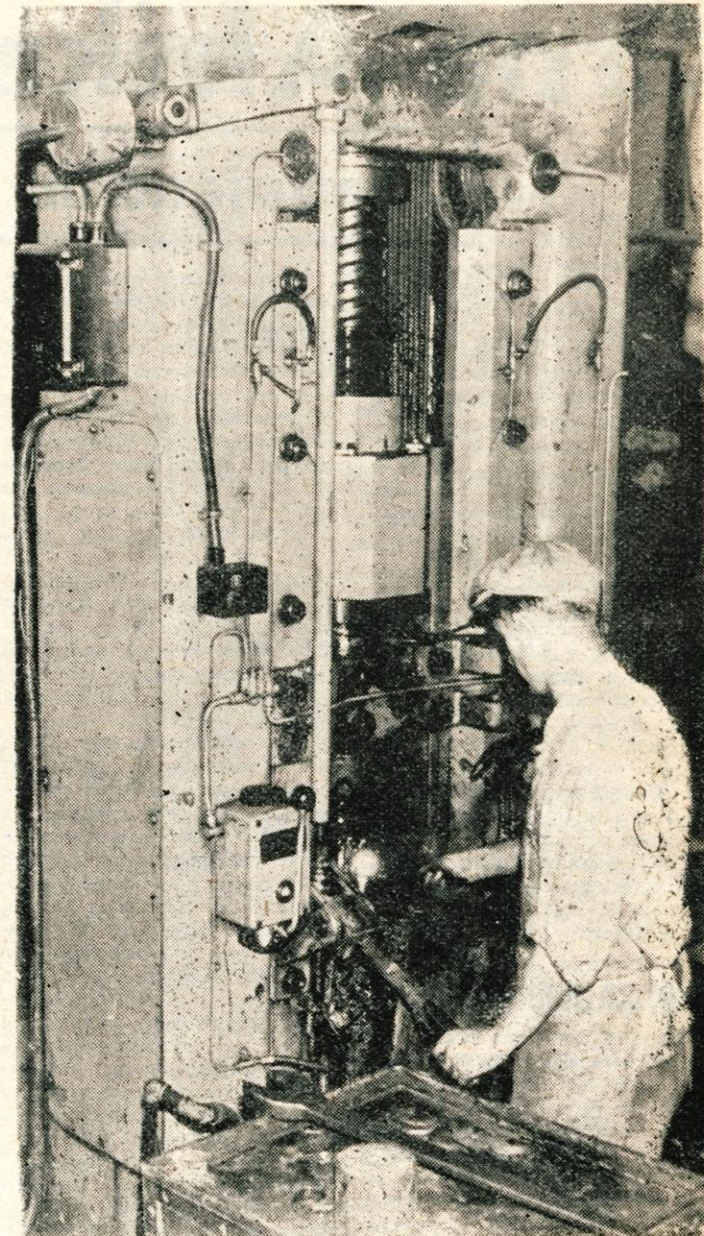
PODVOJENA ZMOGLJIVOST

Največji uspeh letošnjega dela, kot je povedal predsednik upravnega odbora BPT v Trzinu Tine Tomažin, je bila rekonstrukcija, s katero pa bodo morali v prihodnjem letu še nadaljevati. Problem je predvsem v tem, kdaj bodo dobili stroje, ki so jih že naročili. Toda doslej se se že večkrat znašli pred takimi in podobnimi težavami, pa so z dobro voljo vse uredili. Zato se ne ustrašijo plana za prihodnje

10 LET GRADBENEGA PODJETJA »SAVA« NA JESENICAH

Letos je gradbeno podjetje »Sava« na Jesenicah gradilo več pomembnih objektov, med katere sodi predvsem 10-nadstropna stolpnica, tržnica, osmorčki na Plavžu in nekateri drugi objekti. Tudi v prihodnjem letu bo gradilo v jeseniški občini več objektov v skupni vrednosti nekaj nad 420 milijonov dinarjev. Med drugim so začeli graditi že tri dvanajststanovanjske bloke na Javorniku, kopalnišče na Jesenicah, dva bloka s po 32 stanovanji Podmežakljo itd. Poleg tega ima podjetje stalno okoli 60 ljudi v Železarni za vzdrževanje raznih naprav.

Februarja prihodnje leto bodo proslavili 10-letnico obstoja. V tem času je napravilo velik razvoj, ki že zahteva trdnjše organizacijske oblike in večjo mehanizacijo. Trenutno zaposluje 365 ljudi. Za potrebe kolektiva so zgradili samski dom s 192 ležišči, ter 23 družinskih stanovanj. V gradnji imajo še en samski dom, da bodo pomladi imeli skupaj 300 ležišč za delavce in delavke.

V tovarni »Plamen« v Kropi je v teku obsežna rekonstrukcija, da bi tako dvignili produktivnost dela

V JESENISKI »ZARJI« NAD 750 MILIJONOV PROMETA

Trgovsko podjetje na malo in veliko »Zarja« na Jesenicah bo letos ustvarilo nekaj nad 750 milijonov dinarjev prometa, ali 60 milijonov več kot lani. Tak promet so v glavnem dosegli na račun povečane potrošnje in pa z odprtjem nove sodobne trgovine na Jesenicah. Trenutno ima podjetje

DELOVNI KOLEKTIV
IN SINDIKALNA PODRUŽNICA

**Tovarne verig
Lesce pri Bledu**

želita vsem delovnim ljudem
srečno in uspehov polno

ново leto 1960

Ugodni pogoji za zimski turizem - le izkoristiti jih bo treba

Po vojni se je turizem v Sloveniji hitro obnovil. Že drugo leto po osvoboditvi smo dosegli stanje, kakršno je bilo leta 1938, ko smo imeli v Sloveniji 214.073 gostov. Lani je Slovenija po številu domačih in tujih gostov že preseгла to število za 174 odstotkov (586.976 gostov). Kljub uspehom na področju turizma pa nam nadaljne naraščanje števila gostov in prenočitev letos kaže, da je turizem v Sloveniji prišel do stopnje, ki nujno terjaja hitrih in odločnih ukrepov.

Promet inozemskih turistov v naši državi je bil letos do konca septembra, ki pomeni zaključek letne turistične sezone, po številu prenočitev inozemcev za 36% večji kakor lani in za 74% večji kakor predlanskim v istem razdobju. Hkrati se je seveda povečal tudi dotok turističnih deviz. Lani je dotok teh deviz precej zaostajal za povečanim prometom. Za vse lansko leto se je namreč povečal le za 12%, medtem ko je število prenočitev turistov poraslo za 28 odstotkov. To zaostajanje je bilo deloma pripisati raznim privatnim kompenzacijam in nedovoljenim manipulacijam z valutami, iznašanjem in vnašanjem dinarjev nad dovoljenimi zneski itd., kar pa je letos preprečila v glavnem vestnejša kontrola pri plačevanju uslug tujim turistom. Zato je bil letos dotok tujih deviz bolj v skladu s povečanim turističnim prometom in je uspeh turistične sezone tudi v deviznem pogledu zelo ugoden.

Po podatkih Narodne banke je do konca oktobra letos dotok deviz od inozemskih turistov dosegel 3,33 milijarde deviznih dinarjev, nasproti 2,55 milijarde lani v istem razdobju oziroma 2,27 milijarde predlanskim.

V začetku decembra letos je o turizmu razpravljala tudi Izvršni svet Ljudske skupščine LRS. Na seji so sprejeli nekatere smernice, ki naj bi zagotovile nadaljno graditev materialnih osnov turističnega gospodarstva, večje izkoriščanje zmogljivosti turističnih ob-

tudi nekaj pomembnih mednarodnih športnih tekmovanj in drugih prireditev.

Prav tako so pripravljene na sprejem gostov tudi v drugih turističnih krajih na Gorenjskem, kot so Bohinj, Kranjska gora, Pokljuka in druga središča, kjer je že dovolj snega.

Pričakujejo, da se bo letos obisk posebno povečal v Kranjski gori, kjer so letos, kot je znano, zgra-

nočišča, prehrano, reditelje, kontrolo itd. Pred tem — datum še ni točno določen — pa bodo imeli svoje prvenstvene tekme v Kranjski gori tudi študentje. Na novo urejenem drsališču pa bo letos verjetno državno prvenstvo v umetnem drsanju in še številne druge zanimive prireditve.

Prirodni pogoji, ki so vedno primarnega značaja za razvoj turizma, so v Zgornji Savski dolini iz-

MARCA SREBRNI JUBILEJ V PLANICI

Od 25. do 27. marca bo Planica proslavila svoj srebrni jubilej. Za te prireditve so se priprave začele že pred nekaj meseci. Organizacijski komitee za Planico 1960 šteje 25 članov. Nekateri komisije so že sredi dela, druge pa bodo nastopile, ko se bo prireditev pričela. Priprave za prireditev so zelo obširne, saj bodo skoki konec marca, ko v Tamarju navadno ni snega in ga bo treba pripeljati od drugod. Udeležba tujih tekmovalcev bo velika, saj bodo povabili najboljše skakalce iz vse Evrope. Že sedaj je zagotovljena sigurna udeležba skakalcev iz Avstrije, Italije in Norveške. Poljaki so dolžni priti zaradi gostovanja naših tekmovalcev letos v Zakopanah. Razen tega so v dogovoru s smučarskimi zvezami Vzhodne Nemčije, Francije, Švice in Skandinavije.

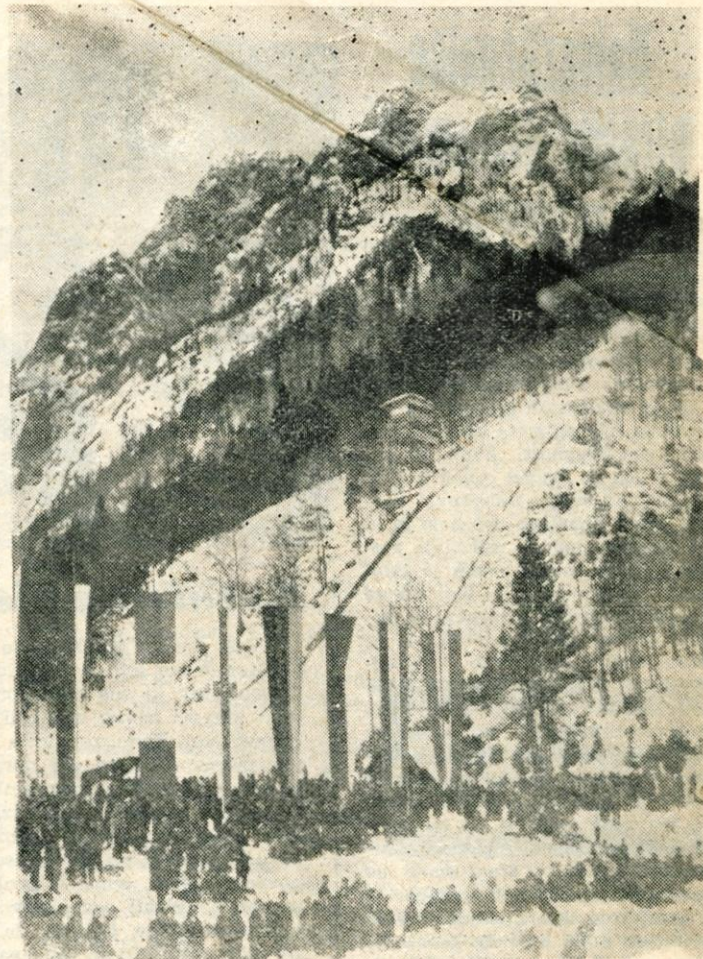
Domači skakalci se za to prireditev že nekaj časa zelo resno pripravljajo. Ugodni snežni pogoji in načrtnost pri pripravah bodo bržkone dali dobre rezultate. Skakalo bo vsaj osem naših najboljših. Starim in izkušenim tekmovalcem, Zidarju, Langusu in Roglju, se bodo priključili še mladi, ki so že pokazali precej znanja, čeprav niso imeli veliko možnosti za trening.

Računajo tudi, da bodo letos v Planici podelili posebno nagrado v spomin na ing. Bloudka.

BLAD IN ZIMSKI TURIZEM

Kdo ne pozna Vintgarja, Pokljuke, Jelovice, Blejskega gradu itd.? Prav v teh dneh je Občinski odbor Bled na seji razpravljal o perspektivnem programu razvoja turizma na Bledu.

Bled je eno najpomembnejših turističnih žarišč v Sloveniji in Jugoslaviji. Dosedanji razvoj Bleda

Planica se bo od 25. do 27. marca 1960 spet spremenila v mravlišče ljudi

kot turističnega kraja, sloves, ki ga uživa, bogata turistična tradicija in predvsem odlični prirodni pogoji za uveljavljanje turističnega prometa, vse to so kvalitete, ki zagotavljajo Bledu tudi v bodoče nadaljnji uspešni razvoj turizma, ki je pomemben gospodarski faktor občine.

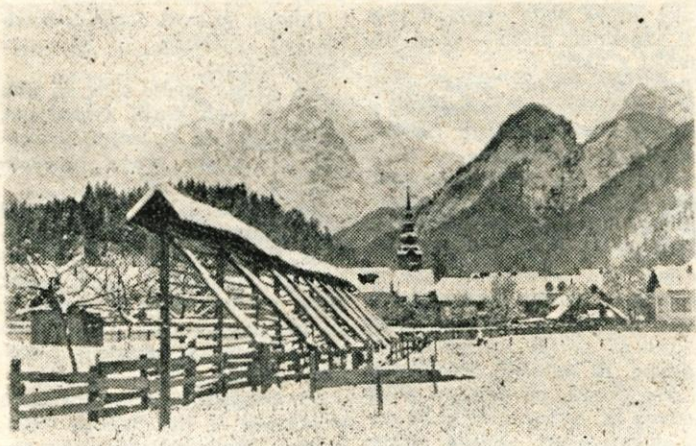
Vendar je Bled v zadnjih letih v primerjavi s predvojnimi stanjem, predvsem kar se tiče prenočitvenih kapacitet, nazadoval. Nadaljnji razvoj turističnega gospodarstva v tem kraju je zato v pretežni meri odvisen od sistematičnega izgrajevanja turističnih objektov, oziroma

vseh tistih panog, od katerih je turizem posredno ali neposredno odvisen, v enaki meri pa tudi od sposobnih gostinskih in turističnih kapacitet. Pri obravnavanju investicij pa je treba predvsem upoštevati, da je celotno občino Bled smatrati za enotno in zaključeno turistično področje, ki ga je potrebno v nadaljnem turističnem urejevanju in izgrajevanju tako tudi obravnavati. V turistični promet je namreč treba vključevati tudi obrobna področja, to je Pokljuko, Mežakljo in Jelovico.

Po dosedanjih študijah bo dosegel Bled svojo optimalno stopnjo turističnega razvoja šele pri približno 4.500 do 5.000 posteljah z vzporednimi objekti. Za nadaljnji uspešen razvoj je med drugim življenjskega pomena čimprej rešitev problema sanacije Blejskega jezera in izdelava regionalnega in urbanističnega načrta Bleda. Nič manj pa niso pomembna vprašanja o možnosti uveljavljanja zimske sezone na Bledu, nadalje možnosti uveljavljanja in razvijanja Bleda v smeri kongresnega ali festivalnega turističnega mesta in proučitev perspektiv, ki jih ima Bled v zvezi z izkoriščanjem sedanjih zanemarjenih in neproučenih toplih vrelcev.

V smernicah perspektivnega programa razvoja turizma na Bledu je med drugim rečeno, da je treba izdelati podroben elaborat o možnosti uveljavljanja zimske sezone na Bledu s posebnim ozirom na možnost vključevanja Taleza, Pokljuke, Jelovice, Kokošnice in področja Klek-Radovna. To delo bosta do konca maja 1960 opravila s pomočjo Občinskega ljudskega odbora Turistično društvo Bled in Gorenjska turistična zveza, elaborat pa bosta predložila v obravnavo Komisiji za ureditev turističnih centrov pri Strokovni komisiji za turizem Izvršnega sveta LR Slovenije. Razen tega pa bo Sankaško društvo na Bledu pripravilo do konca junija 1960 investicijski program za ureditev sankaške proge na Straži.

A. T.

Kranjska gora je že dlje pokrita z debelo snežno odejo

dili vzpenjačo na 1500 m visoki Vitranc, kjer so izredno dobri tereni za smučanje. Predvidevajo, da se bo obisk povečal tudi na Krvavcu in durgod v Kamniških planinah.

V KRANJSKI GORI ŽE PRIMANJKUJE SOB

Zadnje zime smučarjem niso bile naklonjene, niti ne našemu zimsko-sportnemu centru v Kranjski gori.

Letos pa kaže povsem drugače. Že v začetku decembra je padlo toliko snega, da so najbolj vneti smučarji lahko prišli na svoj račun.

redno ugodni. Ta gorska pokrajina spada po prirodnih lepotah med najlepše predele Slovenije. Zaradi ugodnih snežnih razmer v zimski sezoni (snežna odeja leži tudi do 130 dni) in zaradi majhnega nihanja temperature v tem času se je Zgornja Savska dolina izkazala kot izredno prikladna za zimske športe in za zimski turizem. To pa ne le Kranjska gora, Podkoren in Rateče, ampak tudi alpske kočve v Planici, na Vrščici, v Krnici in Krmi. To pomeni, da ima zgornji del Zgornje Savske doline zelo ugodne pogoje za razvoj poletne in zimske turistične sezone, kar je pomembno za rentabilnejše poslovanje turističnih objektov. Zaradi možnosti dvosezonskega značaja je torej tudi vlaganje investicijskih sredstev v nove turistične objekte na tem področju ekonomsko bolj utemeljeno.

NA KRVAVCU GRADIJO HOTEL ZA PREKO 200 PRENOČIŠČ

Za Ljubljance in Kranjčane je Krvavec poletni in pozimi najbolj priljubljena in najlažje dostopna gorska postojanka. Zdaj, ko je zapadel sneg, se bo obisk spet precej povečal, kajti v pustih in deževnih jesenskih mesecih so bili obiskovalci bolj redki. Na žičnici so nam povedali, da imajo zdaj vsak dan 30 do 40 obiskovalcev, ki jih prepeljejo do zgornje postaje. Računajo pa, da bodo imeli letošnjo zimo zelo dober obisk, posebno v času semestralnih počitnic. Smučarski tereni so namreč zelo ugodni za razne smučarske tečaje. Vendar pa pravijo, da ne bodo zadoščale hotelske kapacitete. »Če bi imeli 5-krat toliko prenočišč, kot jih imamo sedaj, pa se ne bi bilo dovolj« so nam povedali.

Vendar kaže, da se bo stanje kmalu precej izboljšalo. Poleg sedanjega doma gradijo namreč nov hotel. Računajo, da bo dograjen do jeseni 1960. Skupno s sedanjim bo imel od 200 do 250 prenočišč, na kosilo n. pr. pa bo lahko sprejel okoli 400 ljudi. Bo zelo moderno opremljen.

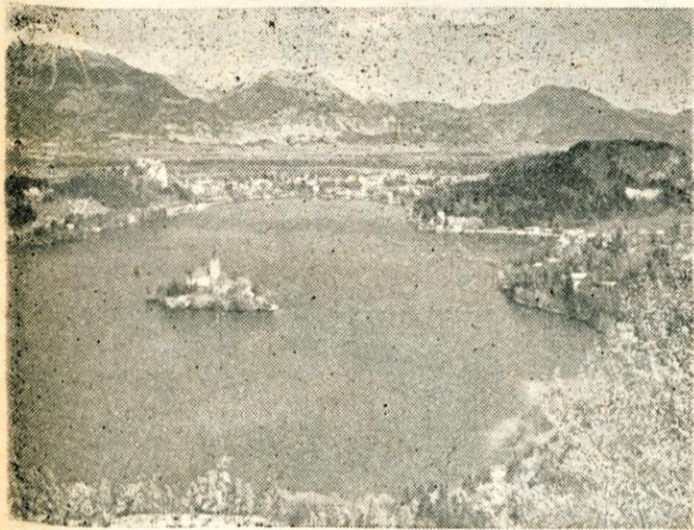
Na Krvavcu bodo letos 3 mesece smučarski tečaji za vojske-letalce. Skupine po 25 ljudi se bodo izmenjevale vsakih 10 dni. Hotelske kapacitete bodo s tem še precej bolj obremenjene.

Podjetje SAP-Turist Biro Ljubljana pripravlja načrte za posebno smučarsko žičnico od sedanje vrhne postaje proti Njivicam. Za smučarje bo to nova pomembna pridobitev.

Na Krvavcu je zdaj okoli 80 centimetrov snega, ki je odličen za smučanje. Ob vrhni postaji žičnice ga je 40 do 50 centimetrov. Avtobusne zveze so zelo ugodne. Iz Ljubljane preko Vodic in Cerkelj pelje avtobus vsak delavnik ob 7. in 11.30 uri, vrača pa se ob 14.15 in 17. uri. Ob nedeljah vozijo avtobusi iz Ljubljane preko Vodic ob sedmih, osmih in devetih, vračajo pa se popoldne ob štirih in petih. Razen tega vozi vsak dan ob 7. uri zjutraj iz Kranja poseben avtobus, ki se vrača popoldne.

Vsak dan je na Krvavcu 30 do 40 obiskovalcev

Tudi letošnja zimska sezona bo na Bledu živahna

jektov s podaljšanjem turistične sezone, čim hitreje izoliranje strokovno sposobnih gostinskih kadrov, izboljšanje gostinskih storitev in večjo storilnost gostinskih delavcev v zvezi z stimulativnim nagrajevanjem, ureditev in izboljšanje gostinske mreže, preskrbe in družbene prehrane sploh itd. Med osnovnimi smernicami je treba še posebej omeniti smotno usmerjanje investicij.

Marija Krajnerjeva na Turističnem društvu v Kranjski gori nam je po telefonu povedala, da je v Kranjski gori že okoli 60 cm snega, ki je odličen za smučanje, na Vitrancu pa ga je že dober meter. Isto je tudi na Bukovniku, pa tudi na Preseki in na travnikih tja doli do proge skupine tečajnikov in ostalih smučarjev že pridno vadijo.

Pod spodnjo postajo Žičnice na Vitranc spet parkirajo avtomobili in avtobusi. So dnevi, ko žičnica popelje tudi več sto ljudi na področje Vitranca. Restavracija »Bendance« imajo odprto vsak dan, »Mojo« na vrhu gore pa za zdaj odpirajo samo tedaj, kadar se prijavijo večje število obiskovalcev. Novost na žičnici so stalne vozovnice s popustom za člane športnih društev. Enodnevna vozovnica stane 500 dinarjev, za člane pa 300 dinarjev. Za tedensko vozovnico plačajo nečlani 3000, člani pa 1500 dinarjev. Pri posameznih voznjakh na žičnici kakor tudi na vlečnici imajo člani četrtninski popust.

Na Turističnem društvu smo zvedeli, da v Kranjski gori že primanjkuje sob, dobijo se le še pri vatne. Vse hotelske sobe so za Novo leto že oddane, prav tako pa večinoma tudi že za semestralne počitnice.

Gorenjska smučarska zveza, SD in TD Kranjska gora bodo od 12. do 14. februarja v Kranjski gori organizirale državno smučarsko prvenstvo v alpskih disciplinah. Organizatorji so že preskrbeli pre-

PRIPRAVLJENI SMŌ

Tako pravijo v naših zimsko-sportnih središčih. Pripravljene so na sprejem smučarjev, tekmovalcev — domačih in tujih. Na Bledu so pred kratkim odprli največje hotele, ki po končani poletni turistični sezoni niso več sprejemali gostov. Za noveletne praznike so bili na primer že pred časom skoraj vsi blejski hoteli popolnoma rezervirani za domače in tuje goste, ki so že najavili svoj prihod že v začetku druge polovice decembra. Na Bledu je to zimo na programu

Sava
tovarna gumijevih izdelkov
Kranj

JE ŽE SKORAJ ŠTIRIDESET LET VODILNA TOVARNA TE STROKE V JUGOSLAVIJI

NEŠTETO PISMENIH IN USTNIH PRIZNANJ NAŠIM ODJEMALCEM GLEDE CENE IN KVALITETE NAM DAJE ZANESLJIVO JAMSTVO, DA JE POSTALO TO DEJSTVO NEIZPODBITNA RESNICA. ZATO TUDI V BODOČE, KADAR BOSTE KUPOVALI GUMENE IZDELKE, ZAHTEVAJTE POVSOD SAMO IZDELKE »SAVA« KRANJ

ZA VSO NAKLONJENOST SE ČENJENIM POSLOVNIM PRIJATELJEM, POTROŠNIKOM IN VSEM DRŽAVLJANOM FLRJ ISKRENO ZAHVALJUJEMO IN JIM ŽELIMO OB NOVEM LETU 1960 VSE NAJBOLJŠE

Kolektiv tovarne gumijevih izdelkov „Sava“ Kranj

Najrazličnejše otroške dejavnosti

Pomen pionirske organizacije za vzgojo naših najmlajših državljanov, je zelo velik. Pionirska organizacija je v mnogih šolah postala nosilec najrazličnejših dejavnosti pionirjev.

Prvi uresničevanju šolske reforme je v splošnem zakonu o šolstvu poudarjena vloga družbenih, otroških in mladinskih organizacij. Delo nove šole pa mora biti skrb vse družbene skupnosti. Sveti pionirjev v šoli so skupni organ šole in družbe, ki se je izoblikoval zadnja leta s popolnim uspehom in ki ga moramo tudi v prihodnje razvijati. V pionirskih svetih je zbranih razen učiteljev šol tudi mnogo drugih družbenih delavcev, ki hočejo in žele delati z otroki in ki imajo smisel za to delo. V kranjskem okraju imamo 39 pionirskih starešinskih svetov z 297 člani. Dejavnost pionirjev se odvija v dveh smereh. V prvi pride do izraza predvsem kolektivno sodelovanje v splošnih manifestacijah, ob praznikih — n. pr. ob Novoletni jelki, sprejemih v pionirsko organizacijo itd.; v drugi smeri pa interesna zaposlitev v krožkih, ki v kranjskem okraju vključuje 7865 pionirjev v 415 krožkih. Za otroke stare nad 10 let so zlasti važni njihovi ožji otroški kolektivi, kajti otroci hočejo biti organizirani. Organizacije, kakor so Partizan, klubi Ljudske tehnike, zlasti pa taborniške organizacije, ustrezajo tej težnji najmlajših.

Delo s pionirji torej zajema najrazličnejše otroške dejavnosti, v kolektivnih pionirjev pa so vsi naši otroci, pa naj bodo v tej ali drugi organizaciji.

Vemo, da se z družbenim razvojem, s spremembami v šoli in drugimi činitelji spreminjajo tudi vsebina in organizacijske oblike dela s pionirji. Mnogo bolj sistematično se moramo lotiti ustvarjanja materialne podlage za delo s pionirji in sistematičnega šolanja kadrov. Pionirski domovi naj bodo metodična središča za delo s pionirji. Ta naj bodo samostojne pionirske ustanove z organi družbenega upravljanja, povezane s šolami in stanovanjskimi skupnostmi.

Zakaj peč tuli, kadar kurijo v njej?

Zimski dan, kadarkoli zakurijo v peči, se začenja v sobi godba. Peč gode in poje kakor trobenta v orkestru, vrata na peči pa poklepetajavo in pozvanjajo kakor krožniki iz bakra. Nekod po Slovenskem pravijo, da peč »tuli«. Ta beseda kratko izraža tiste čudne glasove v peči.

Odkod ta godba in zvonjava? Da bi dala trobenta glas, je treba vanjo puhiti.

Kdo pa puha v peč? Pogledajte, kako je to. Ko kurimo v peči, se zrak v njej ogreva. A topel zrak je lažji kakor hladni. Vzdiguje se, a na prazno mesto prihaja iz sobe hladni zrak. Nastaja struja v zraku, ki vleče skozi peč od spodaj navzgor. Struja daje čudne glasove; peč — tuli.

To je mogoče preskusiti. Položite na navadno dopisnico nekoliko malih koščkov papirja, pa prav na kraj.

Porinite sedaj dopisnico k luknjici v pečini vratcih. Koščki papirja vam odletijo eden za drugim v peč.

Jasno je, da nihče ne piha v peč; zrak silí sam vanjo.

Pa je res, da se zrak sam dviga, če ga segreješ?

To morete videti z lastnimi očmi. Postavite, ko bo sonce prav lepo sijalo, na okno gorečo svečo ali lampo. Na deski pod lučjo boste videli senco plamena, nad njo pa trepelečo senčico zraka, ki silí kvišku. Zato tudi stremi plamen vselej navzgor: Zrak se dviga in vlačí plamen za seboj.

Ali razumete sedaj, zakaj delajo v pečna vrata luknjice? Zaradi zraka. Čemu pa je treba zraka?

Novoletno pismo pionirjem

Vaše veliko pričakovanje se je izpolnilo. Novo leto je tu. Kot vsako leto je tudi letos prineslo svoj posebni čar. Obiskal vas je vaš dobri prijatelj Dedek Mraz. Prav gotovo ste že davno napisali pismo: »Ljubi Dedek Mraz, prinesi nam kapo, rokavice, barvice, svinčnik, čokolade in pomaranče.« Pismo ste spravili med okno in sedaj nestrpno pričakujete in premišljuje, katero od napisanih želja vam bo Dedek Mraz izpolnil. Tudi mi imamo ob Novem letu polno želja. Zelimo si čimveč bralcev »Mlade rasti«, posebno pa še več sodelavcev, ki bodo pisali lepe povesti, pesmi, spise o svojem življenju doma in v šoli in nas obveščali o zanimivostih, ki se dogajajo v krajih, v katerih živite. Upamo, da bomo ob Novem letu postali še večji prijatelji in da boste prav vsi postali naši pridni sodelavci.

Pismo moramo končati, pa ne zato, ker bi se nam mudilo, pač pa zato, ker vemo, da se danes mudi vam, kajti darovi, čeprav skromni, vas prav gotovo pričakujejo.

Torej, dragi pionirji, veliko sreče, zdravja in pridnosti ob Novem letu!

Enoletna akcija pionirjev - združnikov na Gorenjskem

Poročali smo že, da se je prvega oktobra letos pričela po vsej državi enoletna akcija pionirjev in mladih združnikov. Namen akcije je — vključiti čimširši krog pionirjev in mladine v neposredno izpolnjevanje naloga komune in kraja pri razvijanju sodobnega kmetijstva združništva ter ureditvi domačega kraja in njegove okolice.

Med enoletno akcijo moramo ustvariti pogoje, da bodo delovali

pri vseh popolnih osemletkah, kjer so dani pogoji, pionirske zdruge, pri vseh kmetijskih zdrugeth pa aktivnih mladih združnikov, v katere naj bo vključeno čimvečje število pionirjev oziroma mladine.

Ob tej priložnosti pogledajmo kaj je narejenega v zvezi s to akcijo po občinah kranjskega okraja.

V kranjski občini ima osemletka v Trsteniku že svojo zdrugeto. Z drugo imajo razdeljeno v krožke. Tu so sklenili, da bodo vso skrb posvetili lepoticnemu grmičevju in razmnoževanju pritlikavih vrtnic. Sola na Senturški gori ima prav tako zdrugeto z 21 združniki. Tu se bavijo predvsem z čebelnarstvom in z zasaditvijo drevesnice. Zdrugo imajo tudi na osemletki v Zalogu. V šolskem vrtu bodo posadili nekaj vrst krompirja in sadike črnega ribeza. Zdruga pa bodo še ustanovili v Cerkljah, v Besnici, v Mavčičah, v Kranju na osemletki Staneta Zagarja, medtem ko

na nekaterih šolah v Zabnici in Senčurju ne bodo ustanovili zdrugeto, ampak samo krožke, ker nimajo za to pogojev.

V jeseniški občini imajo zdrugeto ustanovljeno že na osemletki v Žirovnici. Eno najboljših pionirskih zdrugeth pa imajo prav gotovo v Bohinjski Bistrici, kjer se učenci bavijo s predelavo zdravilnih rastlin. V blejski občini nameravajo ustanoviti zdrugeto v osemletki na Bohinjski Beli. Za začetek bodo posadili več kultur in zelenjave. Zelo aktivni so tudi v škofjeljski občini. V tej občini je najbolj aktivna zdrugeta v Poljanah. Tu se ukvarjajo največ z nasadi malin in ribeza. Zasadili bodo tudi golčave, napravili čebeljak, zrahljali zemljo in sadili zelenjavo. Na osemletki v Škofji Loki so ustanovili vrtnarski in sadjarski krožek. Oskrbovali bodo tudi vrt in park s cvetjem in nasadi. Na osemletki v Retečah bodo uredili šolski vrt, nasadili črn ribez in olepšali vrtove z okrasnim grmičevjem. Prav tako bodo v kratkem ustanovili zdrugeto tudi v Savodnju.

V železniški občini je osemletki v Selcah tamkajšnja kmetijska zdrugeta dala zemljo. Posadili jo bodo z ribezom, rdečimi jagodami in nizkimi hruškami. Na osemletki v Železnikih imajo že kmetijsko sadjarski in vrtnarski krožek. Prav tako se pripravljajo za ustanovitev pionirskih zdrugeth tudi v radovljjski občini.

Akcija zahteva že sedaj veliko organizacijskih priprav. Velik delež dela sloni na prosvetnih delavcih, ki so v nekaterih primerih osamljeni in še ne dobijo zadostne pomoči od političnih organizacij. Zato morajo predvsem organizacije SZDL in LMS dati vso politično in organizacijsko podporo občinskim zvezam prijateljev mladine in pionirskim starešinskim svetom, ker bo le tako akcija v celoti uspela. M. Z.

Dedek Mraz je prišel

Povsod, vsepovsod so z nestrpnostjo pričakovali Dedka Mrza, šli smo na ulice, da smo videli njegov spreod, obiskali smo njegove sejme, odšli na otroška zabavišča, ki jih je pripravil v teh dneh; ogledali smo si in si bomo še predstave v gledališčih, ki so jih pripravili Dedku Mrzu na čast in nam v veselje. Razveselili smo se Dedkovih daril, saj je nekatere obiskal v šoli ali celo na ulici.

»Dedek Mraz je že sporočil, da bo prišel danes. Pravzaprav ne bo prišel, marveč se bo pripeljal. Predaleč je izpod Triglava. Na najvišjem vozu bo sedel, da ga bodo videli tudi najmanjši otroci, ki ga imajo najrajši. Z njim na vozu bodo snežinke, ki se bodo vrtele v svojem nenehnem plesu — in seveda zavitki z darili.

Pred sprevedom bodo jahali štirje konjeniki — trobentači. S fanfarami bodo najavili Dedkov prihod. No, in potem se bodo zvrstili vsi, ki bodo spremljali Dedka na njegovi novoletni poti. Tu bodo gotovo spet vse pravilne osebe, ki so bile z njim že lani. Na posebnem vozu se bo peljala kraljica zima z ledenimi vilami, na drugem obala Severnega morja z medvedi in pingvini, ki se bodo priklanjali na vse strani, na tretjem velik medved in snežni mož, ki se bosta gugala, potem seveda cirkus s čarovniki in artisti ter pravo pisano menažerijo. V Dedkovem sprevedu bosta tudi rdeča in čr-

na godba, ki bosta igrali vesele koračnice. Najbrž bodo z njimi tudi gusarji, tisti z oromnimi glavami in z velikim daljnogledom.

Dedek Mraz bo pripeljal s seboj letos še nekaj posebnega. Ste radovedni kaj? Uganite.

Zirafa! — Ne. Pravega slona! Kaj še? Zlatoroga! — Ne. Sate-lit! Saj smo vedeli, da boste uganili. Dedek ve, da veliko govorite o umetnem satelitu, da venomer sanjate o njem in da ga želite videti od blizu. Res, da ste ga že videli na slikah in si ga približno predstavljate. Dedek pa bo pripeljal s seboj na vozu satelit, ki so ga spustili v vesolje. Če boste imeli srečo, ga boste lahko videli od blizu.

Tako si je mali Janezek predstavljaval zgodnico o sprevedu Dedka Mrza.

No, in kot vsako leto, so tudi letos po vseh krajih Gorenjske, posebno pa še v večjih, pripravili za otroke prava presenečenja.

Na Jesenicah je šel spreved Dedka Mrza od Rateč do Žirovnice. V sprevedu je bilo 5 kamionov. Na prvem je bil Dedek Mraz, na drugem so bili medvedi, na tretjem pingvini, na četrtem snežinke in na zadnjem Novoletna jelka.

Na Jesenicah sta se sprevedu priključila še dva snežna moža, ki sta s fanfarami naznanila začetek zabavne prireditve.

Pionirske odrede so na Jesenicah obdarili kolektivno. Predšolske otroke pa so pogostili. Povsod po šolah so pripravili Novoletne jelke in zabavne programe.

V Kranju letos niso pripravili zabavnega parka pred sindikalnim domom, marveč so pionirsko zabavišče organizirali v dvorani Doma JLA.

Da je bilo otroško slavje popolno, so z Gospodarskega razstavišča iz Ljubljane pripeljali v Kranj, in jo namestili v dvorani JLA, pionirsko električno železnico. To je bilo veselje. Mnogi so gledali majhne vagončke tudi po dve uri.

Tudi v Kranju so organizirali kolektivne obdaritve. Tu so s sredstvi priskočile na pomoč gospodarske organizacije. Povsod je bilo res pravo praznično razpoloženje za naše najmlajše, kakor tudi za šolske otroke.

K prireditvam ob Novoletni jelki pa je prispevalo tudi Prešernovo gledališče s pravilčno igro Pavla Golie »Jurček«.

V Radovljici smo v Grajskem dvorani videli v številnih raznobarnih lučeh pravo pravilčno mesto. Organizirali so radijsko

oddajo »Pokaži, kaj znaš«, na katero je prišel tudi Dedek Mraz.

Tudi tu so pionirski odredi po vseh osemletkah radovljjske občine pripravili zabavne programe in Novoletne jelke.

V škofjeljski občini so obdarili nič manj kot 1200 šolskih in predšolskih otrok. Posebno lep program so imeli v osnovni šoli v Škofji Loki.

Ne mislite, da drugje po drugih krajih, ki jih ni tu zapisanih, niso prav tako lepo pripravili Novoletno jelko in spreved Dedka Mrza.

Morda še lepše. Toda čas nam ni dopuščal, da bi obiskali vse.

Tako, dragi pionirji, poslavljamo se od starega leta in vstopamo v novo. Tako, kot je vas imel rad Dedek Mraz, morate imeti tudi vi njega. V prihodnjem letu se morate še bolje učiti, da ga ne boste drugo leto ob tem času razočarali.

Če boste izpolnili vse želje, potem ne bo manjkalo daril in veselja.

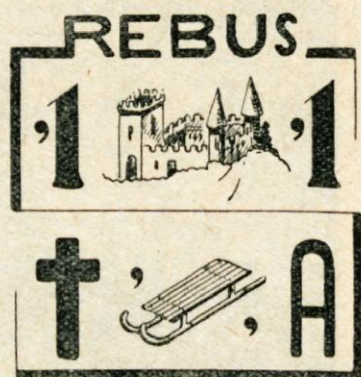
Srečno! Ailan Živkovič

V ponedeljek, 4. januarja 1960 nova slikanica

LOVČEVA HČI

RIŠE Milan Bahrsta

USPAVANKA PUNČKI

Nina, nana, punčka mala bo zaspala za tri dni,

ker se mama njena zala bo v Ljubljano odpeljala za tri dni.

Ne bo jedla, ne bo pila, ne bo mehkih ročic vila vse tri dni.

V zibki majceni bo snila, ko se mama bo vrnila čez tri dni.

A. Rijavec

Naznanilo

Glejte, godba k nam prihaja; Godba — ni in ni ji kraja. Spredaj stopa bosopeta, vrana, črna naša teta.

A za njo so razvrščeni palčki in može sneženi, ptice male, labkokerile in snežinke — gozdne vile.

Vsi so v godbo se združili, da nas bodo veselili, vse, da bo napačni čas, ko prišel bo Dedek Mraz.

Teta vrana dirigira, s palčico jim taktira, palčki godejo na glas, mož sneženi vleče bas.

Ptice pesmico pojo, snežinke to nam pravijo: »Tralalijo, tralala, počakajte še dan, dva,

pa bo Dedek k nam prišel. Toplo kučmo bo imel, a na rami torbo tako, da obiskal vas bo vsako.

A. R.

Novo leto ob igri in zabavi

Dragi pionirji, čas novoletnega praznovanja je tu. Tudi vi si boste prav gotovo vzeli nekaj prostih uric, ki jih boste preživeli skupaj z mamico, očkom, bratcem, sestrico, znanci in prijatelji. Prav gotovo si vsi želite, da bi vam te urice minile v prijetni igri in zabavi. Ker smo prepričani, da vam kljub vsej iznajdljivosti včasih zmanjka iger in razvedrila, smo se spomnili na vas in vam nekaj takega pripravili.

ISKANJE Z MOLKOM

(Družba — Kak manjši predmet) Družba se domeni, da bo vsak poiskal neki manjši predmet, ki ga je nekdo skrnil. Domenijo se in zabavi. Ker smo prepričani, da vam kljub vsej iznajdljivosti včasih zmanjka iger in razvedrila, smo se spomnili na vas in vam nekaj takega pripravili.

bilo treba kaj premikati. Ko je predmet skrnil, se vrne družba v sobo in vsak začne iskati. Pogoj pa je, da vsakdo molči. Tisti, ki predmet najde, tega ne sme izdati ne s kretinjo ne s pogledom, marveč naj molče sede. Tako sedajo po vrsti vsi, kakor hitro kateri predmet odkrije. Najzabavneje je, da vsa družba tako skrivnostno molči. Tisti, ki je prvi sedel, je zmagal. Seveda mora potem, ko so predmet vsi našli, prvi tudi znati pokazati, kje je predmet.

NEVIDNA PISAVA

(Nekaj limonovega soka ali kisa; kos papirja; čisto pero) S čistim peresom, ki ga namo-glode predmeta, nato pa vsi odidejo iz sobe. Samo eden ostane, ta pa tisti predmet skrrije, in sicer ga skrrije tako, da ga je mogoče opaziti s samim pogledom, ne da bi prikazalal

POHIŠTVO MERITI

(Vsaj dva — Mera, list, svinčnik)

Ta zanimiva igra ne zahteva posebnih priprav. Pripravimo samo metrsko mero, kos papirja in svinčnik. Vsa družba posede okoli mize. Tisti, ki igro vodi, vzame papir in svinčnik — in začne se merjenje »na okos«. Recimo, omaro v kotu. — Koliko je visoka, koliko široka? Vsak naj pove po tihem vodji igre, koliko sodi. Ko so bili vsi na vrsti, vodja vstane in z metrsko mero pomeri omaro. Kdor je povedal številko, ki je najbližja dejanski višini, širini itd., je zmagal. Tako se lahko merijo različni predmeti v sobi.

Ta igra ni samo prazna zabava. Z njo se vadi oko, da bo znalo bistro preccntiti velikost in razdalje.

Napori ženskega društva na Jesenicah NISO BILI ZAMAN

»Društvo je bilo ustanovljeno jeseni 1957. leta,« je dejala v razgovoru z nami predsednica občinskega odbora Zveze ženskih društev na Jesenicah, Cvetka Čopova. »Kmalu po tistem se je društvo zavzelo za ustanovitev občinskega gospodinjskega centra. O delovanju tega centra in njegovih uspehih ne bi govorila. O tem je bilo že precej napisanega. Seveda pa ne moremo od njega pričakovati prav veliko, ker je utesnjen. Ko pa bo po novem letu začel z delom nov Komunalni servis, kjer bo dobil prostore tudi gospodinjski center, sem prepričana,« je dejala tovarišica Čopova, »da bo tudi naše društvo uspešneje poseglo v izobraževalno dejavnost med ženami.

»Ena najvažnejših nalog našega društva je skrb za pomoč delovni ženi, zlasti pa zaposlenim. Zaležile smo, da tej nalogi same ne bomo kos. Sklepe smo širše posvetovale s predstavniki občine, SZDL, sindikata, delovnega kolektiva Železarne in drugih. Na tem posvetovanju smo med drugim izvolili tudi poseben odbor za uresničitev našega programa. Danes že lahko povemo, da napore niso bili zaman. Že v začetku prihodnjega leta bodo dobile Jesenice sodoben obrat — komunalni servis, ki bo v precejšnji meri razbremenil delovno ženo, zlasti pranja perila, likanja in krpanja. Zelo pomembna bo tudi

kemična čistilnica. Pri gospodinjskem servisu pa bo tudi oddelke za izposojanje raznih gospodinjskih pripomočkov.

»Kaj pa ostala dejavnost ženskih društev?« smo se zanimali.

»V naši občini imamo sedaj 7 ženskih društev, ki vključujejo nekaj nad 1000 žena. Prav posebno se ne moremo pohvaliti z delom posameznih društev. Za splošno izstopa društvo na Hrušici, medtem ko je delo društva na Savi skoraj zamrlo. Naša društva precej sodelujejo z ostalimi organizacijami, posebno s SZDL, ki jim čisto nalaga razne naloge in išče prav pri naših društvoih opore in pomoč.

V okviru Gospodinjskega centra smo pripravile več tečajev iz je trenutno čas zatrpan z njimi. V prve tečaje smo vključili kader iz kuhinj, raznih menz, bolnice in podobno. V kratkem se bo začel ponovni tečaj za kuharice šolskih mlečnih kuhinj, prijavljenih pa je že vrsta drugih žena. S sodelovanjem obrtnega društva pripravljamo gospodinjski tečaj za uslužbenke in delavke nekaterih obrtnih strok.

Že nekaj časa razmišljamo tudi o tem, da bomo pripravile širše posvetovanje z ženami, ki so bile izvoljene v stanovanjske skupnosti. Menimo, da je potrebno, da se seznanijo z nekaterimi važnimi problemi žena, s socialnimi vprašanji in podobnim.

Gospodinjski koledar 1960

Gospodinjski koledar, ki ima s knjigovodsko prilogo vred 16 tiskovnih pol (eno polo več kot lani), je še bolj urejen kot prejšnja leta, vsebinsko pa pester in zanimiv.

Gospodinje bodo zlasti vesele preprostih, a skrbno izbranih jedilnikov in receptov. Za splogami, prikuhami, sladicami itd., ki bodo nadomestili skoraj majhno kuharsko knjigo. Marsikatera gospodinja rada, če utegne, splete kako jopico ali pulover. Navodil in vzorcev za pletenje je v koledarju nad 20 strani, posebno so upoštevane razne drobne pletenice. V Gospodinjskem koledarju 1960 so dobro izbrani članki, ki jih bo vsakdo rad prebral. Med članki, kot so: o odnosih med zakonci, o higijenski ureditvi doma,

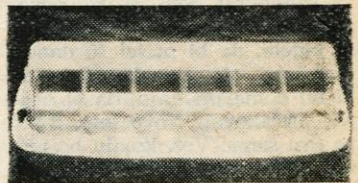
o kozmetiki in gospodinjskem delu, o otroških boleznih, o detergentih itd., zasluži posebno pozornost perspektivni, načelni članek, tovarišice Vide Tomšičeve, o problemih naše družine.

Knjiga je tudi grafično lepo opremljena, tako da se bo letošnji Gospodinjski koledar uvrstil med najboljše koledarje. Cena koledarja s knjigovodsko prilogo vred je 350 dinarjev.

Novejši gospodinjski pripomočki

V današnjem času, ko je nešteto gospodinjskih zaposlenih izven doma, jim je nujno potrebna olajšava pri gospodinjskih delih, predvsem v kuhinji.

Ne mislimo zgolj na mehanizacijo, temveč predvsem na manjše predmete, ki jih rabimo vsak dan in si z njimi tudi sleherni dan lajšamo delo. Oglejte si nekaj praktičnih predmetov, ki jih predstavljajo naše slike. Le-te lahko vsak dan kupite v naših prodajalnah. Z nabavo si boste prav gotovo prihranile dosti dragocenega časa.

Praktične, lepo izdelane mešalce v različnih velikostih in oblikah lahko dobite v vseh naših prodajalnah z gospodinjskimi pripomočki

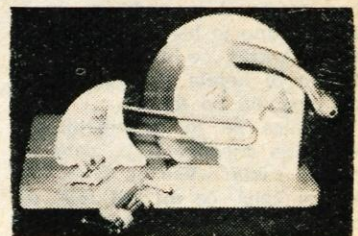
Posebno izdelan strojček za rezanje krompirja

Praktične vilice za lupljenje krompirja

Garnitura lično izdelanih posodic za začimbe. Nepotrebno iskanje po vrečkah bo odpadlo, pa tudi sicer bo dalo kuhinji videz lepo urejenega gospodinjstva

Stroj za rezanje salame, kruha itd.

Za novoletne goste

Vsaka družina pričakuje za novoletne praznike obisk prijateljev ali sorodnikov, da si ob prijetnem večeru ali popoldnevu žele vse najboljše za prihodnje leto.

Kako postrežemo ob takih priložnostih? Za nenapovedane goste je hitro skuhan čaj, pripravljena črna kava s pecivom, poticami ali hitro obloženimi kruhki. Tudi steklenica vina ali sadnega soka je ob teh praznikih navadno pri hiši. Za napovedane goste, s katerimi bomo posedeli nekaj ur, pa je najbolj praktično urediti bife. Zanj so primerne le tiste jedi in pijače, ki lahko nekaj časa stoje, ne da bi spremenile svoj lep videz ali se celo pokvarile. Navadno se vrste v bifeju mesni in sladki prigrizki ter razne pijače. Ne smemo pozabiti na prtiče. Lahko so papirnati ali pisani. — Okusno izbrani glede na vzorec in barvo, prijetno dopolnjujejo bife. Pripravili smo vam nekaj osvežilnih pijač, ki vam bodo za Novo leto prav gotovo dobrodošle.

Sadna bovla: 15 do 20 vloženi marelic ali breskev vložimo v liter belega vina, prilijemo tudi sok od sadja in sladkamo po okusu; primešamo lahko še malo cimetove skorjice ali vanilijinih strok. — Na

hladnem pustimo nekaj ur, nato dodamo po okusu vode, vina — samega ali mešanega s poljubnim sadnim sokom —, po želji še nekoliko bolj močne žgane pijače, n. pr. konjak, rum ali kak liker. Bovla je dobra le primerno hladna, pozimi serviramo toplejšo kot poleti.

Limonina bovla: Zmešamo sok in lupinico (samo rumeni del) od 4 limon, četrt kilograma sladkorja in pol litra belega vina. Postavimo za dve uri na hladno. Pijačo nato precedimo in ji prilijemo še vina ter vode po okusu. Če močnejšo bovlo dodamo še malo konjaka.

Novoletni punč: Četrt kilograma sladkorja, liter močnega ruskega čaja, sok dveh limon, liter rdečega vina, malo ruma, limonina lupinica in nekaj klinčkov. Vse skupaj dobro zmešamo, nazadnje prilijemo vreli čaj in maglo segrejemo, da je pijača zelo vroča in takoj serviramo.

Mešan punč: Skuhamo liter ruskega čaja z limonino in pomarančno lupinico, posebej zavremo liter rdečega vina s sladkorjem. Oboje zmešamo in dodamo sok dveh limon in dveh pomaranč.

Za otroke pa vzamemo namesto vina poljuben sadni sok.

M O D A

Dohitel nas je mesec december z mislijo na vedno bolj hladne dni in kdaj pa kdaj ukradeno urico ob peči s pletenjem v roki. — Naše domače pletenice so tako lepe, da bi jih bilo zares nesmiselno kupovati drugje. Morda pa vam bosta modela, ki jih vidite na sliki, dala zamisel za kroj puloverja, ki ga pravkar plete. Na prvi sliki vidite trobarvni pulover z velikim ovratnikom in raglan rokavi. Na drugi pa klasičen pulover s koničastim izrezom

Bele otroške baretke očistimo najlepše, če jih namažemo enakomerno s kašico iz magnezija in bencina, nato pa jih s prsti dobro odrgnemo in pustimo, da se posuše. Baretko nato skrtučimo. Madeže, ki jih nismo odstranili s kašico prvilč, še enkrat namažemo z magnezijo in bencinom. Trdovratne madeže pa narahlo odrgnemo s finim steklenim papirjem.

Rokavice iz glajenega usnja (glacé) bele ali svetle barve očistimo s kašo iz magnezije in bencina. Kašico v rokavico dobro vdrnemo. Ko je suha, jo otresemo z rahlimi udarci na čisto podlago. Rokavico natakemo, da se izoblikuje, nato pa natremo s smukcem, ki da usnju sijaj in ga ohrani voljno.

ČOKOLADNI PUDING

Vzemi: 9 dkg surovega masla, 7 dekagramov sladkorja, 6 rumenjakov, 7 dkg čokolade, 4 dkg mandeljev, 2 žemlji, mleko, 6 beljakov.

Za preliv: četrt litra vode, 10 dkg sladkorja, 15 dkg čokolade.

Surovo maslo umešamo s sladkorjem in rumenjaki, dodamo zmehčano čokolado, zmlete mandelje in v mleko namočeni, ožeti in pretlačeni žemlji. Nazadnje rahlo primešamo trd sneg iz beljakov in zmes vlijemo v dobro namazan in s sladkorjem potresen kalup za puding, puding kuhamo v sopari eno uro. Kuhanega zvrnemo na topel krožnik, prelijemo s prelivom in takoj serviramo.

Preliv: Za preliv skuhamo vodo, sladkor in zribano čokolado.

PREPROSTA PUNČEVA TORTA

Vzemi: 5 rumenjakov, 16 dkg sladkorja, 5 beljakov, 12 dkg moke, limonino lupinico.

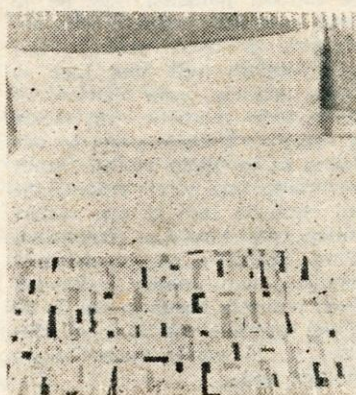
Za preliv: 2 kozarca vode, 12 dkg sladkorja, limonino lupinico, dva klinčka, rum, škodolico kuhanega sadja, dva decilitra sladke smetane.

Rumenjake in sladkor penasto vmešamo, rahlo primešamo trd sneg iz beljakov, moko in nstrgano limonino lupinico. To vlijemo v tortni model, v katerega smo položili na dno bel papir, in pečemo v pečici. — Pečeno in ohlajeno zvrnemo na krožnik, odstranimo papir in nato celo torto polagoma polijemo z vročim prelivom. Na vrh naložimo v sladkorju dušeno sadje okrog pa okrasimo s stepeno sladko smetano.

Preliv: Vodo sladkor in dišave zavremo in polijemo malo ruma.

Sodobno posteljno perilo

Lepo perilo je ponos vsake žene. Pri nas je še vedno močno vkoreninjeno mnenje, da je res lepo posteljno perilo samo vezeno. — Vendar to ni res. Tako, kot so beli

vezeni predpasniki izginiti iz naše garderobe in so jih nadomestili omi, ukrojeni iz lepih in praktičnih pralnih pisanih blagov, opuščamo vezanje posteljnega perila. Vezanje nadomestimo s čim drugim, kar je tudi »lepo«, a razen tega praktično.

Na sliki: Kadar si kupujemo odejo, nam je v mislih samo svilen brokat, s katerim odejo preoblečemo. Sodobnejši način pa pozna mehke in motivirano kultivirane volnene odeje ali pa tanjše parnice, preoblečene v blago, ki je pri nas namenjeno vzorčastim zastoram. Na takšno odejo se lahko brez skrbi tudi usedemo, kar nam je dobrodošlo še prav posebno zaradi tega ker so v skromnih stanovanjih izginile spalnice, nadomestile pa so jih dnevne sobe s kavci. Fotografija kaže pernico, preoblečeno v vzorčasto platno.

Kopirni svinčnik iz bele, pralne bluze hitro odstranimo, če madež namažemo s toplim glicerinom, nato pa ga večkrat poškrbimo z milnim špiritom ali limoninim sokom in nazadnje temeljito izperemo z mlačno vodo.

Bele kroge na poltiranem pohištvu, ki nastanejo od toplih skled, odstranimo, če jih potresemo z vlažno soljo. Čez nekaj časa jo odstranimo in zberemo s suho krpo.

Psihološka povest

Zgodilo se je v tem tednu. Moj dobri znanec — mizar Vasilij Antonovič (njegovoga priimka ne bom omenjal), se je odločil, da se bo ločil.

S svojo soprogo je preživel že tri ali štiri leta in njena družba ga je začela dolgočasiti. Ohladil se je in ni je več ljubil.

Po končanem delu je povabil svojega prijatelja Fedjo T. na vrček piva v bližnjo pivnico. Razložil mu je svoje težave in ga prosil, naj mu svetuje, kako in kdaj naj svoji ženi sporoči svoj sklep. Naj pride z besedo na dan takoj, ali pa je morda bolje, da jo na to pripravi, da je ne zadene kap? Možna pa je seveda tudi to, da odda na matičnem uradu prošnjo za ločitev ter se tako izogne vsem meščanskim scenam, ženskim solzam in podobnemu.

Prijatelj mu svetuje, naj čimprej sporoči ženi neprijetno novico: »Sicer se vsa stvar le zavleče in po nepotrebnem se boš mučil. — Pojdi in povej ji. Seveda to ni lahko. Nekateri žene se ob takih priložnostih pokažejo v najslebsi luči. So take, ki se onesveščajo, pa tudi take so, ki v svoji jezi moža mirne duše oblijejo s kislino. Res ti ne zavidam. Toda opraviti

je treba. S teboj pojdem in te počakam pred vrati, če ti bo moja pomoč potrebna, me v najslebskem primeru pokličiš.

In odšla sta proti mizarjevemu stanovanju.

Prišla sta do hiše in se začneta vzpenjati po stopnicah. Sredi stopnišča srečata žensko — omenjeno mizarjevo ženo Ano Nikolajevno-Anjo. Bila je praznično oblečena, nekoliko vznemirjena in izredno ljubka, ko je, v svojih rumenih čevljkah, pritekla po stopnicah. Mizar se je ustavil in začudeno pogledal. Zardela je, kar pomeni, da je hotela kar dalje.

»Kam pa kam?« jo je vprašal mizar.

»Tja po svojih opravkih grem,« je odgovorila.

»Opravkih? Kakšne opravke pa imaš?«

»To ti res ne mislim razlagati.«

In pričel se je buren razgovor. »Pa naj ti bo, Vasilij Antonovič. Ze davno sem ti hotela povedati: tebe in tvojega značaja sem se naveličala. Ločila se bom.«

Mizarju je zaprlo sapo. —

»E, kako pa to misliš?«

»Enostavno,« je odgovorila. »Ti se v moji družbi dolgočasiš, mene pa, vi gospod, tudi več toliko ne

zanimate. Dolgo sem molčala, a srečna sem, da sem ti sedaj povedala. Ločim se.«

Mizar jo je prijel za roke in vzkliknil: »Tako torej! Ljubimca imaš! Tudi mene si ujela v svoje ljubavne zanke, Anja, Anjička!«

Prijatelj Fedja T. je zamrmral: »Cepec, sam si se hotel ločiti, kaj cincaš?«

Mizar pa: »Anjička, Anja, premisli vendar, ne loči se!« medtem ko jo je objemal, jo božal in ji snel klobuk.

Fedja T. je obstal kot okamenel in ni mogel verjeti svojim očem. Čez čas je zamahnil z roko in odšel. Tako ne vemo, kako se je pogovor na stopnicah končal. Vemo le, da se mizar in njegova žena nista ločila, in da se tudi ne nameravata. Nasprotno, mizar ne zahaja več v pivnico, temveč takoj po končanem delu hiti domov.

Le, kako naj razumemo ta primer? Kje je poanta? Odkod sprememba? Ali niso čustva stanovitna? Ali ni to nagibanje k meščanskemu udobju?

Avtorja je delo tako utrudilo, da ne more več rešiti tako zapletenih psiholoških vprašanj. Ali ne bi bralci sami poskusili rešiti vprašanja?

M. Zoščenko

Se vedno je po naših krojačnicah zabeleženo veliko urezanih plaščev, tako da vam je prav gotovo izbira kroja še vedno dobrodošla. Oglejte si izdelan plašč iz moherja z nizko vstavljenimi sedemskinskimi rokavi, ki so zgoraj rahlo nabrani. Za našo hladno zimo si boste raje ukrojile daljše rokave, zlasti še, če niste ljubiteljice dolgih rokavic in izrednih modelov. Moherja je sedaj po naših trgovinah dovolj, tako da izbira ne bo težka.

Sneg po hribih je že vzbudil željo za smučanje. Sliki vam prikazujeta topla moška puloverja, primerna za šport

Novoletna pravljica

Mama in Janez sta sedela v kuhinji v pričakovanju Novega leta. Že drugo leto sta bila sama, čisto sama, in Janez je v tem času postal cel mož, ki se ni ničesar bal. Bil je mož, toda mame se je še vedno, v trgovini in drugod, kjer sta bila, držal za krilo, boječ se, da je ne bi izgubil med ljudmi.

»Mama,« je vprašal in oči so mu žarele proti mami kot dva zublja. »Kdaj bo prišel domov oče? Ali se bo kmalu vrnil? Povej, mama,« ji je rekel in prisedel k njej na zaboj za drva, ki je stal poleg štedilnika, na katerem je kraljeval v zimskih mesecih velik pramož, da je ogrel kuhinjo.

»Tolikookrat sem ti že povedala, da bo kmalu prišel. Rada bi videla, da bi prišel še danes, vsaj jutri, oba bi rada videla, da bi bil doma pri naju, da bi skupaj pričakovali Novo leto. Tako pa sva sama. Veš, kmalu bo prišel, sinko moj, kmalu bo prišel, toda dneva ti ne morem povedati. Vsak dan ga morava čakati, prav vsak dan in če si bova močno želela, da se kmalu vrne, bo nekega dne stopil na prag in midva mu bova poletela v objem. Tedaj bo pri nas naj-srečnejši dan. Vsem ljudem bomo povedali, da je prišel očka, da smo sedaj vsi trije skupaj.«

Že šestokrat je slišal Janez to zgodbo, a vedno znova jo je poslušal, kakor najlepšo pravljico in si v mislih slikal očeta, ko bo stal na pragu. Poznal ga je samo s slike. Sam si ga je naslikal velikega in močnega. Oče ga bo vzel v naročje in vzdignil visoko v zrak. Potem ga bo postavil na tla in rekel: »Ti si mi pravi mož. Prav takšen si, kot sem bil sam, ko sem bil še majhen.«

»Potem ga ne bomo pustili več od doma?« je vprašal Janez, ki je hotel slišati zgodbičo do kraja.

»Ne, ne bova ga več pustila. Vedno bomo skupaj. Hodili bomo na izlete po naših poljanah, hodili bomo v gore in šli bomo na morje. Nič več ne bova sama.«

»Potem bomo kupili majhno sestrico,« je nadaljeval Janez, ki si je želel, da bi poleg njega teкала mala punčička, da bi jo včasih pocukal za kitke.

»Bratac bomo kupili,« je odvrnila mama, ki je vedela, da se bo Janez jezil, če mu bo rekla, da ne bodo kupili sestrice. »Ne, bratac ne maram,« je odvrnil in našobil ustnice. »Ne maram ga, hočem sestrico. Mamica,« je zaprosil, »obljubi mi, da bomo kupili sestrico. Jaz jo bom pestoval in vodil na sprehod. Vedno jo bom zibal. Se posebno takrat, če bi bila bolna in ko ne bi hotela zaspati. Kajne, mamica, da bo tako?«

Mamica se je na tihem nasmehnila njegovim željam, nato pa mu je rekla: »Vse bo tako, kakor si želiš, če mi obljubiš, da boš res pestoval sestrico.«

Sinko je od veselja zaplesal na eni nogi po kuhinji in vpil: »Mami, vse obljubim, vse bom storil.«

Tudi mama je vstala in ga prijel za roke, potem pa sta zaplesala po kuhinji in nista nehala toliko časa, da se je Janezu začelo vrteti.

»Imaš dovolj, sinko,« ga je vprašala.

»Se,« je rekel Janez, čeprav se je prevrnil na tla od pijanosti, ko mu je spustila roke.

Zopet jo je spravil v dobro voljo. Zbudil ji je sanje, ki so spale globoko na dnu njenega srca. Rada ga je poslušala, ko so govorili o vsem mogočem, ko so ga bili sami načrti, same želje. Nadvse ga je imela rada. Sklonila se je k njemu in ga pobrala s tal. Privila ga je na srce, kakor bi ga hotela ubraniti pred nečim sovražnim in mislila: »Ne, nikomur ga ne dam. Samo moj je. Ostati mora, da bo potem še njegov. Kako ga bo vesel, ko je že tako velik.«

»Janez, spat boš moral,« je rekla, ko je že skoraj zadremal v njenem naročju. Odnosla ga je v njegovo posteljo. Slekla ga je in skrbno pokrila z odejo. Zapela mu je uspavanko in Janez je usnul in sanjal.

Soba je zažarela v stoterih barvah. Pred vrati se je dvignil velik ropot. Janez se je dvignil na postelji, pomencal oči in zavpil: »Kdo je pred vrati?« »Jaz sem,« je odvrnil nek glas. »Ne poznam te,« je rekel Janez. Zunaj so ob tla udarila kopita. »Kdo je?« je še enkrat vprašal

pridem zopet obiskat, ko bo veselje.

»Vse vem,« je odvrnil Sivko. »Nič nisem pozabil. Rad bi te takrat potolažil, a nisem mogel govoriti. V oči pa mi nisi pogledal, da bi lahko razbral, kako mi je.«

Ko je bil Janez nered, je Sivko legel na tla in Janez se je skobacal v sedlo. Dal je noge v stremena in v roke je vzel uzde. »Hi, Sivko,« je rekel in že se je konjič zasukal na zadnjih nogah visoko v zraku in poletel skozi okno v jasno noč. Na nebu je sijalo nebroj zvezdic. Bile so tesno druga pri drugi in vsaka je bila lepša od druge. Sivko se je spustil na mestne ulice in samotni jahalec je z divjo naglico divjal mimo vseh sovražnikovih postojank.

»Ujeli naju bodo,« je zavpil Janez svojemu konjiču na uho. »Ne skrbi. Saj naju sploh ne vidijo, tako hitro drviva, ne slišijo naju.«

»Ali veš za pot?« je zopet zavpil na uho Janez.

»Kako ne bi vedel,« je odvrnil Sivko. »Na to noč vemo vse, samo reči nam je treba, kam želi potovati naš lastnik in že se naša noga usmeri tja. Ne skrbi, prišla bova do tvojega očeta, če je tudi na koncu sveta. Našla ga bova in do jutra bova spet doma.«

Nad njima je lebdel mesec, ju prijazno gledal, čeprav ga je zeblo v debeli kučmi. Na pot jima je pošiljal svetlobo, ki se je razlivala na vse strani. Kristalne snežne zvezdice so obračale svoje drobne oči proti njemu in kadar so se srečale z njegovo svetlobo, so se zaiskrile in še bolj razsvetljevale pot. Bile so prestrane vesele, da so lahko svetile tako poznima potnikoma. Po navadi so se vso dolgo noč dolgočasilile in se med seboj pripravale, katera med njimi je najlepša. Danes so imele delo in pozabile so na prepir. Druga drugo so spraševale in ugibale, kam neki se jima tako mudi.

Najbolj pametna med njimi, vsaj ta večer so ji priznale, da je najbolj pametna, ker se je prva spomnila, rekoč svojim sestricam: »Sestrice, vprašajmo naprej, saj so tudi tam, kjer se bosta ustavila, naše sestrice. Te nam bodo sporočile, kaj iščeta v svetu.« Tako je prav, so odločile in jo hitele hvaliti zaradi modrosti. Ona pa se jedomišljivo obračala sem in tja, razkazujejo svojo lepoto na vse strani. Prva zvezdica pa je medtem vprašala svojo sosedo, če kaj ve, kam potujeta nočna gosta. Ta je zopet vprašala naprej v noč, dokler se ni vrnilo sporočilo po po isti poti.

Sivko je nekajkrat med divjim dirom veselo zahrzal, potem se je s še večjo silo pognal naprej. Zdal je divjal po tleh, potem je zaplaval visoko v zrak, takoj nato preskočil hrib in se pognal na ravno cesto in zapeketal po njej. Janez je izpustil vajeti, prijel ga je okoli vratu in tako visel na njem, ko sta brzela vedno dalje v noč.

»Sva že blizu?« je vprašal Sivka. »Ali slišiš?« ga je še enkrat vprašal in potegnil za uhelj.

»Kmalu bova na mestu,« je Sivko odvrnil. »Poglej v daljavo. Povej mi, če kaj vidiš. Ali se ne premika črno po hribu navzgor?«

Janez je dolgo časa gledal naprej, napejnal je oči, a tako ni mogel ničesar opaziti. Sele,

ko sta priletela čisto blizu, je zagledal, da se je vila kačasta črta navkreber in da je na drugi strani tonila v temen gozd.

»Ljudje morajo biti,« je rekel. »Ljudje so,« mu je odvrnil Sivko.

»Potem je prav gotovo ena izmed brigad,« je trdil Janez. »Brigada mora biti. Tu je moj očka. Mama mi je povedala, da je v veliki brigadi, da je v taki brigadi veliko mož, in da je med njimi moj očka. Tu ga bova našla. Spusti se na tla, da bova vprašala moža po mojem očetu.«

Sivko se je v strmlem letu spustil proti zemlji, da se je Janez ustrašil. Toda, že se je zravnal, skočil na trdna tla in nameril korake k možem, ki so tiho korakali v noči, na pot pa jim je svetil mesec. Vsa pokrajina je bila polna snega, snežne zvezdice so se prižigale in utrinjale kakor ne skončno polje gorečih svečic.

»Mož,« je klical Janez s konja. »Ali si videl mojega očeta?« Nestrpno je čakal na odgovor.

»Čigav pa si,« ga je vprašal eden med njimi in stopil iz vrste do konja. »Povej, čigav si. Morda poznam tvojega očeta in ti bom povedal, če je pri nas.« Pobožal je konjiča in rekel: »Lepega konjiča imaš, Le kje si ga dobil?« Pogladi ga je po vratu in Sivko je zahval v noč.

»Moj oče se piše Kovač Janez,« je hitro povedal Janez in se nagnil z sedla k možu, da bi bolje slišal, kaj bo povedal.

»Pozdravljen,« je ta odgovoril. Ponudil mu je svojo šapasto roko in mu jo močno stisnil, da se je Janez bal, da mu jo bo odtrgal z ramena. »Njegov sin si. Poznam ga, prijatelja sva. Toda te dni ga nisem videl. V koloni pred nami mora biti. Zajahaj naprej. Hitro jih bosta dohitela. Tam vprašaj po očetu, med njimi je. Tudi v mojem imenu ga pozdravi in mu povej, da ga bom obiskal.«

»Hvala,« je veselo vzkliknil Janez. »Očetu bom sporočil vaše pozdrave. Brez skrbi bodite. Ne bom pozabil. Sivko, naprej,« je ukazal. Konj je v lahkem drncu zletel ob črti brigade, ki se je še vedno vila v hrib in tonila v temi med gostimi smrkami, ki so bile obtežene z debelo snežno odejo, da so vse noči ječale in vzdihovale pod njo in druga drugo tožile, da komaj čakajo pomladi.

Janez je oči zaslonil z roko, da ga ne bi motila svetloba. Z očmi je iskal dolgo temno vrsto, ki je morala biti nekje pred njima.

»Nič ne išči,« mu je svetoval Sivko, »sam te bom pripeljal do očeta. Nič se ne boj, ne bom zgrešil.«

Za njima je ostala kolona, ki sta jo srečala in že sta bila zopet na planem.

»Jih vidiš?« je vprašal Sivko. »Poglej, tam je tvoja brigada, tam je tvoj oče.« Ko je to rekel, se je pognal v divji in vesel poskok, da je Janez kar odskakoval na hrbtu. Toda, ni se jezil nanj, ker je vedel, da se tudi Sivko veseli, da bo videl njegovega očeta. Ko sta pridirjala do zadnjih v koloni, je Sivko prešel iz dirjanja v korak. Janez pa je vsakega moža posebej povprašal po očetu. Jahal je ob vrsti in iskal očeta, dokler ga ni našel. Kar s konja mu je poletel v objem. Oba sta zajokala, še posebno glasno je zajokal Janez, ki je pozabil na to, da je šlo mimo

njega mnogo mož in da so ga slišali. Oče pa ga je stiskal k sebi, potem ga je vzdignil nad glavo in rekel: »Kakšen mož si postal. Tako si velik. Prerasel me boš.« Postavil ga je na tla in ga znova potegnil k sebi. Zadnji v koloni so že izginjali v temi, zato je oče rekel: Tudi jaz moram za njimi. Pojdita nekaj časa z mano. Potem se bomo morali ločiti.« Oče je prijel Janeza za roko, v drugi je sinko peljal Sivka na povodcu in vsi trije so stopili za možmi, ki so stopali pred njimi. Dohiteli so jih. Janez pa je medtem ves čas govoril. Povedal je očetu, kako je doma. Vse mu je podrobno opisal in zopet vse znova pripovedoval, kako ga čakata z mamo iz dneva v dan in da mora čimprej priti domov.

»Bom,« je rekel oče. »Kmalu pridem,« čeprav je vedel, da ga še dolgo, dolgo ne bo domov, da ga morda nikoli več ne bo domov in da ga bosta mama in sinko zaman čakala, da bi stopil skozi vrata.

»Kako rad bi bil pri vama,« je rekel. »Mnogokrat bi rad poletel k vama, da bi vaju obiskal. Toda ne morem. Tu pri nas je lepo, a dostikrat hudo in težko,« je končal. Janez je stopal poleg njega in ga močno stiskal za roko. Vse se je obesil na očeta, ves je visel na njegovi močni roki.

Ura je tekla in tekla. Nekajkrat se je Sivko zdrlil na povodcu in zarezgetal, kakor bi hotel Janeza opozoriti, da bosta morala kmalu misliti na povratek.

»Saj sva komaj prišla,« mu je oponesel Janez.

»Do jutra morava biti doma,« je odvrnil Sivko.

»Kaj pa se pogovarjata?« je vprašal oče. »Kakšnega konja pa imaš, da govori? Kje si ga dobil?«

»To je moj Sivko, oče. Ti si mi ga kupil,« je rekel sin.

»A, tako,« je dejal oče, ki ni razumel, da je Sivko iz kosa lesa postal cel konj in kako je to, da konj govori. A kljub temu ni več spraševal. Samo to je rekel: »Pri vas je pa čudno.«

»Sivko, ali ne bi šla jutri domov?« je prosil Janez.

»Ne morem,« je odvrnil konjiček. »Brez mene bi moral iti. Toda, ne pustim te tukaj, mama bi bila preveč v skrbeh, ko bi sedaj še tebe več ne bilo. Domov morava iti. Konj sem in raje bi ostal v brigadi, kjer bi bil prost, ne pa, da bom v mestu spet vse leto ležal brez koristi na podstrešju.«

»Ne bom te pustil več samevati,« je moledeval Janez, »samo še en dan ostaniva.«

Sivko se ni dal preprostiti in tudi oče je rekel, da je prav, da se vrmeta, da ne bo mama v skrbeh.

»Morava iti,« je rekel Sivko. »Kaj bi jim koristilo, če bi ostal? Ko bi se zdanilo, bi bil zopet lesen konj na ukrivljenih nogah. Nobene koristi ne bi imeli od mene. Še za v ogenj bi ne bil dober, ko je tukaj toliko gozdov. Pustili bi me v snegu, da bi začel gniti in naslednje leto bi bil bolehalo kljuse, ki bi ne moglo storiti niti koraka. Če greva sedaj domov, ga bova naslednje leto spet obiskala. Sedaj pa morava na pot. Zadnji čas je že. Zelo se nama mudi in

strahovito bova morala drveti, da bova do jutra doma.«

»Sivko ima prav,« je rekel oče, ko mu je Janez vse povedal. »Domov morata iti. Naslednje leto pa vaju bom zopet čakal. Ubogaj ga. Vedno ti je zvesto služil. Tudi sedaj ti želi samo dobro. Se mami bom nitro napisal pismo. Drugo leto pa jo pripeljeta s seboj. Toda, kupiti boš moral še enega konjiča.« Oče je sedel na snegu in roka mu je hitro drsela sem in tja po belem papirju, snežne zvezdice pa so mu ves čas svetile.

Oče in sin sta se objela. Janez je jokal, oče pa je le s težavo zadrževal solze. Sin je še bolj krčevito zajokal, prijel je očeta okoli vratu, kakor da ga ne misli nikoli več izpustiti. S težavo ga je oče odtrgal in posadil v sedlo. Potrepljal je Sivka po vratu in mu dal zadnji košček sladkorja, ki ga je vzel iz žepa. Sivko je zahrzal in se vzpel na zadnje noge. Potem se je postavil na vse štiri in oče in sin sta si še enkrat podala roke, zatem pa je Sivko zdrljal, kot bi ga odnesel veter. Janezu je brila Sapa okoli ušes. Ni ga držal za uzde. V rokah je držal pismo za mamo. Ni pa videl, kako je veter sušil solze, ki so tekle Sivku iz oči.

Snežne iskricice so jima svetile nazaj po poti in govorile: »Sedaj vemo, kje sta bila. Janez je obiskal očeta v partizanski brigadi tisočerihi mož. V rokah, ki jih stiska na prsi pa nese mami pismo.«

Sivko se ni zmenil za njihovo čebljanje. Vedno više se je vzpenjal in poletel je z vso silo naprej. Njegove noge so grabile zrak in se odbijale v velikih skokih naprej. Janezu je brila v obraz ostra burja, a se ni zmenil zanjo. Solze, ki so mu tekle po obrazu, so zmrznile na licih in se bleščale v mesečevem sijaju kot majhni kristalčki bolesti njegovega srca. Globoko pod seboj je zagledal veliko mesto.

»Tu sva,« je rekel Sivko in se v velikih krogih spuščal proti zemlji. Potem je usmeril pot proti hiši, kjer sta bila doma. Skozi okno je Janeza ponesel v sobo in odložil na posteljo.

»Na svidenje!« je še utegnul reči in že se je za gorami začelo svetlikati. Rodil se je nov dan.

Ko je zjutraj prišla mama k Janezevi postelji, se je nasmehnila. Janez je tiščal roke na prsi. Zbudil se je in jo je poklical: »Mama, pridi, pismo imam za tebe.«

»Kakšno pismo?« je vprašala mama.

»Pismo,« je odvrnil sin. »Vzela si mi ga,« je trdil. »Vzela si mi ga,« je še bolj vneto trdil. »Seveda sem ti ga vzela,« je pritrdila mama, ko je videla njegovo vnetost.

»Mama,« je rekel, »ali mi boš drugo leto kupila novega lesenega konja? Rad bi imel še enega.«

»Kaj pa Sivko?« je dejala.

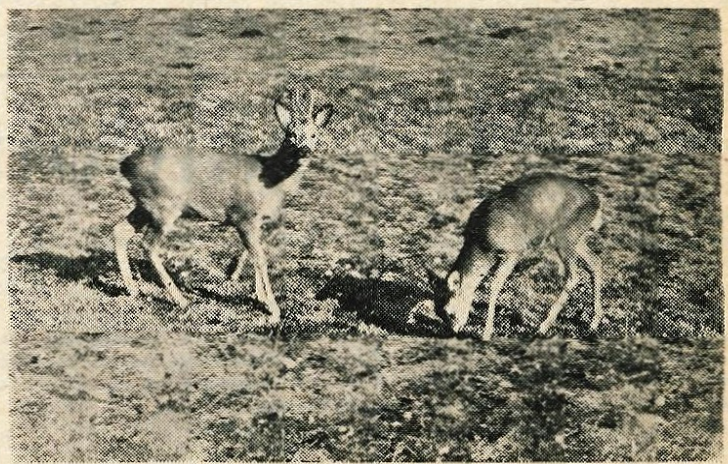
»Na podstrešju ga imaš.«

»Tako ga grem iskat. Od danes naprej bo zopet pri meni. Na podstrešju je mrzlo in puho.« Od tistega dne je bil Sivko vedno pri Janezu. Čez mesec dni pa se jima je pridružil še Belček. Janez, Sivko in Belček... Fant in njegova dva konja.

Otmár Novak

„Jager gre na jago...“

ZAJCI IN FIAT 600

Bil je zaključni lov in »Udenborštovci« so se ga pošteno številno udeležili. Gozd od Kokrice proti Naklem je bil poln gonjačev. Na cesti pa so čakali ostrostrelci z nabitiimi puškami. Martin si je zbral skrivališče za prežo v Franceljevi gmajni. Tam v bližini je imel tudi svoj Fiat 600.

Kaj kmalu se je pokazal prvi dolgouhec. Priskakljal je čez cesto, kot da mu ni prav nič mar za pasji lajež in za vso hajko. Ceilo usedel se je, strigel z ušesi in se ogledoval. Iz bližnjega grma pa je bila vanj naperjena puška. Drugi lovci iz bližine, ki so videli kako lepo se je zajec postavil v tarčo Martinu, so kar občudovali toliki »krompir«. Toda puška ni in ni počila. Ko se je zajcu končno zdolgotasilo, jo je spočit »ubrisal« naprej.

Martin je zatem menjal prostor. Skril se je na drugi strani. Zgodilo se je isto. Še dva zajca sta prišla in odšla zdravih nog. Šele po končanem lovu je Martin povedal, kakšno smolo je imel. Vsakokrat je imel zajca ravno pred avtomobilom. Čim blije sprožil, bi poškodoval svoj avto.

Iz tega motoriziranega lova je potem nastala vrsta »vicev«. Nekateri so trdili, da so zajci čakali, da jim kdo odpre vrata v avto, drugi so menili, da zajcem »Fič« ni bil všeč in podobno. Res pa je bilo, da se je Martin iz lova vračal s praznim avtom, da pa so zajci kar občudovali njegovo vozilo. Smeha ni manjkalo.

Toda nekega jutra pes ni smel z njim. Andrej se je bil namreč namenil na petelina. S svojim lajanjem in skakanjem bi pes namreč vse pokvaril. Zato je moral psa zapreti v hlev. Toda pozneje, ko je žena odšla v hlev, je pes ušel in zbežal po sledi in kar hitro je bil pri Andreju visoko pod Križko goro.

Andrej je razmišljal, kam s psom. Toda nobena varianta, ki bi psa oddaljila od petelina, mu tisto jutro ni bila pogodu. Končno mu je rešitev le šinila v glavo. Psa je stlačil v nahrbtnik.

Po končanem lovu, ki je bil zelo lep, čeprav neuspešen, je odvezal nahrbtnik in izpustil ujetnika. Šele takrat pa se je spomnil na malico v nahrbtniku, ki je ni bilo več. Rokavice in ostalo v nahrbtniku pa je bilo lepo navlaženo.

K. Makuc

— Lep lov, toda kdo mi bo verjel...

Nekateri pravijo, da so lovci posebne vrste ljudje. Ljudje, ki so preveč »zajubljeni« v svoje pse, ki brez smisla zgublajo ure in ure v mrzlih jutranjih slahnah na preži med grmovjem, ljudje, ki jim je v prostem času puška velikokrat kot najbližji. Tako in podobno pravijo ljudje. Morda je v tem nekaj resnice!

Hkrati pa je tudi res, da so lovci (vsaj med seboj) zelo tovariški, prijazni. Razvijajo in utrjujejo čut poštenosti in odkritosrčnosti, gojijo ljubezen ne samo do narave, marveč tudi do živali. Proti živa-

lovca vzgojil z dudko kot dojenčka. Drugje tako skrbijo za jerebice in druge živali. Pozimi lovci nosijo seno daleč v zamežene jase, kjer se hrani divjad, ko v naravi hrane ne more dobiti.

Ena izmed kranjskih družin ima v svoji koči organizirano samopostrežbo. Lovca, ki pride tjakaj, si kar sam napravi čaj z rumom, salamo s kruhom itd. in vse to lepo plača ali celo menja denar iz odprte blagajne. In končni obračun se vedno ujema. Takih primerov, kako lovci gojijo poštenost in smisel za kolektivno življenje, jo povsod precej.

Kljub temu to pot ne bo beseda o etiki lovcev. Niti o njihovi gospodarski nužnosti in koristnosti. Za novoletno razpoloženje naj to pot zadostuje samo nekaj vednih.

LOVSKI KRST

Po obnem zboru so se razšli. Na dolgo mizo so prišli prvi litri vina in psi so radovedno in proseče gledali v krožnike s klobasami, ki jih je nosila na mizo postavna natakara. Kar na hitro pa se je hrup polegel. Starešina je pozval vse, naj prisluhnejo. Na vrsti je bil krst novih članov. Trije so se vsedli na klop pred tričlanski sodni zbor. Sodnik, sivolasi mož z očali in beležko pred seboj, je kazal vidc neizprosne strogosti. To je mlade kandidate osupnilo, čeprav je bil zlasti eden od prisodnikov zelo dobre volje, saj so imeli ob strani »advokata z izredno sposobnostjo«.

»V imenu naroda in postave želite postati lovci! jih je nagovoril sodnik. Po kratkih »uradnih« procedurah so začeli z najtežjim!

»Kdaj je zajcu najbolj vroče? je

bilo prvo vprašanje, ki je v popolni tišini odjeknilo od stropa kot grom.

Kakih trideset parov oči je bilo uprtih v prvega kandidata, ki mu je bilo vprašanje namenjeno.

»Kadar se pečel« je nekdo šepnil zadaj, toda sodni zbor ga je zaradi nedisciplin brž oddaljil.

»Kdaj ima jerebica največ perja na sebi!« je bilo drugo vprašanje, na katerega naj bi odgovoril kandidat v sredini.

V sobi so se začeli smejati. Nekateri so skušali prišepetati, toda niso uspeli. Vprašani, mož srednjih let, je vrtel svoj zeleni klobuk in... Ni ni ni šlo! Šele, ko mu je eden izza sodniške mize pokazal roko vrh druge, se mu je zastvelilo: »Kadar je na mjej petelinček!«

»Kdaj indijanski lovci rečejo 'Dobro jutro'?« Trejni kandidat se je rahlo premaknil na stolu in začel ugibati. Povedal je nekaj odgovorov, vendar jih je komisija vse po vrsti zavračala kot nepravilne.

»Kadar govorijo slovensko pač!« mu je končno povedal vprašujoči in vse je tresnilo v smeh. Sledila so še vprašanja: Kdaj gre lisica v lukajo?, Zakaj hodi zajec v zelje?, Kdaj srnjak odvrže roge?, Zakaj petelin meži kadar poje? itd., itd. Vsakdo je moral odgovoriti na štiri vprašanja.

Potem so bili še »tepeni«. Na palico so se nato podpisali vsi lovci, ki so prisostvovali »krstu«, in veselo razpoloženje se je nadaljevalo.

RAZOČARANJE

Matija je strasten lovec. Polnih petindvajset let je lovil pod Golico in tam okoli. Zato ve povedati tudi veliko veselih in

pretresljivih dogodkov z izredno srečo, pa tudi dovolj takih, ko po cele dni ni dobil niti miši.

Najbolj pa se spominja, kot pravi sam, nekega dogodka s petelinom. Njegov znanec, ki bi rad veljal za dobrega lovca, ga je prosil in prosil, naj mu pripravi petelina za odstrel. Matija se je potrudil. Ko je ugotovil, kje je petelin, je povabil gosta. Predno sta prišla do tistega kraja — to je bilo pred jutranjo zoro — mu je dal še zadnja navodila, kako je treba petelina »zaskokovati« samo v tistem hipu, ko zapoje, in potem znova čakati.

Vse je bilo v redu. Petelin se je res oglašil prav blizu. Vsakokrat ko je zapel, se mu je lovec spodaj približal in ga kaj kmalu dobil na strel. Ko je bil pripravljen, je sprožil. Petelin se je frotalje skotalil po košati smreki navzdol in obležal na kupu vej, kamor je bil padel. Veselje je bilo na višku. Matija je priskočil in presrečen čestital gostu. Ta si je mel roke od tolike sreče in komaj prišel do prvih besed v zahvalo. Potem sta se usedla, prižgala cigarete in občudovala srečo tistega jutra.

Končno sta vstala. Gost je pripravil nahrbtnik, kamor bo spravil petelina, in stopil h kupu vej. Petelin z dolgimi, negibnimi krili se mu je zdel še lajši kot v zraku.

Takrat pa... Petelin je nenadoma dvignil glavo, zafrfotal s peruti in... V velikem loku se je zazibal nad dolino in izginil za črni sosednjega pobočja! Ostala sta odprti ust — brez besede.

»Kaj takega še živ dan nisem doživljal!« pravi danes Matija.

— Kaj se čudiš? Vzemi velik krožnik, naloži nanj veliko krompirja in dodaj še mojega piččka, pa bo obilno kosilo

lim ne naperjajo samo pušk, ampak jih tudi varujejo, vzrejajo. Koliko je primerov, ko lovec najde onemoglo živalico, jo odnese domov in skrbi zanjo. Blizu »Rolet« v Kranju otroci vsak dan občudujejo srnjačka in srnjaka, ki jih je

Zlato v Savi!

Celje, Pragersko, Ptuj... Vlak je sopihal naprej proti Čakovcu. Pokrajina v pisanih jesenskih barvah je bila še lepša. Sem in tja so se pasle šrede konj. Medjimurski konji so znani daleč naokrog.

Kotoriba! Oddahnil sem se. Dolga vožnja je že vse utrudila. Cariniki s papirji v rokah so vstopili. Zadnja postaja! Naprej je Madžarska. Brž onstran Mure.

Gostišče z velikim napisom »Restoran« tik ob železniški postaji je bilo edino v vsem mestecu. Našli smo prostor pri eni izmed okroglih miz. Seveda, preden smo sedli, smo previdno pogledali stole. Morda je bilo že to dovolj, da so domačini obrnili pozornost na prišlece. Mož z velikimi brki je odmaknil dve goski, ki sta zvezani čepeli na klopi ob mizi. Celo starejša žena s širokim in dolgim nabranim krilom je tudi hotela odmakniti gibajočo se vrečo v kotu. Iz nje se je oglašal pijssek. Nad vhodnimi vrati tega lokala pa je pisalo »Restoran! Presenečenje nas je čakalo tudi pri jedi. Nič toplega! Zvečer, če bo prišla naokrog žena, bi lahko dobili jajčka. Sicer pa le salamo in slanino. Kljub vsemu temu pa je bilo kaj kmalu zelo prijetno. Spoznali smo se z domačini.

»O zlatarjih sprašujete?!« so se čudili. Nekateri so se spogledovali, drugi so postajali radovedni. Zakaj? To smo zvedeli šele pozneje. Pred dobrim letom so bili namreč odkrili ilegalno prodajo zlata preko meje v Trist. Zato so morda mislili, da smo iz Trsta.

»Pa kaj boste o tem pisali! To ni noben zaslužek! Bolje bi bilo, če bi pletli košare!« so menili nekateri, ko smo jim povedali, da smo novinarji. Edna tovrstna zadruga zlatarjev je to v državi. Edini ljudje, ki baje iščejo in pridobivajo zlato iz peska.

Potrdili so, da je to res. Nikjer naokoli niso slišali kaj takega. — Potem smo prešli na razgovor o pridelku koruze, o davkih, o ceni živine in podobno. To, kar jih je težilo.

Naselje zlatarjev Vidovec je bilo še kakih 5 kilometrov daleč. Nobenega prometa ni tja. Zmenili smo se za vprežni voz »zapravljivček«.

Večina hiš je bila zaprtih. Zlatarji so spravljali pod streho življenjsko »zlato« — krompir. Ni zdaj čas za to, — so smejali, ko smo jih spraševali, zakaj niso ob Dravi. »Tj delamo samo, kadar imamo čas, ob poplavih in spomladu« so pojasnjevali.

Trije so bili vendar pripravljeni da pokažejo, kako to gre.

Blizu tam, kjer se Mura izliva v Dravo, imajo pravo pristanišče. V skromno izdelanih čolnih, ki so jih iz previdnosti izvlekli daleč iz vode, so bili lonci, vrvi, stare odesje...

Vsedli smo se na rob struge in se zazrli v valove.

Prižgali smo cigarete in... Začeli so pripovedovati...

Ze odkar pomnijo, so se tu ubadali s tem delom. Tudi njihovi dedje. Toda malo jih je bilo, ki so se samo s tem preživljali. Samo kedar je čas, ko opravijo na njivah! Pa tudi ni zmeraj čas za to. Največ sreče je spomladi, po večjih poplavih. Takrat gredo na lov. Do Ptujja in še naprej gredo včasih. Zunaj ostanejo po teden, dva. S seboj vzamejo hrano, kos šotorskega krila. Spijo in kuhajo kar zunaj...

»Kako najdemo zlato, kako veste, kje se morate ustavit?«

»To boste videli. Pokazali vam bomo!« so najzno povedali.

»V glavnem je treba iskati sreče v novih zastpih, tam, kjer reka zavija. Tam naredimo »štihprobe«. Če z enim zajemom peska ostanejo na lopati več kot tri zlate iskre, potem se splača, sicer pa ne!« Potem so pripovedovali o izredni sreči, ko je od enega zajema ostalo na lopati celo osem, deset zlatih iskric.

Ko smo odvrgli ogorke, smo se spustili po koritu navzdol do vode in se skobacali v dva čolna. Zla-

tarji so imeli s seboj lopate in veliko desko. Ustavili smo se malo više na nasprotni obali. Desko so postavili približno tako kot šolsko tablo, le malo bolj položno. Potem so sezuli čevlje in kar v dolgih hlačah zabredli v valove. Z lopatami so previdno zajeli pesek pod vodo tik ob obali, ga počasi stresali, in ko je bila lopata prazna, so jo s prav tako previdnostjo

tako hitro. Zarije se med dlačice, Seveda mora biti deska iz mehkega lesa in primerno razpraskana.

S še močnejšim izpiranjem so zatem izprali iz deske še zlato, ki se je zbralo v posebni posodi spodaj. Toda to zlato morajo potem še »speči« kot pravijo. To naredijo kar nekje ob Dravi, navadno po končanem delu, zvečer. Pokazali so posodo za tako delo.

Krenili smo naprej, navzgor do rahlega ovinka.

Pristali smo za novi poskus. Eden od »zlatarjev« je kar iz čolna zajel pesek z lopato.

»Toda že nekaj let ni sreče. Tudi spomladi dvomim, če bo kaj!« je povedal in pokazal lopato, kjer je bila vidna samo ena rumena iskrica.

Vmili smo se. Potek iskanja zlata in izpiranja nam je bil približno znan. Toda domačini so nedoljevali s pripovedovanjem.

Včasih je šlo to bolje. Dandanes odhajajo v Varaždin, v Zagreb, v Čakovec... Večina ljudi gre v tovarne. Malo je mladih, ki se jim ljubi tavati po Dravi in iskati revmatizem v hladnih valovih. Včasih pa je bilo tam vse polno čolnov. Vsaha hiša ga je imela. Na Dravi so se srečavali z onimi iz Dubrave, Milanovce, Sv. Marije. Zlato so zbirali tudi z govejimi kožami, ki so jih pritrdili pod gladno vodo. Med dlakami so ostajale iskre, ki so jih potem stresali iz osušene kože.

»Pa tudi vi tam imate zlato. V pesku Save je prav gotovo!« je pripomnil nekdo, ko smo povedali, od kod prihajamo. »V vseh naplavinah ob rekah ga je dobiti več ali manj.«

Drugi ga je prekinil, češ da Sava kot kratka planinska reka morda nima toliko zlata. Je pa zelo različno. Niti Mura ni nikdar privabljala iskalcev.

»Kaj bodo oni ob Savi iskali zlato, ko jim ponujajo delo in stalni zaslužek v vsaki tovarni. Ne splača se jim!« je menil drugi.

Tako smo kramljali, se odpravili proti vasi in se poslovali.

Potem smo še pobarali v zadrugi. Članstvo te edinstvene zadruge je prav na takih osnovah kot vsako združništvo pri nas. Čuva red in disciplino. Vse zlato morajo oddati zadrugi. Goljufati je zelo težko. Sami iskalci zlata-zadružniki se poznajo »do mozga«. Za vsak prekršek bi ga izključili iz članstva in mu prepovedali čoln ter iskanje zlata.

Ob prvi priložnosti, ko sem se kopal ob Savi, sem skušal ugotoviti, »če se splača« iskati zlato tudi nam. S kosom naplavljenega pločevine sem zajel pesek in ga pod vodo stresal. Nič ni bilo! Niti iskric! Kljub temu mi je ostal spomin na obisk pri zlatarjih na Dravi pred leti v živem spominu.

»Dve!« je vzkljnil znova on. Prepričal sem se, da je res. Potem pa nič več.

Drugi je na svoji lopati našel tri, a na eni lopati — niti sledu! Premalo je tu zlata! Ni kruha! so menili. Ko smo bili že skoraj pripravljeni za odhod, smo jih šele komaj pregovorili, da nam kljub temu pokažejo, kako delajo z desko v primeru, če se torej »splača«. Ugodilo so nam. Z lopatami so previdno zajemali pesek izpod vode in ga metali na desko. Tam se je ustavljalo precej drobnega peska. Potem pa so z vodo izprali desko in se zazrli vanjo.

S težavo smo ugotovili nekaj svetlorumenih iskric med belimi dlačicami lipovine. Seveda, ker so nam jih pokazali. Zlato je težje kot pesek. Zato ga voda ne odnese

»Kaj bodo oni ob Savi iskali zlato, ko jim ponujajo delo in stalni zaslužek v vsaki tovarni. Ne splača se jim!« je menil drugi.

Tako smo kramljali, se odpravili proti vasi in se poslovali.

Potem smo še pobarali v zadrugi. Članstvo te edinstvene zadruge je prav na takih osnovah kot vsako združništvo pri nas. Čuva red in disciplino. Vse zlato morajo oddati zadrugi. Goljufati je zelo težko. Sami iskalci zlata-zadružniki se poznajo »do mozga«. Za vsak prekršek bi ga izključili iz članstva in mu prepovedali čoln ter iskanje zlata.

Ob prvi priložnosti, ko sem se kopal ob Savi, sem skušal ugotoviti, »če se splača« iskati zlato tudi nam. S kosom naplavljenega pločevine sem zajel pesek in ga pod vodo stresal. Nič ni bilo! Niti iskric! Kljub temu mi je ostal spomin na obisk pri zlatarjih na Dravi pred leti v živem spominu.

»Dve!« je vzkljnil znova on. Prepričal sem se, da je res. Potem pa nič več.

Drugi je na svoji lopati našel tri, a na eni lopati — niti sledu! Premalo je tu zlata! Ni kruha! so menili. Ko smo bili že skoraj pripravljeni za odhod, smo jih šele komaj pregovorili, da nam kljub temu pokažejo, kako delajo z desko v primeru, če se torej »splača«. Ugodilo so nam. Z lopatami so previdno zajemali pesek izpod vode in ga metali na desko. Tam se je ustavljalo precej drobnega peska. Potem pa so z vodo izprali desko in se zazrli vanjo.

S težavo smo ugotovili nekaj svetlorumenih iskric med belimi dlačicami lipovine. Seveda, ker so nam jih pokazali. Zlato je težje kot pesek. Zato ga voda ne odnese

»Kaj bodo oni ob Savi iskali zlato, ko jim ponujajo delo in stalni zaslužek v vsaki tovarni. Ne splača se jim!« je menil drugi.

Tako smo kramljali, se odpravili proti vasi in se poslovali.

Potem smo še pobarali v zadrugi. Članstvo te edinstvene zadruge je prav na takih osnovah kot vsako združništvo pri nas. Čuva red in disciplino. Vse zlato morajo oddati zadrugi. Goljufati je zelo težko. Sami iskalci zlata-zadružniki se poznajo »do mozga«. Za vsak prekršek bi ga izključili iz članstva in mu prepovedali čoln ter iskanje zlata.

Ob prvi priložnosti, ko sem se kopal ob Savi, sem skušal ugotoviti, »če se splača« iskati zlato tudi nam. S kosom naplavljenega pločevine sem zajel pesek in ga pod vodo stresal. Nič ni bilo! Niti iskric! Kljub temu mi je ostal spomin na obisk pri zlatarjih na Dravi pred leti v živem spominu.

»Dve!« je vzkljnil znova on. Prepričal sem se, da je res. Potem pa nič več.

Drugi je na svoji lopati našel tri, a na eni lopati — niti sledu! Premalo je tu zlata! Ni kruha! so menili. Ko smo bili že skoraj pripravljeni za odhod, smo jih šele komaj pregovorili, da nam kljub temu pokažejo, kako delajo z desko v primeru, če se torej »splača«. Ugodilo so nam. Z lopatami so previdno zajemali pesek izpod vode in ga metali na desko. Tam se je ustavljalo precej drobnega peska. Potem pa so z vodo izprali desko in se zazrli vanjo.

S težavo smo ugotovili nekaj svetlorumenih iskric med belimi dlačicami lipovine. Seveda, ker so nam jih pokazali. Zlato je težje kot pesek. Zato ga voda ne odnese

»Kaj bodo oni ob Savi iskali zlato, ko jim ponujajo delo in stalni zaslužek v vsaki tovarni. Ne splača se jim!« je menil drugi.

Tako smo kramljali, se odpravili proti vasi in se poslovali.

Potem smo še pobarali v zadrugi. Članstvo te edinstvene zadruge je prav na takih osnovah kot vsako združništvo pri nas. Čuva red in disciplino. Vse zlato morajo oddati zadrugi. Goljufati je zelo težko. Sami iskalci zlata-zadružniki se poznajo »do mozga«. Za vsak prekršek bi ga izključili iz članstva in mu prepovedali čoln ter iskanje zlata.

Ob prvi priložnosti, ko sem se kopal ob Savi, sem skušal ugotoviti, »če se splača« iskati zlato tudi nam. S kosom naplavljenega pločevine sem zajel pesek in ga pod vodo stresal. Nič ni bilo! Niti iskric! Kljub temu mi je ostal spomin na obisk pri zlatarjih na Dravi pred leti v živem spominu.

K. Makuc

NEKAJ POSEBNEGA

Seveda je to majhna stvar, tako majhna da se bodo nekateri bralci jezili morda celo zgrazali. Kako le morete obravnavati tako neznatne probleme, bodo rekli. — Krog nas je Kitajska in še marsikaj, vi pa prazno slamo mlatite.

Priznamo, naša stvar je malenkostna — družinskega značaja. Za kašo gre.

Prejšnji teden sem zbolel. Preobledel sem se kolerabe.

Bolečine so bile strašne in zato sem odšel v ambulantno.

Po natančnem pregledu mi je rekel zdravnik:

»Lahko je angina, a tudi paratifus ni izključen. Po vaši smrti bo vsekakor laže postaviti diagnozo. Važno je, da ne uživate surove hrane. Priporočam vam dieto: ovseno juho ali hercules-kaša.

Takoj sem poslal ženo po kašo. Ana Petrovna, ji pravim, ne kupujte slabih stvari. Nekaj izrednega naj bo. Zdravje je dragocenna stvar. Ne gre mi za petak.

Kmalu se je moja soproga vsa vesela vrnila:

»Seveda nisem kupila navadne kaše, ki stane le dvajset kopejk. Nabavila sem pravi, naravni hercules.«

Ogledal sem si zavojček. Nekaj posebnega. Pestro obarvan, popisan z brezštevilnimi inteligentnimi besedami in risbo človeka z utežmi. Pravo razkošje.

Ukazal sem, da mi skuhamo to dieto. Bila je res okusna, mehka in popolnoma bela. Le eno napako je imela, jesti je ni bilo mogoče. Zvečiti se jo je sicer dalo, a pljuvati je bilo treba. Vse izpljuniti, preveč luščin je imela.

S tekom sem si ogledal poln krožnik, poduhal in legel spat.

Pozdravil sem se, kakor vidite. Najbrže zato, ker dieto nisem užival. Sicer bi se bolozen lahko še obrnila.

Vse ostalo je v najlepšem redu. Delo opravljamo, pisarne pišejo in kvaliteta se izboljšuje iz dneva v dan.

M. Z.

Seveda je to majhna stvar, tako majhna da se bodo nekateri bralci jezili morda celo zgrazali. Kako le morete obravnavati tako neznatne probleme, bodo rekli. — Krog nas je Kitajska in še marsikaj, vi pa prazno slamo mlatite.

Priznamo, naša stvar je malenkostna — družinskega značaja. Za kašo gre.

Prejšnji teden sem zbolel. Preobledel sem se kolerabe.

Bolečine so bile strašne in zato sem odšel v ambulantno.

Po natančnem pregledu mi je rekel zdravnik:

»Lahko je angina, a tudi paratifus ni izključen. Po vaši smrti bo vsekakor laže postaviti diagnozo. Važno je, da ne uživate surove hrane. Priporočam vam dieto: ovseno juho ali hercules-kaša.

Takoj sem poslal ženo po kašo. Ana Petrovna, ji pravim, ne kupujte slabih stvari. Nekaj izrednega naj bo. Zdravje je dragocenna stvar. Ne gre mi za petak.

Kmalu se je moja soproga vsa vesela vrnila:

»Seveda nisem kupila navadne kaše, ki stane le dvajset kopejk. Nabavila sem pravi, naravni hercules.«

Ogledal sem si zavojček. Nekaj posebnega. Pestro obarvan, popisan z brezštevilnimi inteligentnimi besedami in risbo človeka z utežmi. Pravo razkošje.

Ukazal sem, da mi skuhamo to dieto. Bila je res okusna, mehka in popolnoma bela. Le eno napako je imela, jesti je ni bilo mogoče. Zvečiti se jo je sicer dalo, a pljuvati je bilo treba. Vse izpljuniti, preveč luščin je imela.

S tekom sem si ogledal poln krožnik, poduhal in legel spat.

Pozdravil sem se, kakor vidite. Najbrže zato, ker dieto nisem užival. Sicer bi se bolozen lahko še obrnila.

Vse ostalo je v najlepšem redu. Delo opravljamo, pisarne pišejo in kvaliteta se izboljšuje iz dneva v dan.

M. Z.

V višjih predelih so samke še v »modi«...

Uspešni začetki dela delavskih univerz

V našem okraju, kot tudi drugje po deželi, so to jesen ustanovili delavske univerze. Osnovani so jih po vseh občinskih središčih, razen v Zireb. Povedati pa tudi že imenovali upravne odbore univerz in sprejeli programe dela. Zelo obsežen program svojega dela sta sprejeli zlasti delavski univerzi na Jesenicah in v Kranju.

Značilno je, da so delavske univerze ob sprejemanju svojih programov zelo tenkočutno prilagodile svojo dejavnost potrebam delavstva oziroma prebivalstva svojega kraja, seveda v skladu z začetnimi možnostmi. Polekdo prevladuje skrb za strokovno izpopolnjevanje in za doseg kvalifikacij, drugje za usposabljanje državljanov za njihovo aktivnejše sodelovanje v samoupravnih organih in podobno. S tem namenom so organizirali razne večerne gimnazije, tečajne in seminarje. — Brez dvoma bodo potrebe v prihodnjih letih narokovale še nove oblike dejavnosti. To zlasti spričo vsestranske težnje delavcev za pridobivanje kvalifikacij in s tem tudi višjih prejemkov v smislu zakona, ki vsakomur omogoča vstop na višje šole. Končno je vsestransko ideološko in strokovno izpopolnjevanje delavstva važen člen v verigi za povečanje delovne stovitnosti in življenjske ravni obnem.

Ze v samem začetku pa so delavske univerze zašle v nekatere težave. Čeprav so, preden so jih ustanovili, pričakovali največ težav zaradi pomanjkanja kadrov, so bile te ovire dokaj uspešno premagane. Največje težave pa so zdaj zaradi pomanjkanja prostorov in finančnih sredstev. Samo škofjeloška univerza, ki je dobila prostore v Domu Zveze borcev, kjer ima dve učilnici in pisarno, se je delno postavila na lastne noge. Vse druge gostujejo po šolah, občinskih prostorih in drugod.

Nič bolje ni z denarjem. — Občinski ljudski odbori so v času priprav za ustanovitev univerz pokazali veliko razumevanja zanje. Brž pa, ko je bilo postavljeno vprašanje denarne pomoči, prejšnja pripravljenost ni našla večitve v materialni pomoči. Škofjeloška univerza na primer potrebuje za letošnjo dejavnost še 780 tisoč dinarjev, ima pa le 100 tisoč dinarjev. Na Jesenicah jim manjka še 400.000 dinarjev za letošnjo dejavnost. Tudi posamezna podjetja niso z zadostnim razumevanjem podprla te ustanove iz skladov za kadre in podobno. Prav spričo teh težav pa nas prvi uspehi delavskih univerz navdajajo še z večjim optimizmom za delo v prihodnjih letih.

K. M.

Z obiska na večerni gimnaziji v Kranju

Nadomestiti morajo zamujeno

Pusto jesensko vreme, dež in megla. Človek res ne ve, kam bi se dal. Planinske vrhove je že pobelil sneg.

Poletni meseci so za nami in s tem tudi čas dopustov.

Na ulicah Kranja je bilo tistega dne živahno kot ponavadi, posebno še zjutraj, ko so delavci hiteli na delo v Planiko, Tiskano, Iskro, Inteks in drugam.

Otroci so hiteli v šolo, gospodinjice na trg, v tovarnah pa so stroji brneli svojo monotono pesem.

Popoldne tega dne pa vseeno ni bilo tako navadno. Če si šel mimo kranjske Gimnazije, si videl, kako nekaj odraslih s šolskimi knjigami, kot pravi šolarčki, vstopa skozi velika vrata.

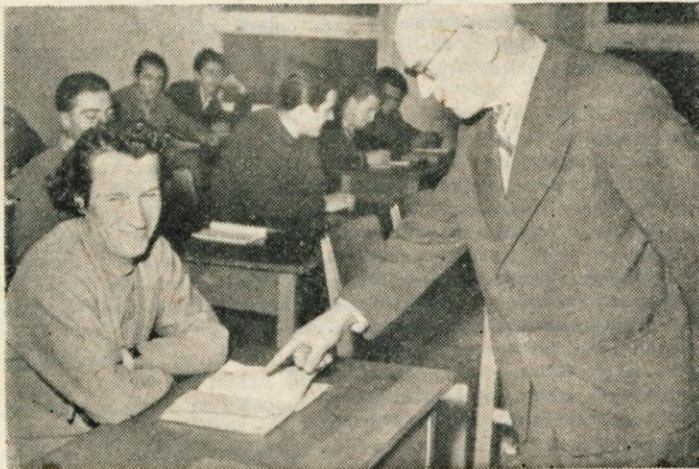
Kdo so ti ljudje, se nam je nehote vrnila misel. In naša radovednost nas je napotila prav mednje, v šolske klopi.

Takoj ob vstopu v Gimnazijo

dveh delajo v tovarni, popoldne ob ponedeljkih, torkih, četrkih in petkih pa pridejo sem, da si izpopolnijo svoje znanje. Pouk imajo v omenjenih dneh od štirih popoldne do pol osmih zvečer. Učno snov štirih gimnazij bodo predelali v treh letih. Tu je morda še

Med njimi pa so tudi dekleta in celo mamice.

Hema Valjavec nam je med drugim zaupala: »Rada bi se vpisala na medicinsko fakulteto. Znanje in uspešno opravljena matura mi bosta jo prav gotovo omogočila. — Delala sem v treh izmenah. Sedaj

Med predavanjem geografije

ena zanimivost, in sicer ta, da bodo v prvih treh semestrih predelali slovenščino, zgodovino, filozofijo, zemljepis in nemščino. Za temi predmeti pridejo na vrsto še matematika, fizika, kemija in biologija.

V razredu jih je 22. — Čeprav obiskujejo šolo za odrasle, so to večinoma mladi ljudje.

Pustimo jih, naj sami spregovorijo, zakaj so se odločili za ta študij.

Prvi je začel Janez Arh: »V večerno gimnazijo sem se vpisal z namenom, da dobim srednjo izobrazbo. Obiskoval sem Industrijsko kovinarsko šolo in sem se izučil za elektromehanika. Danes želim, da bi študiral na univerzi, in sicer na elektrotehniški fakulteti. Ne čutim se sposobnega, da bi se s sedanjo izobrazbo vpisal na visoko šolo. Zato obiskujem večerno gimnazijo, da pridobim tisto, kar mi manjka,« je zaključil postaven »dijak« kranjske Gimnazije.

Našemu razgovoru so se pridružili še drugi. Res, bilo je pravo dijaško razpoloženje, kot pred leti.

Janez Suštar nam je povedal tole: »Končal sem vajeniško šolo v Radovljici. Znanje, ki sem si ga tam pridobil, ne zadostuje potrebam, ki mi jih narekuje delovno mesto.«

Vesel sem, da sem se lahko vpisal v večerno gimnazijo. Vsak dan komaj čakam, da grem spet v šolo, čeprav 15 kilometrov daleč s kolesom,« je zaključil ta dvajsetletni mladec.

V razredu prevladujejo fantje.

pa mi je uprava dovolila, da delam samo popoldne in imam popoldne čas za študij.«

Ko smo listali šolski dnevnik, smo opazili, da obiskujejo to šolo večidel ljudje, ki so končali industrijsko ali pa vajeniško šolo.

Vlada Urbanca smo vprašali,

Hema Valjavec

zakaj se ni vpisal kar na fakulteto. »Veste, nisem prepričan, da bi uspel,« je kratko odgovoril. »Zato sem premislil in zdi se mi, da je tako najbolj pametno, da najprej opravi gimnazijo, potem pa se šele vpišem na fakulteto.«

»Kateri predmeti pa vam delajo največ težav?« smo ga vprašali.

Kaj je povedala razredničarka?

Takoj po končanem pouku zbornici našli tudi razredničarko oddelka za odrasle, Slavico Zirkelbach, ki nam je odgovorila na naslednja vprašanja.

»Kako ste zadovoljni s slušatelji večerne gimnazije?«

»Vsakemu predavatelju je všeč, če vidi pred seboj mlade ljudi, ki ga z zanimanjem poslušajo. Še bolj je lahko zadovoljen, če so to slušatelji oddelka za odrasle, ki so tisti dan že dobro opravili svoje delo v proizvodnji. Zase moram reči, da mi je delo v gimnazijskem oddelku za odrasle prijetno. Zares zadovoljna bom s slušatelji šele takrat, ko bom ob zaključku šolanja lahko z zanimanjem poslušala njihove pravilne odgovore.«

»Kaj menite o sedanjem pouku na naših šolah?«

Slavica Zirkelbach

»Menim, da nam je že popolnoma jasno, kako je s sedanjim poukom v šoli. Treba ga bo temeljito spremeniti, če hočemo, da bo ustrezal zahtevam družbenega razvoja. Postati mora sodobnejši, zanimivejši, življenjski. Vendar kako? Naše šole so pre-

natrpne z učenci. Kako naj ob dveh ali celo treh izmenah organiziramo dodatni pouk svobodne ktičnosti in organizacije učencev? Rada bi že dočkala, da bi imele naše šole takšne pogoje za delo, kot sem jih videla v eksperimentalni gimnaziji v Zemunu. Z njo ima kranjska gimnazija prijateljske zveze in bosta drugič za dva tedna izmenjali skupini dijakov. Zemunčani imajo dobro opremljene posebne učilnice za fiziko, kemijo, biologijo, prostorno čitalnico, dvorano z odrom in res lahko bogato razvijajo dejavnost v kroških in dijaških organizacijah. Pri njih je pouk nazoren in zato zanimivejši. Vendar menim, da je tudi pri nas mogoče marsikdaj pouk že v teh pogojih izboljšati, če si le prosvetni delavci to prizadevajo. Res je, da jih vedno manj poučuje suhoparno in neživljenjsko, žal jih je pa zlasti v srednji šoli, še vedno nekaj. Bolje je v osnovni šoli, kar pa ni samo za slaba učitelje nekaj let išejejo ustrežnejši način pouka in se s seminarji in z lastnim študijem pripravljajo na delo v reformirani šoli. Prepričana sem, da bomo imeli v nekaj letih v vseh šolah tak pouk, ki bo nenehno spremljal razvoj znanosti in tehnike, predvsem pa bo povsem ustrezal socialistični družbeni ureditvi. Ob tem bomo morali rešiti dvoje vprašanj: zgraditi toliko šolskega prostora, da bo sodoben pouk možen, in organizirati stalno strokovno, zlasti pa ideološko izpopolnjevanje prosvetnih delavcev.«

»In kaj želite slušateljem večerne gimnazije za novo leto?«

»Kaj jim želim? Mladi so še, zato najprej veselo praznovanje ob začetku novega leta, nato pa veliko znanja, pa tudi sreče ob prvih izpitih. Tistim pa, ki študirajo v precej težkih pogojih — mišlim predvsem na naši mamici in dobro sestrico, ki morajo razen službe in šole posvetiti precej časa svojim otrokom in bratcu — želim, da bi lahko zdržali do konca šolanja na večerni šoli.«

M. Z.

FILM - FILM - FILM - FILM - FILM - FILM - FILM - FILM - FILM

Kratka bilanca preteklega filmskega leta

Danes še vedno ni mogoče dati končno oceno o našem preteklem filmskem letu. Kljub temu pa vemo, da smo v tem letu zabeležili največje umetniške uspehe do sedaj v naši kinematografiji. To so bili filmi »Vlak brez voznega

reda«, »Pet minut raja«, Miss Stone«, »Tri četrtine sonca« in »Sama«. V tematskem pogledu se je jugoslovanski film obogatil z dvema sodobnima zgodbama, in sicer v filmu »Vlak brez voznega reda« ter »Razpoke v rajju«.

Še večje rezultate je zabeležil naš risani film. Filma kot sta »Pri fotografu« in »Krava na Mesecu«,

sta prinesla mednarodna priznanja.

V letu 1959 je bilo posnetih tudi precej filmov v koprodukciji. Naša servisna podjetja so se v precejšnji meri proslavila s kvaliteto svojih uslug. Tako se na naših terenih vse pogosteje pojavljajo velike ekipe, kot na primer ekipa »AUSTERLITZA«.

Razen navedenih umetniških uspehov v preteklem letu lahko navedemo tudi naše uspehe v inozemstvu. Vsem je dobro poznano, da se je film »Vlak brez voznega reda« dobro izkazal v Cannesu; prav tako tudi v Benetkah. Film »H-8« pa je doživel velik uspeh na nedavnem tednu našega filma v Moskvi.

ORSON WELLES V ZAGREBU

V Zagrebu se je pred kratkim mudil dva dni eden največjih današnjih filmskih režiserjev, scenarist in igralec — Orson Welles. V slabih dveh dneh snemanja je odigral vlogo iznajditelja Futona, v koprodukcijem filmu »Austerlitz«.

V času svojega kratkega bivanja v naši državi je Welles prisostvoval predstavi »Diogenesa« v Hrvatskem narodnem gledališču, obiskal je filmski studio »Dubravafilm« in priredil konferenco za tisk. Nasprotno tistemu, kot ga navadno prikazuje svetovni tisk velikih filmskih središč, je bil Welles pripravljn odgovarjati na vsa vprašanja, ker se — kakor je sam

poudaril — zaveda, da ga pri nas ne bodo vprašali »kakšne cigarete kadite in kateri tip ženske vam najbolj ugaja?«

Filmi, ki jih bomo videli v letu 1960

DVOBOJ

Italijanski film »Dvoboj« je prvi film in hkrati tudi nov uspeh mladega italijanskega filmskega režiserja Francesca Rosija. Film je bil v Benetkah leta 1958 eden od favoritov za »Zlatega leva«. Zaradi svojih velikih kvalitiet je film dobil nagrado za režijo.

MAČKA NA VROČI PLOČEVINASTI STREHI

V prihodnjem letu se nam obeta film režiserja Richarda Brooksa »Mačka na vroči pločevinasti strehi«. V glavnih vlogah nastopajo: Elizabeth Taylor, Paul Newman in Burl Ives. Film je bil eden izmed petih kandidatov za letošnjega »Oskarja«.

GENERAL ROVERE

Italijanski film »General Rovere« je režiral slavni filmski režiser Roberto Rossellini. Glavne vloge so prevzeli igralci Vittorio de Sica, Giovanna Ralli in Anne Vernon. Film je dobil v Benetkah leta 1959 prvo nagrado.

PEKEL V MESTU

Med filmi, ki jih bomo gledali v prihodnjem letu, je še en italijanski film režiserja Renata Castellanija. Že igralci Anna Magnani in Giulietta Masina nam jamčita, da nas film ne bo razočaral.

Zadnji večer bivanja v Zagrebu je Welles preživel kot gost zagrebških časopisov. Za tem je odpotoval v Italijo, nakar bo odšel v avstrijske planine, kjer namerava pisati svoje novo delo.

Janez Arh

Naš risani film si je že celo vsvetu utrla lep pot. Kot režiser v filmskih risankah se je, razen Vatroslava Mimice in B. Vukotiča, uveljavil tudi Ivo Vrbanič. Pred kratkim je dokončal film »Na strehah«

Dinamičen gospodarski razvoj nove Jugoslavije v številkah

Dejstvo, da je današnja Jugoslavija dežela z najburnejšim gospodarskim razvojem v svetu, je znano. Zadnji dve leti se je pričela večina gospodarstvenikov v svetu, da jugoslovanski stil gospodarjenja skriva v sebi veliko življenjsko moč. V zadnjih štirih letih — od 1955 do 1958 — je industrijska proizvodnja v Jugoslaviji porasla za 66%. Če prištejemo še letošnje rezultate, doseže to povečanje 86%. V istem razdobju je narodni dohodek porasel za 39 odstotkov, glede na letošnji porast proizvodnje in rekordno letino pa se bo ta odstotek še povečal. Celotni narodni dohodek v letu 1958 je bil za 39% večji od narodnega dohodka v letu 1939, letos pa bo, sodeč po sedanjem proizvodnem tempu in uspehih, presegel predvojnega za več kot sto odstotkov. Letošnja industrijska proizvodnja bo štirikrat večja kot v letu 1939, kmetijstvo pa je letos za polovico preseglo predvojno desetletno povprečje. Najbolj sta se v zadnjih dveh letih razcvetela ladjedelništvo in elektroindustrija. V obeh panogah je postala Jugoslavija pomemben izvoznik. Za naslednjih pet let so naše ladjedelnice že zasledene z naročili za tujino. V primeri s predvojno elektroindustrijo se je današnja povečala za sedemdesetkrat. Prej smo večje električne stroje le montirali in uvažali tudi vso opremo za elektrarne in daljnovode, telefonske centrale in merilne aparate — sedaj je v hitrem razvoju že proizvodnja elektronske opreme. V velikem obsegu izvažamo celo kompletno opremo za hidrocentrale, od žerjava, turbin in generatorjev do zapornic; izvažamo telefonske centrale, razne merilne instrumente itd. V Pakistamu na primer proizvajata elektriko dve hidrocentrali, veliki kot medvoška, in obe sta bili v celoti naše delo.

Kritiki našega gospodarskega sistema so se lotili predvsem naše kmetijske politike. Toda komaj so »dokazali« njen »popolni polom«, že smo tudi tu dosegli velike uspehe. Že v začetku večjega vlaganja v kmetijstvo smo se rešili uvoza pšenice in sladkorja, koruzo pa bomo celo izvažali. Že lani smo na državnih posestvih pri pšenici dosegli 23,4 metrskih stotov na hektar in pri koruzi 42 metrskih stotov, medtem ko so na površinah zasebnih proizvajalcev pridelali le 11,4 metrskih stotov pšenice in 14,8 metrskih stotov na hektar.

Hitreje kot smo pričakovali, smo uravnovesili tudi uvoz in izvoz. V prvih osmih mesecih 1959 je izvoz prevoznih sredstev in proizvodov elektroindustrije dosegel 71,4 milijarde dinarjev nasproti 7,8 milijardam v enakem razdobju leta 1958, oziroma 4,8 milijard deviznih dinarjev v istem razdobju leta 1957.

Razvoj industrije in kmetijstva ter porast produktivnosti narodnega dohodka, vse to je močno vplivalo tudi na zvišanje življenjskega standarda v Jugoslaviji. Stopnja letnega povečanja osebne potrošnje znaša v zadnjih letih povprečno 10,1%. Iz spremembe sestave osebne potrošnje v zadnjih letih se tudi lepo vidi, da se čedalje bolj zmanjšuje delež prehrane, narašča pa delež industrijskih izdelkov, zlasti trajnih potrošniških dobrin.

Vzporodno s krepitvijo gospodarstva v zadnjih letih, kar najbolj zgoščeno kaže podatek, da smo morali prej za 1 dinar proizvodnje investirati 2,6 dinarjev, v zadnjih treh letih pa le še 1,6 dinarjev, je naraščal v zadnjih treh letih tudi družbeni standard. Od leta 1953 do 1956 smo zgradili v mestih z družbenimi sredstvi povprečno po 15.557 stanovanj letno, od leta 1956 do leta 1958 pa po 30.648 stanovanj, medtem ko za leto 1959 predvidevamo, da smo jih zgradili okoli 39.000, istočasno pa še okrog 30.000 z osebniimi sredstvi.

K vsem tem podatkom, ki nam dovolj zgovorno kažejo naš gospodarski razvoj in napredek, moramo dodati še ugotovitev, da bomo v letu 1960 že izpolnili postavke in predvidevanja petletnega perspektivnega plana in jih celo presegli. To je za nas ogromen gospodarski uspeh.

Prav je, da ob Novem letu v kratkih besedah pregledamo dosežanje uspehe. Zato smo zbrali nekaj zanimivih števil, ki naj nam, čeprav v skromni obliki, pa vendarle dovolj zgovorno prikažejo delček naših dosedanjih uspehov.

IZVOZ IN UVOZ

Kakšna je po strukturi in količini izmenjava važnejših artiklov neke države s tujimi deželami, je predvsem odvisno od naravnih dobrin, ki jih imajo posamezne dežele. V Jugoslaviji imamo precejšnje tržne viške koruze, tobaka, žaganega lesa, hmelja itd., medtem ko pa sami ne krijemo potreb po surovem bombažu, črnem premogu itd. in do nedavnega tudi ne potreb po pšenici. Kako se giblje izvoz in uvoz važnejših artiklov, kaže tale tabela:

	Izvoz			Uvoz			
	1939	1957	1958	1939	1957	1958	
Koruzo	92 850	49 314	571 755	Pšenice	25	1 096 226	738 690
Vino	30 161	66 687	84 797	Surovi bombaž	18 834	40 376	38 278
Tobak	3 141	16 073	23 177	Črni premog	71 614	1 337 527	965 215
Žagan les	671 776	401 585	376 824	Umetna gnojila	15 831	763 305	1 014 637
Hmelj	2 851	2 383	2 494	Pločevina	13 955	113 166	118 233

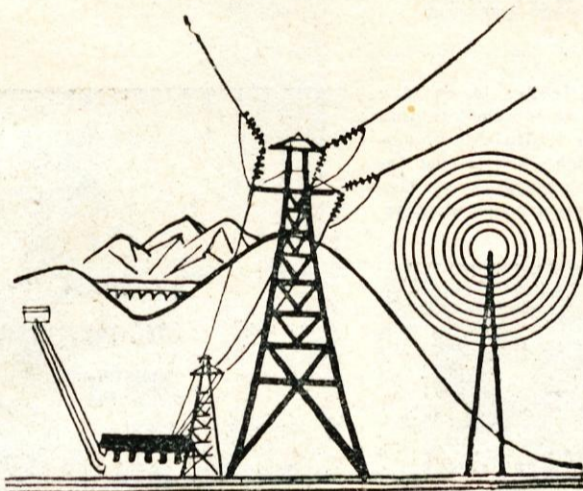
Gospodarstvo sleherne države teži za tem, da skuša na svojih tleh proizvesti čimveč artiklov za izvoz. Medtem ko gospodarsko nerazvite dežele izvažajo predvsem surovine in polizdelke (na primer predvojna Jugoslavija), pa gospodarsko razvite dežele težijo za tem, da izvažajo čimveč že gotovih proizvodov.

V OSMIH LETIH TRIKRAT VEČJA POTROŠNJA ELEKTRIČNE ENERGIJE

Elektrifikacija in elektroindustrija sta po vojni v Jugoslaviji močno napredovali. Brez elektrike si današnje Jugoslavije in sedanjega življenjskega standarda, prav tako pa tudi industrije, sploh ne bi mogli misliti. V tej smeri razvoja gospodarstva smo dosegli rekorden uspeh. To nam kažejo nekatere številke o potrošnji električne energije:

1951	465.030.000 kWh
1952	488.057.000 kWh
1953	547.278.000 kWh
1954	673.305.000 kWh
1955	947.675.000 kWh
1956	1.064.657.000 kWh
1957	1.330.103.000 kWh
1958	1.507.020.000 kWh

Ekonomisti računajo, da se pri normalnem gospodarskem razvoju potrošnja električne energije v desetih letih podvoji, pri nas pa se je v osmih letih več kot potrojila, v letu 1958 je v primeri z letom 1951 narasla za 324%. Prav gotovo pa je tolikšna potrošnja električne energije v obratnem

smislu tudi odraz močnega razvoja industrializacije, močno pa se je razvilo tudi moderno gospodinjstvo. Porast potrošnje električne energije v gospodinjstvu nam kažejo naslednje številke.

1951	75.236.000 kWh
1952	68.502.000 kWh
1953	81.086.000 kWh
1954	113.787.000 kWh
1955	153.341.000 kWh
1956	187.710.000 kWh
1957	228.089.000 kWh
1958	283.588.000 kWh

TRIKRAT VEČ VISOKIH ŠOL

Ceprav je število prebivalcev v Jugoslaviji v primerjavi s predvojnimi naraslo za blizu 4 milijone, imamo zdaj trikrat več visokih šol, kakor pred vojno. V obdobju 1938 in 1939 je delovalo 26 visokih šol, zdaj pa jih imamo 81. Srbija 31, Hrvaška 18, Slovenija 15, Bosna in Hercegovina 10, Makedonija 6 in Črna gora 1.

EN RADIJSKI APARAT POSLUŠA 25 LJUDI

Svoj program oddaja v Jugoslaviji 18 radijskih postaj, od teh 9 relejnih. Pred vojno smo imeli 4 radijske postaje. Srbija ima 4 radijske postaje, Hrvaška 5, Slovenija 4, Bosna in Hercegovina ter Makedonija po 2 in Črna gora 1.

Zadnja leta je bilo radijskih naročnikov blizu 800.000, od teh samo v Srbiji nad četrtilijona.

Medtem ko je prišel pred vojno en radijski aparat na 100 prebivalcev, poslaša zdaj en radijski sprejemnik 25 državljanov. V Sloveniji pride en radioaparat na 10 prebivalcev.

In še en zanimiv podatek. Pred drugo svetovno vojno je bilo v Sloveniji manj radijskih naročnikov kot jih je bilo leta 1958 na Gorenjskem. V tem letu (1958) je bilo v Sloveniji 218.949 radijskih naročnikov, v posameznih krajih pa je število takole: Celje 25.102, Gorica 12.706, Koper 14.887, Kranj 23.993, Ljubljana 70.673, Maribor 47.093, Murska Sobota 9.050 in Novo mesto 14.246.

GLEDALISKA, KINEMATOGRAFI, KNJIŽNICE.

V Jugoslaviji je leta 1939 delalo 24 gledališč, ki jih je obiskalo približno poldrugi milijon ljudi. Leta 1957 pa smo meli že 73 gledališč, 11.590 predstav pa je gledalo blizu štiri in pol milijona ljudi. Pred vojno je imela Jugoslavija 413 kinematografov, obiskovalcev pa je bilo v letu 1939 okoli 20 milijonov. Zdaj imamo po statističnih podatkih 1384 kinematografov, ki jih obišče v enem letu 102 milijona ljudi.

Knjižnic imamo po podatkih Zavoda za statistiko kakih 28.000. Od teh je 826 znanstvenih, 5.062 javnih, 10.587 za učitelje in profesorje, 11.453 pa za dijake in študente.

Do leta 1957 smo odprli 242 muzejev, medtem ko je bilo leta 1939 le 80. Največ muzejev (85) ima Hrvaška, Srbija jih ima 58, Slovenija 48, Bosna in Hercegovina 19, Makedonija 19, Črna gora pa 13.

STANOVANJE

Splošen gospodarski razvoj in porast prebivalstva sta povzročila pri nas veliko stisko. Zato je bilo treba vse sile usmeriti v hitro stanovanjsko izgradnjo. Naslednje tabele prikazujejo potrošena

(9,8%), promet s 110 milijardami (6,8%), obrt z 91 milijardami (5%), gradbeništvo z 89 milijardami (4,7 odstotka) in gozdarstvo z 28 milijard (1,5%).

HEKTARSKI DONOSI SO IZ LETA V LETO VISJI

V letih 1930 do 1939 je bil povprečen hektarski donos pšenice v Jugoslaviji samo 11,4 metrskih stotov na hektar. Ta hektarski donos je v letih 1947 do 1956 celo nekoliko padel (11,3 metrskih stotov), ker smo v kmetijstvu in njenemu napredku ter organizaciji posvečali vse premo pozornosti; v letu 1957 pa je hektarski donos porasel že na 15,8 metrskih stotov, medtem ko je bil v preteklem letu (1959) že 18,9 metrskih stotov na hektar. Medtem ko smo v letih od 1930 do 1939 pridelali povprečno na leto 2.430.000 ton pšenice, smo jo v letu 1959 pridelali že 4.030.000 ton in s tem pokrili domače potrebe.

ŠTEVILO ŽIVINE NA KMETIJSKE POVRŠINE RASTE

Ce primerjamo število govedi na 100 prebivalcev v Sloveniji, vidimo, da iz leta v leto pada. Medtem ko je bilo na 100 prebivalcev leta 1949 35,4 govedi, jih je bilo leta 1958 le še 31,5, leta 1959 pa že 30,9. Tudi število konj se je od leta 1949 do leta 1958 znižalo od 4,4 na 3,9 na 100 prebivalcev, medtem ko je število prašičev v istem razdobju naraslo od 30,8 na 34,9.

Ce pa primerjamo podatke za Slovenijo z ozirom na kmetijske površine, vidimo, da število živine narašča. Leta 1949 je bilo v Sloveniji na 100 ha kmetijske površine 49,1 govedo, leta 1958 pa 51,4. V istem razdobju se je število konj na 100 ha kmetijske površine povečalo od 6,1 do 6,4, število prašičev pa od 42,8 na 51,4.

Pričakujemo lahko, da bo v letu 1960 število živine v Jugoslaviji in tudi na Gorenjskem precej poraslo in da se bo s tem v zvezi tudi izboljšala pre-

Gradbeniška proizvodnja v FLRJ

Milijoni din

	FLRJ	Srbija	Hrvaška	Slovenija	Bih	Makedonija	Črna gora
1957	270 195	92 646	69 380	36 544	46 308	14 231	11 086
1958	307 110	115 958	71 437	44 285	47 284	18 276	9 870

Stanovanjski fond 1958

	FLRJ	Srbija	Hrvaška	Slovenija	Bih	Makedonija	Črna gora
Število stanovanj v 000	3 770	1 544	945	395	563	231	92
Površina v 000 m ²	158 811	68 229	41 530	17 372	18 757	9 832	3 091
Povprečna površina v m ²	42,1	44,2	43,9	43,9	33,3	42,6	33,6
Povprečna površina na 1 osebo (m ²)	8,7	9,2	10,0	11,1	5,8	7,1	6,6

Število zgrajenih stanovanj

	FLRJ	Srbija	Hrvaška	Slovenija	Bih	Makedonija	Črna gora
1953	38 199	11 718	9 123	4 213	10 193	1 992	960
1954	34 208	9 927	7 836	3 888	9 753	1 921	883
1955	29 849	8 712	6 462	3 310	8 397	2 300	668
1956	37 005	11 713	9 235	4 130	8 884	1 778	1 265
1957	44 725	14 867	10 867	3 937	11 216	2 872	1 027
1958	61 279	23 653	13 956	5 035	14 606	3 210	819

40% NARODNEGA DOHODKA IZ INDUSTRIJE IN RUDARSTVA

Pri formiranju narodnega dohodka v Jugoslaviji ima največji delež industrija z rudarstvom. Po podatkih za leto 1957 sta ti dve panogi ustvarili 727 milijard dinarjev oziroma 40% celotnega narodnega dohodka. Sledi kmetijstvo s 604 milijardami (33%), trgovina, turizem in gostinstvo s 179 milijardami

sknba prebivalstva z mesom in mlekom. Zvezni družbeni plan za to leto predvideva namreč, da bomo morali živinoreji posvetiti največ pozornosti.

1970. LETA ŽE 20,860.000 PREBIVALCEV

In za konec pogledjmo še porast prebivalstva v Jugoslaviji.

Splošni pregled števila prebivalstva v FLRJ

	Število prebivalcev sredi leta v tisočih	Prirodni prirastek	Vseljeni	Izseljeni	Na 1 000 prebivalcev		
					Živorojenih	umrlih	prirodni prirastek
1939	15 596	170 742	23 763	27 402	25,9	14,9	11,0
1957	18 005	236 367	5 459	54 070	23,7	10,6	13,1
1958	18 189	265 638	1 133	41 426	23,8	9,2	14,6

Verjetnostno število prebivalstva 1959-1970

	FLRJ	Srbija	Hrvaška	Slovenija	Bosna in Hercegovina	Makedonija	Črna gora
1959	18 448	7 504	4 182	1 585	3 283	1 418	476
1960	18 667	7 571	4 218	1 600	3 347	1 446	485
1961	18 904	7 638	4 259	1 616	3 423	1 475	493
1962	19 138	7 703	4 299	1 633	3 500	1 501	502
1963	19 372	7 766	4 337	1 649	3 579	1 530	511
1964	19 604	7 826	4 374	1 665	3 655	1 558	526
1965	19 821	7 884	4 400	1 681	3 731	1 587	529
1970	20 860	8 152	4 577	1 757	4 086	1 719	569

(Prirejeno po virih iz »Gospodarskega koledarja 1960« in »Mesečnih statističnih pregledov LRS«)

V novem
letu
trikrat
tedensko

V PONEDELJEK,
SREDO in SOBOTO
„GLAS GORENJSKE“

SREČNO
1960!

Obrtno podjetje Instalater Kranj
želi vsem svojim
poslovnim prijateljem
in vsem delovnim
ljudem v letu 1960
še več delovnih uspehov
Srečno novo leto 1960!

Podjetje za modno in športno konfekcijo
Gorenjska oblačilnica

Kranj

želi svojim cenjenim odjemalcem
in dobaviteljem srečno in delovnih uspehov
polno novo leto 1960

Delovni kolektiv tavnice castlinskih alj in aljnih izdelkov

„Oljatica“ BRITOF-KRANJ

pošilja ob Novem letu 1960 vsem delovnim kolektivom
in vsem delovnim ljudem iskrene čestitke

tovarna tiskanega blaga
Telefoni: centrala 173-176

pošilja ob Novem letu
iskrene čestitke

Naročila izvršujemo točno in solidno

Nudimo vam svoje priznane izdelke

bombažne in
stanične tkanine
v vseh
modnih barvah
in
odtenkih

Naše tkanine
so znane
na domačem
in inozemskem
tržišču
kot
kvalitetne
po izdelavi
in trajnosti

Grosistično
trgovsko
podjetje **Živila** Kranj

Uspešno in srečno novo leto
1960 vam želi prodajalna

VARTEKS Kranj

Našo konfekcijo vam priporoča-
mo tudi v letu 1960!

Z željo, da bi bilo leto 1960
še uspešneje kot preteklo,
pošilja vsem delovnim
ljudem iskrene čestitke

AVTOPROMET KRANJ

Trgovsko
podjetje **„Gorenjka“** Kranj

pošilja vsem svojim poslovnim prijateljem in vsem
delovnim ljudem ob Novem letu iskrene čestitke

JUBILEJ
10 let
podjetja
ROLETA
MIZARSTVO
KRANJ

V novih stanovanjih z vese-
ljem uporabljamo lepo izdelane
rolete ali platnene ali drvo-
nitne zavese; bežen pogled v
novopremijene šolske učilnice
že da slutiti, da je reformirana
šola pogrnala svoje korenine.
Večkrat se vprašamo, kdo je
izdelal tako koristne lesene
predmete, toda čisto ne dobi-
mo pravega odgovora. Zato
vam bomo dali odgovor danes:
rolete, zavese, šolsko opremo
in podobno izdeluje delovni
kolektiv mladega podjetja »Roleta
— mizarstvo« Kranj. Člani
tega delovnega kolektiva so
pred dnevi (15. decembra) praz-
novali majhen jubilej — 10.
obletnico obstoja.

**IZ OBRTNE
V INDUSTRIJSKO
PROIZVODNJO**

Pred leti sta se mizarstva obrt-
na delavnica in obrtna delav-
nica rolet v Kranju združile v
novo podjetje »Roleta - mizar-

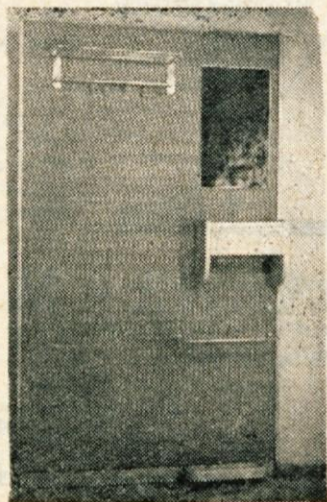
stvo« Kranj. Novoustanovljeno
podjetje je takoj začelo s pre-
videno proizvodnjo drvo-
nitnih in platnenih zavese ter šolskega
pohištva, vendar je imelo spr-
va bolj ali manj značaj usluž-
nostnega podjetja. Pedesetčlan-
ski kolektiv pa je imel večje
želje: novo podjetje naj bi
imelo v najkrajšem času indu-
strijski značaj. Zelja kolektiva
se je iz leta v leto vse bolj
uresničevala.

5000 UDARNIŠKIH UR

Delovni kolektiv se je odpo-
vedal dobičku. Vsi člani kolek-
tiva so prijeli za orodje, in v
bližini starih, za delo premajh-
nih prostorov, je začelo rasti
novo poslopje. In danes je de-
lovni kolektiv ponosen na vse,
kar je ustvaril, zlasti še, ker
je k doseženemu uspehu pri-
speval 5000 udarniških ur.

V novem poslopy: proizvodnja
že teče nekaj let, čeprav
kolektiv z gradnjo še nadalju-

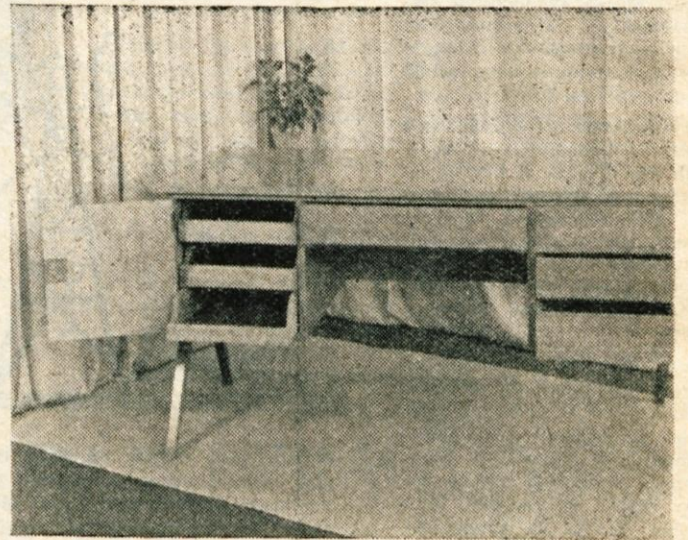
je. Zelja kolektiva je, da bi v
bližnji prihodnosti imel celotno
proizvodnjo v združenih prostori-
h, in ne tako, kot jo ima danes,
na dveh krajih, ki sta precej
oddaljena drug od drugega

Predsobna stena iz drvonitke

**SPECIALIZIRANA
PROIZVODNJA**

Kljub temu, da je imel delov-
ni kolektiv doslej prvenstveno
skrb z ureditvijo prostorov, je
dosegel znatne uspehe tudi v
procesu proizvodnje. »Roleta-
mizarstvo« Kranj v glavnem še
danes proizvaja enake izdelke
kot pred desetimi leti, vendar
v večjih količinah in s speci-
alizirano proizvodnjo. Ze l. 1954
je kolektiv proizvedel 3000 m
rolet, medtem ko jih je prej le
okoli 1000 m. V letu 1960 pa
bo proizvodnjo povečal na 14
tisoč metrov rolet; prav tako bo
povečal tudi proizvodnjo drvo-
nitke, in sicer za štirikrat (od
10.000 m na 40.000 m). Uredili
so tudi izdelavo kombinirane
šolske opreme (les — aluminij).

Sodobno izdelan kateder

Podjetje ima za to pomožno
ključavnicaško delavnico, v
kateri obdelujejo aluminij. Tu
izdelujejo tudi vse kovinske
dele, ki so potrebni za rolete.
— Čeprav se je kolektiv pove-
čal v 10 letih samo na 170 čla-
nov, so zabeležili enake pom-
embne uspehe: petkrat večjo
proizvodnjo in nove prostore.

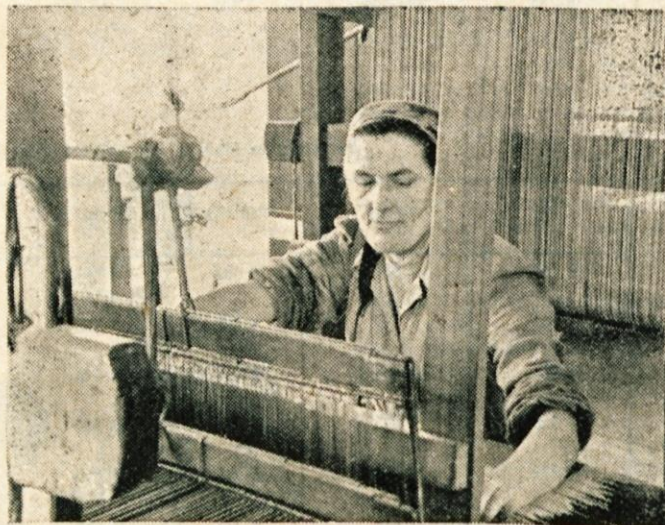
ODJEMALCI

Vsekakor bi podjetje zabredlo
že v težave, če ne bi proizva-
jalo kvalitetnih izdelkov. Prav
s kvaliteto pa si je zagotovilo
širok krog odjemalcev. Šolsko
opremo vedno lahko dobite v
prodajalnah Slovenijales ali

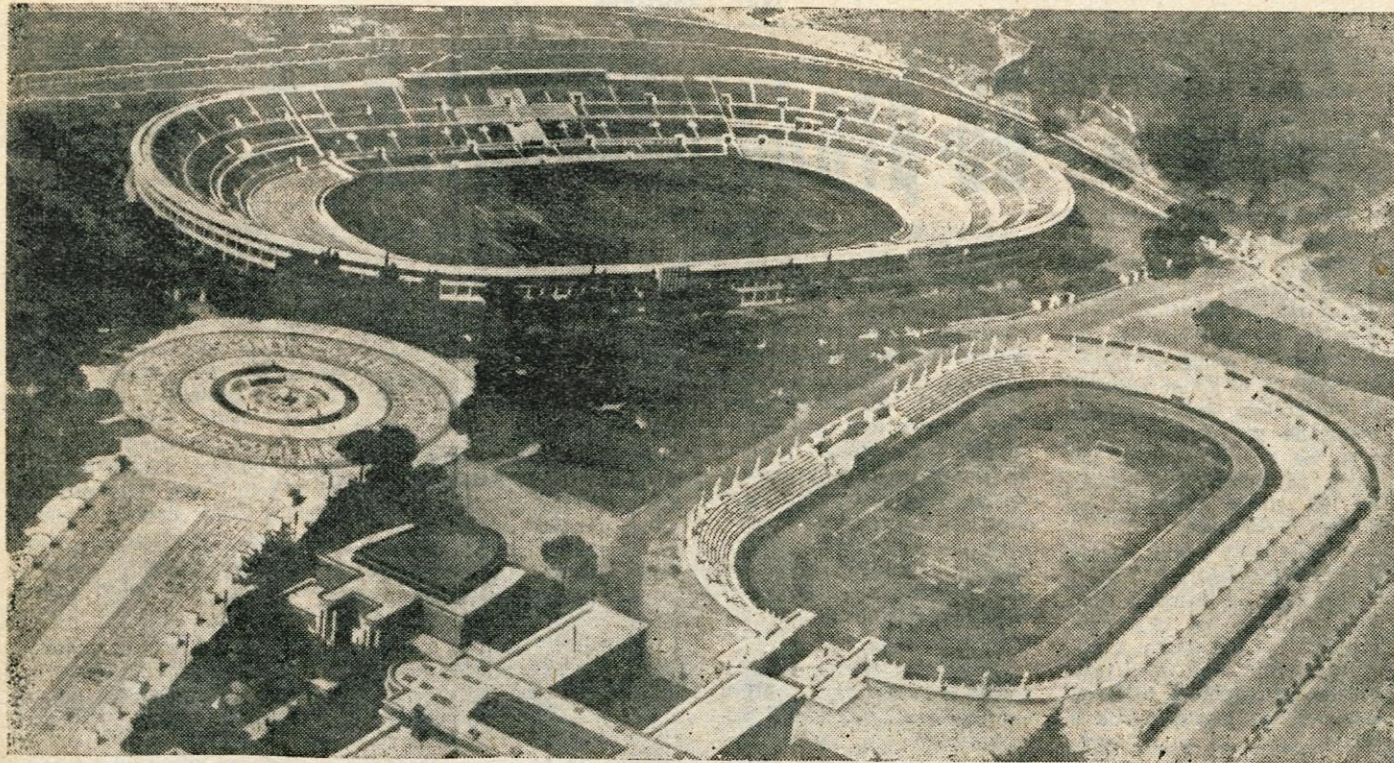
Lesnina, proizvodnja rolet in
zavese pa niti ne zadošča potre-
bam Dalmacije, Ljubljane, Za-
greba in Štajerske. Razen tega
moramo omeniti še izvoz, in si-
cer v Švedsko in ZDA. Vsi od-
jemalci pa so veliki interesi
tudi za novejši proizvod »Role-
te-mizarstva« Kranj — predsob-
ne stene in drvonitke.

Vse to kaže, da si je delov-
ni kolektiv postavil trdne tem-
elje. To potrjujejo še pose-
bej uspehi v letu 1959, kar za-
gotavlja, da bo »Roleta-mizar-
stvo« v prihodnje še bolj po-
memben činitelj v gospodarstvu
kranjske komunee.

OB NOVEM LETU POŠILJA DELOVNI KOLEKTIV »ROLETA-MIZARSTVO« KRANJ ISKRENE ČESTITKE VSEM DELOVNIM LJUDEM Z ŽELJO, DA BI DOSEGLI V LETU 1960 ŠE VEČ DELOVNIH USPEHOV.

Drvonitka je na trgu vse bolj iskana. Na sliki delavka pri tkanju drvonitke

Največja predstava na svetu

Rim z dvema milijonoma prebivalcev, s svojimi razkošnimi vodnjaki, antičnimi spomeniki, kamnitimi slavoloki, fiberskim mestovi in moderno arhitekturo, nudi zares najlepšo podobo za olimpijske igre. Trdijo, da bodo XVII. olimpijske igre najlepša in največja športna manifestacija moderne olimpijske zgodovine. Pozornost milijonov ljubiteljev športa, celo tistih, ki se samo začasno zanimajo za razna tekmovanja, bo v poletnih mesecih 1960 usmerjena na dogodke, ki se bodo odvijali na olimpijskem igrišču (na sliki). To supermoderno igrišče so v glavnem zgradili leta 1953 in je na njem prostora za sto tisoč gledalcev. Na sliki desno pa vidite znani »Marmorni stadion«, ki bo služil atletom za ogrevanje pred nastopom na velikem stadionu. Igrišči sta zvezani s predorom. To je samo del vsega tistega, kar so že in kar bodo še zgradili v Rimu v pripravah na olimpijske igre.

Osvajanje morskih globin

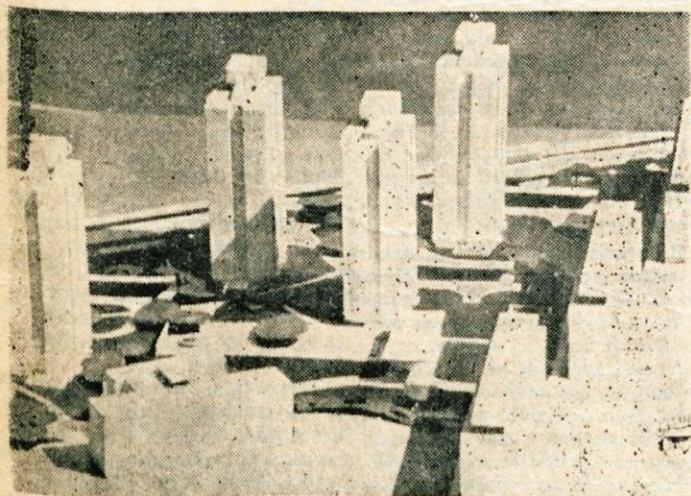
Tisoče let je bilo torišče velikih borb med ljudmi in naravo omejeno tako rekoč izključno na površino naše zemeljske krogle. Šele v zadnjem času so ljudje pričeli upirati poglede v smeri neskončnih višin, osvajajoč postopoma »nadstropje« za »nadstropjem« atmosfere, ki nas obkroža. Naslednje etape predstavljajo pohodi, ki jih človek opravlja preko meje atmosfere v smeri drugih planetov.

Med drugim pa človeka zanima tudi to, kar se nahaja pod njegovimi nogami, izpod tankega sloja zemeljske skorje. Na eni strani se speleologi spuščajo v vse večje globine, raziskujejo zemeljsko skorjo, vrtočlave globine neraziskanih pečin in kraterjev ugaslih vulkanov, na drugi strani pa oceanografi s svojimi batiskafami poskušajo doumeti vse skrivnosti velikih globin oceanov in se spoznati z vsemi vrstami rastlin in živali v njih.

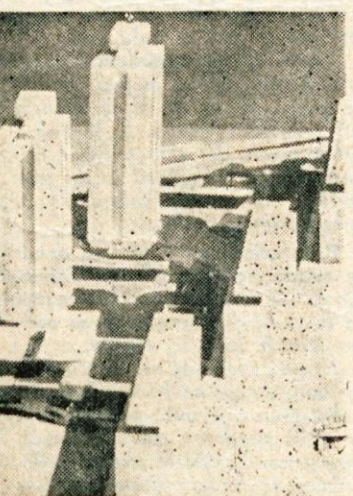
Največjo globino je dosegel batiskaf francoske mornarice FNRS-3, v katerem sta bila major Houard in ing. Wilim. V bližini Dakra sta se spustila v globino 4050 m. Izgleda, da bodo Amerikanci v kratkem presegli francoski rekord. Ameriška mornarica je odkupila »super batiskaf« prof. Piccarda »Triste. Menijo, da bo leta dosegel globino 7000 m. Batiskafe nameravajo opremiti s pripravami za lov v velikih globinah. Amerikanci predlagajo uporabo harpun, medtem ko je direktor pomorskega inštituta v Marseillu prof. Peres za uvedbo elektro-magnetskih naprav na površini sfere batiskafa; s pomočjo teh naprav bi se ustvarilo električno-magnetsko polje v vodi, ki obkroža sfero batiskafa, tako da bi se vse ribe, ki bi prišle v to polje »lepile« na namagneteno jekleno

To je maketa največje veleblagovnice na svetu, ki bo imela 45 nadstropij in jo bodo zgradili v New Yorku. Polovico stroškov za gradnjo — 25 milijonov dolarjev — bodo krihli Angleži. Pravijo, da bo to največja angleška investicija v Združenih državah Amerike po drugi svetovni vojni. Tudi pri nas imajo v prihodnjem letu v načrtu gradnjo velikih veleblagovnic

Na sliki vidite maketo vzorno projektirane stanovanjske skupnosti za 5.000 prebivalcev, ki je bila razstavljena na razstavi »Porodica i domaćinstvo« v Zagrebu. Načrti za tako stanovanjsko skupnost so bili obdelani na osnovi razvoja urbanizma v svetu in pri nas ter tako predstavljajo idealno rešitev stanovanja v okviru stanovanjskih skupnosti, v kateri se odvija vse življenje prebivalcev tega področja. Tu imajo svoje trgovine, uslužnostna podjetja in razne prostore za družbeno in družabno življenje. Seveda bodo stanovanjske skupnosti v posameznih krajih imele specifična obeležja tistega področja, vendar pa bodo v osnovi, pa naj bodo projektirane za večje ali manjše številce prebivalcev, reševale v svojem okviru vse potrebe našega delovnega človeka

mrežo, kot se jekleni predmeti lepjo na pole magneta. Razen tega so ti »super-batiskafi« opremljeni z aparati za merjenje temperature vode, pritiska, koncentracije soli, pa tudi količine svetlobe, čeprav

Avtomatizirana železnica

Angleški inženir William Yorath Lewis je predložil v odobritev izum avtomatizirane železnice, ki se nikoli ne ustavi, kot rešitev za problem preobremenitve prometa. Lewisov izum obstaja iz avtomatske električne lokomotive brez voznika, ki se giblje, zaustavlja in menja hitrost s pomočjo avtomatskih priprav. Na postajah bi le znatno zmanjšala brzino, tako da bi potniki lahko med vožnjo vstopali in izstopali. Model so prvič prikazali na mednarodni razstavi v Londonu 1924/25. leta. Maksimalna hitrost te železnice je znašala 16 kilometrov na uro, Lewisova pa no, po njegovih trditvah, imela hitrost 58 kilometrov na uro. Postaje naj bi bile v razdalji 800 metrov. Taka železnica bi bila namenjena v prvi vrsti lokalnemu prometu.

RAKETE IN SATELITI KOT IGRAČKE ZA OTROKE

Zapadnonemška industrija otroških igračk je dala v prodajo najnovejše modele satelitov in raket. Najnovejši tip igračke predstavlja raketa, ki lahko leti v višino 10 metrov, nato pa izstrelji satelit, ki kroži nekaj minut. Proizvajalci so izjavili, da je igračka »moderna in nenevarna«. Raketa se premika s pomočjo zraka in vode.

Med ostalimi igračkami se posebno odlikuje vesmirska ladja, ki v potrebni višini avtomatsko razširi krila, pri tem spremeni raketo v letalski model.

Se eno moderno igračko predstavlja raketa za prenos pošte. Večje modele teh raket so uspešno preizkusili na obali Severnega morja. — Modeli teh igračk služijo otrokom za prenos sporočil z dvorišča na dvorišče.

Novih 120.000 ton cementa

Ze na začetku prihodnjega leta bo v Umagu v Istri začela obratovati naša nova tovarna cementa, katere letno proizvodnjo računajo na 120.000 ton. Še večjo tovarno cementa z letno zmogljivostjo 200 tisoč ton nameravajo zgraditi v Ripču pri Bihaču.

KOLONIJE NA MARSU

Eden izmed pionirjev astronautike, dr. Hubert Strughold, je imel pred kratkim v Akademiji znanosti v Texasu zanimivo predavanje. Dejal je, da obstaja možnost, da ljudje nekega dne osnujejo kolonije na Marsu, medtem ko projekti za osnivanje podobnih kolonij na Mesecu spadajo v utopijo. Pravi, da so pogoji za življenje na Marsu veliko boljši. Tam so pač pogoji za življenje, toda to nebesno telo ni neke vrste »druga Zemlja«. Stanje, ki vlada na površini Venera, je še vedno skrivnost. Strughold pravi, da bodo potniki na tem planetu naleteli na težave zaradi visoke temperature in območja žarčenja. Kolikor bodo s poskusi ugotovili točnost te trditve, bodo Venero izbrisali iz spiska ciljev, ki jih je treba osvojiti v vesoljstvu. Po Strugholdovem mišljenju bo človeštvo pri svojih pohodih na nebesna telesa še najmanj sto let omejeno na osvajanje planetov našega Sončnega sistema.

Novi znanstveni podatki o Antarktiki

Pred kratkim je 167 delegatov iz 12 držav zaključilo svoje enotedensko delo — proučevanje problemov Antarktike.

Na sestankih, ki jim je predsedoval direktor argentinskega Antarktičnega inštituta admiral Panzafini, so udeleženci lahko poslušali 181 predavanj.

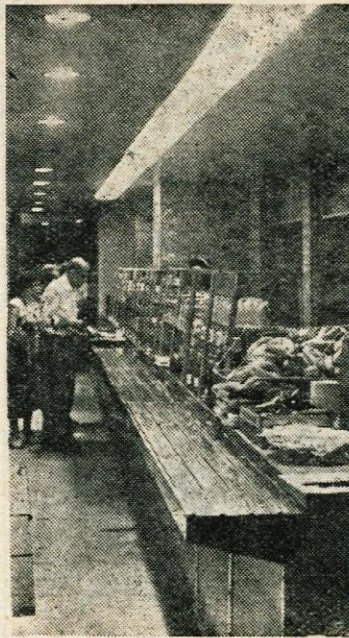
Šef francoske delegacije Georges Laclavere je ob zaključku konference izjavil, da je bila prejšnja trditev, da tvorita antarktični kontinent dva velika kontinentalna bloka, razdeljena z Vedelovim in Rosovim morjem, povsem napačna. Novi podatki, o katerih so razpravljali na konferenci, so pokazali, da sta ta dva bloka razdvojena z velikim planinskim masivom,

katerega vrhovi presegajo nadmorsko višino 4000 metrov.

Razen tega so po Laclaverjevih besedah raziskovalci odkrili brezno napolnjeno z ledom, katerega globina doseže 4000 metrov. Brezno leži med Bellinghausenovim in Rosovim morjem. To je največja debelina ledene gmote, ki je bila kdajkoli odkrita.

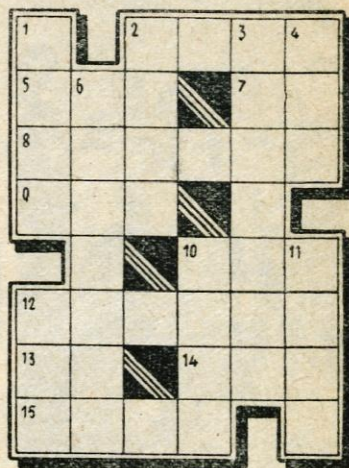
Laclavere je nadalje dejal, da Antarktiko tvori debela ledena skorja, oble oblike in planinskih grebenov kot podaljska Kordiljer. V stalni podlagi so odkrili zelo zanimive sloje, med njimi tudi prastare fosilizirane gozdove, kar dokazuje znatne spremembe klime v teku tisoč let.

Zaradi tega ta odkritja ponovno postavljajo vprašanje menjanja položaja kontinenta. V naslednjih letih bodo mogoče ugotovili, ali je Antarktika spremenila svoj položaj v odnosu na ostale kontinente.

Sodobni objekti družbene prehrane imajo predvsem namen, da pomagajo našim družinam in da na drugi strani delovnemu človeku na njegovem delovnem mestu in po opravljenem delu nudijo okusno in dobro hrano. Objekti družbene prehrane bodo v veliki meri razbremenili zaposlene žene. Seveda smo v izgradnji objektov družbene prehrane šele na začetku poti. V prihodnjih letih pa lahko pričakujemo, da bo v naših mestih zrasla vrsta novih objektov družbene prehrane. Pri tem bomo morali misliti na izpolnjevanje treh osnovnih zahtev takih objektov — čim večje kapacitete na čim manjšem prostoru; čim krajše zadrževanje koristnikov objekta; boljše usluge in čim sprejemljivejše cene. — Na sliki vidite sodoben obrat družbene prehrane »Risnjak« v Zagrebu

KRIZANKA ST. 45

Vodoravno: 2. povečalno steklo, 5. tuja kratica za Združene države Amerike, 7. bog sonca pri Egipčanih, 8. napovedovalec v radiu, 9. bajeslovno podzemlje, 10. dedna zasnova, 12. žensko ime, 13. zlog iz solmizacije, 14. in tako dalje (lat. okrajšava), 15. odevalo.

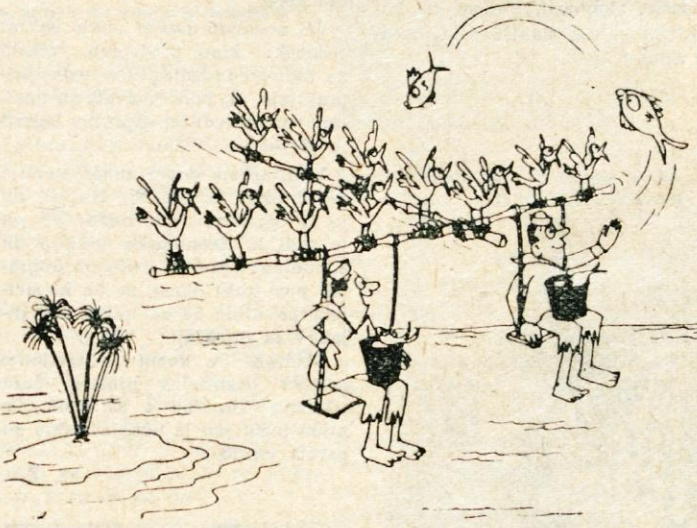
Navpično: 1. rdeče (... glav), 2. nestrokovnjak, 3. predstojnik, 4. pritok Rena v Švici, 10. jeza, 11. moško ime, 12. esperantu podoben umetni jezik.

Nesreča za mesrečo se je v l. 1959 na dirkah vrstila druga za drugo. Čeprav je bilo pri karambolih več žrtev, je bilo vendar manj smrtnih nesreč kot je bilo pričakovati po karambolih, ki so bili večkrat videti nepopisno strašni.

PROJEKT RAKETE S POSADKO NA MESEC

V Sovjetski zvezi pripravljajo načrte za izstrelitev rakete na Mesec in nazaj. V raketi naj bi bila posadka dveh ali treh članov. Teža rakete naj bi znašala okrog 3.000 ton, dolga pa naj bi bila 85 metrov. Sestavljala naj bi jo 20 enostavnih raket. Vsaka naj bi imela 750.000 kilogramov gonilne sile in bi skupaj tvorile petstopensko raketo. Prve tri stopnje naj bi raketu s potniki v roku dveh in pol dni ponesle v neposredno bližino Meseca. Za tem bi bila izstreljena četrta raketa, katere funkcija bi bila vzdrževanje hitrosti, tako da bi vesmirskim potnikom omogočila pristanek na površini Meseca. Peto stopnjo rakete pa bi uporabili za povratek z Meseca na Zemljo. Do sedaj končujejo priprave za izdelavo prve stopnje rakete.

Tedy in Bobby na prekooceanskem poletu

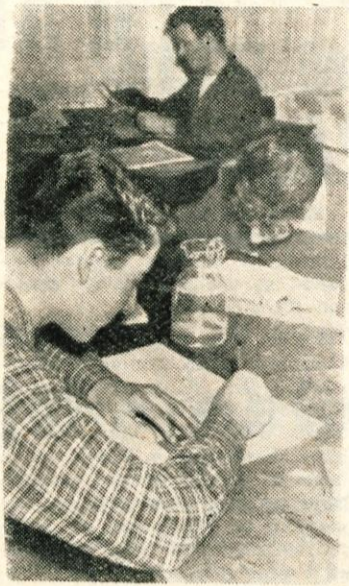

Kakor ti meni, tako jaz tebi!

Z obiska v Dijaškem domu na Zlatem polju

Najprej
učenje -
potem razvedrilo

Obiskali smo Dijaški dom na Zlatem polju v Kranju in vam posredujemo nekaj posnetkov iz življenja dijakov. V enodnevnem obisku smo videli marsikaj zanimivega. Morda nas je presenetilo samo to, da smo videli dijake, ki so se učili kar v jedilnici in celo na hodnikih, kajti v sedanjih učilnicah imajo spalnice dijakinje, ki se bodo preselile v nov trakt doma, ko bo dograjen.

— Učne ure imajo na dan kar trikrat. Dopoldne, po kosilu in zvečer

Dnevni red imajo zelo pester. Vstanejo že ob šestih. Najprej telovadijo, potem pa ima prva skupina, ki dopoldne obiskuje šolo, zajtrk ob pol sedmih, drugi pa imajo zajtrk ob sedmih. Na sliki: na zajtrk.

Največ prostega časa imajo ob sobotah, takrat pripravijo razne zabavne programe, kot so radijske oddaje »Pokaži, kaj znaš«. Ob nedeljah popoldan pa imajo začetniški in nadaljevalni tečaj plesnih vaj

V domu imajo zelo lepo razvito tudi domačo skupnost. Večina del kot je dežurstvo doma, serviranje v jedilnici in vsa manjša dela, opravijo dijaki sami

Prav tako so pred nedavnim opravili nad 2000 prostovoljnih ur pri izkopu jarka za vodovod pri novem delu doma

Naš razgovor

Ob prodajnem pultu

»Deset dekagramov bonbonov!«

»Kilogram riža!«

S takimi in podobnimi željami so se obračale žene do prodajalke Ančke Naglič v Delikatessi v Kranju.

Naše vprašanje pa je bilo povsem drugačno.

»Pristala je na kratek razgovor. Najprej je povedala, da že dobrih deset let dela v trgovski stroki. Iz gimnazije je odšla na dvoletno trgovsko šolo in se potem zaposlila za pultom Industrijskega magazina pri podjetju Projekt. Ze več kot sedem let, odkar so odprli to prodajalno, pa stráže strankam za pultom Delikatessi.

»Ste se kdaj kesali, da ste si izbrali trgovski poklic?«

»Ne, tega ne bi mogla reči. Vem pa, da ne bi mogla vzdržati kot natakarka v gostilni. Dokler smo imeli prodajalno združeno z bifejem, sem večkrat prišla v stik s takimi gosti, ki so mi povzročali težave. V trgovini tega ni.«

»Kako se sicer počutite za pultom?«

»Kar prijetno je. V začetku me je motilo, ker je ori nas treba delati tudi ob nedeljah. Ze od vsega začetka imamo našo trgovino odprto ves dan in tudi ob nedeljah. Stranke so s tem zadovoljne. Imamo velik promet v času, ko drugeje ni rednega poslovanja. Spomnim se, da smo pretleko nedeljo samo v popoldanski izmeni postregli 1.600 strank. Povprečno ima naša trgovina na dan prometa v vrednosti od 250 do 300 tisoč dinarjev.

»Prodajalci morate biti v nekem smislu igralci: kljub morebitnemu osebnemu nerazpoloženju in vsakdanjim težavam morate biti vedno prijazni in nasmejani. Kako

se v tem znajdete, ste imeli v začetku s tem morda kakšne težave?«

»Ze iz šole sem prišla pripravljena na to. Zato me ta zahteva ni iznenadila. Sicer pa je to odvisno od pripravljenosti in ljubezni do poklica.«

»Kdaj ste imeli do strank posebno prijeten občutek ali pa obratno?«

»Ne vem pravzaprav, kako to mislite,« je dejala Ančka. Potem pa, ko je malo razmislila, je le našla dva taka primera.

»Neprijeten občutek imam, kadar stranke prinesejo nazaj blago, ki ne ustreza. Tako blago vedno zamenjamo ali pa vrnemo denar. Sicer pa pazimo, da se kaj takega ne zgodi večkrat. Pogosto pa mi

je naprijetno, če nimamo blaga, ki ga stranke želijo. Navadno vpisujemo potrebo po tem ali onem blagu v posebno knjigo in ga potem skušamo nabaviti. Toda zmeraj to ni mogoče. Na primer: žene zelo sprašujejo po maslu. Vsak teden ga navadno dobimo nekaj iz Kočevja, toda ne zanesljivo vsak teden. Zato pride včasih do zamere, kljub naši dobri volji. Take stvari so zelo neprijetne. Vesela pa sem, kadar lahko stranke postrežem z zelo dobrim blagom. Tako imamo na primer zdaj izredno dobre domače piškote. Včasih dobimo tudi zelo dobro suho salamo. Vselej, kadar strežem stranke z blagom, za katerega sem prepričana, da je res dobro, takrat se zelo dobro počutim.«

Med tem kratkim razgovorom se je pred prodajnim pultom nabralo znova precej potrošnikov. Zato jo nismo več zadrževali. Novo leto je pred durmi in prodajalci imajo zdaj največ dela! K. M.

Slepčeva pesem

Dan je bil vroč, kakor vsako leto v pasjih dnevih. V našem mestu se je staro in mlado odpravljalo na sejem. Na nebu ni bilo niti najmanjšega oblaka in soparno je bilo, da ni bilo videti v ozračju tiste svetle modrine, kakršna je navadno samo po veliki plohi ali dolgotrajnem deževju. Kadar je tako, pravimo, da je nebo kakor umito.

Starši so, z nami otroki, stopali v dolgi kači, ki se je bližala sejm-skemu prostoru, a smo se pri tem na debelo prerivali skozi zbite vrste tistih, ki so se že naužili veselja, nakupili malih in velikih darov. Nemalo pa je bilo takih, ki so odhajali praznih rok in so se morali zadovoljiti s tem, da so lahko pasli oči na tolikem številu lepih reči.

Prostor, kjer je bil vsako leto sejem, smo imenovali stara Sava. Nikogar nisem izpraševal, zakaj prav tako in zakaj ne drugače, bil je pač stara Sava. Za otroke je bilo na sejmu toliko vabljivih reči, ki so se bleščale v nešteti barvah. Ena nam je bila bolj všeč od druge. Tako smo begali z očmi od ene do druge stvari in sproti pozabljali tisto, kar je bilo še pred trenitko za nas najlepše in najboljše, ker smo drugje videli še kaj lepšega in zapeljivejšega. Vsega nismo mogli dobiti, ker ni bilo nikogar, ki bi nam vse to kupil. En sam drobec, en sam del vsega tistega, kar smo videli, pa

In še? Posebna skupina dijakov skrbi, da dvakrat tedensko preko dobro urejenega ozvočenja posreduje najvažnejše domače, zunanje-politične ter športne in kulturne dogodke.

Ob nedeljah zvečer imajo enkrat tedensko kino predstave, včasih pa tudi predavanja. Prav sedaj pripravljajo, da bodo v kratkem imeli zabavno prireditev »Sport v besedi in glasbi«.

V Dijaškem domu danes stanuje 270 dijakov in dijakin. Največ jih je iz tekstilne šole, nekaj pa jih je tudi iz Ekonomске srednje in administrativne šole. Ko bo dograjen nov trakt doma, se bo kapaciteta povečala še za kakih 100 dijakov in dijakin.

Skratka, v domu je življenje nadvse pestro, v prostem času združijo koristno s prijetnim, a kljub temu jim je učenje vedno na prvem mestu.

M. Z.

V prostem času imajo razvitih precej svobodnih aktivnosti, med drugimi tudi športni aktiv, dramsko sekcijo, tabornike itd. Imajo tudi lepo urejeno čitalnico, kjer se dijaki zbirajo v svojem prostem času in prebirajo knjige, revije in časopise ter si tako krajšajo čas —

ni mogel predstavljati vsega, kar smo si želeli. Kako so oči lačne!

Sonce je neusmiljeno pripekalo. Debele potne kaplje so nam tekle po obrazih. Nam otrokom, ki smo bili majhni in pri tleh, od koder se je od mešanja toliko mog dvigal prah, in smo bili zaradi tega toliko bolj prašni, so te kaplje delale prave brazde v nesnago na licih. Ker nam je pot silil v oči, smo jih venomer muncali, oči so nas pekle in solzili smo se. Solze in pot so nam napravile lice popolnoma progasto, čisto je bilo le tam, koder so tekle solze ali potne kaplje.

Na sejmu je bil velik hrup. Godba se je mešala z vpitjem, petjem veselih in pijanib, s pokanje pušk na streliščih, s hupanjem motornih vozil. Zdaj pa zdaj se je oglasila prav turobno beraška lajna. Od nekod je priletelo celo letalo in prav nesvečano delovalo na vse to dogajanje. Vsi so obračali poglede proti nebu, a kmalu so spet pobiteli k svojemu poslu in še glasneje kakor prej vpili ljudem, naj kupijo njihovo blago. Vsak je hvallil svoje, da je najboljši in najcenejši... »Kupite, kupite, ne bo oam žall!« je vpil nekdo... Drugi zopet: »Danes edinstvena prilika, ne zamudite!« Ljudje so postajali, se pogovarjali, kupovali peli in streljali, pri tem pa hiteli, hiteli, da se je zdelo, kakor da morajo do noči priti še vsi nekam daleč za deveto goro. Srečevali so se po dolgih letih stari prijatelji in znanci, ki so prišli iz drugih krajev na sejem. Bučno so se pozdravljali, objemali, poljubovali in mnogi so se na vse veselje tudi napili.

Ljudje, živali, vozila, stojnice, vse je bilo okrašeno. Toliko različnih noš! Vrtljak se je kar naprej vrtel, staro in mlado je bilo na njem. Mož ob vrtljaku je poganjal vedno manjkrat naokoli. Ljudje tega niso opazili, zanje je bilo glavno, da so se vozili in vrteli, a nam, otrokom, to ni ušlo iz oči, ker so mnogi med nami vsako leto tudi sami poganjali vrtljak na roke, da smo se lahko potem enkrat zastoj zavrteli.

Da, sejem je prava, velika trgovina na prostem. Kakor so se vsako leto zbirali tu trgovci, obrtniki, kmetje, branjevke in na tisoče ljudi, ki so predstavljali kupce, tako so spadali v ta sklop tudi ljudje, ki si jih ob drugih letnih

časih in prilikah le redko kje videl skupaj. Tu so bili neozdravljivi pijanci, ki jih je poznalo pet okolišev. Pa to niso bili razgrajči, bili so le veseljaki in s tem jim je bilo vse drugo odpuščeno. Toda tudi prepešči ni manjkalo, noben sejem se ni končal brez kakega spopada.

Bili pa so tu še drugačni ljudje: invalidi vseh vrst, ki so prosili vbojajme, in poleg njih še nič koliko drugih beračev in beračic. Na sejmu je bilo tudi mnogo »uzmivčev«, ki so mimogrede jemali ljudem denarnice iz žepov, da ti še opazili niso. Najbolj jim je posepel cvetel v gneči...

Vse to sem si več ali manj zapomnil, najbrž sem mnogo podrobnosti tudi pozabil. A kakor da bi mi kdo danes pripovedoval, se spominjam slepega berača, ki mu nihče ni vedel imena, ne od kod je doma in ne, kam gre, čeprav so ga vsi poznali. Mene je neprestano vlekle k njemu, zgovorila lajna in pesem. Vedno je bil na istem prostoru in nihče ni tja postavljaj svoje stojnice ali česa podobnega, kakor po nepisani postavi... Tam je sedel z lajno na lesenem zložljivem stolčku. Po navadi je bila okoli njega gruča odraslih in otrok. Na lajni je imel narobe obrnjen star, rjav in zamajčen klobuk, že ves marogast od dežja, ki je pral umazanijo z njega leto in dan. Drugih beračev otroci nismo kdove kaj marali, niso nam bili všeč, ker so bili preveljavni, vpili so na ves glas: »Daruje revež!« — klicali so na pomoč nebesa... Ta slepec pa nam je vsem privasel k srcu. Brž ko so nam starši dali prosto, smo se v celih skupinah podili po sejm-skem prostoru, med ljudmi smo se drenjali in delali že večjo zmešnjavo. Pa se je nekdo spomnil: »Pojdimo k slepcu! Slišite, že spet poje!« Pobiteli smo tja. Vedno smo se že na trideset korakov od njega umirili, potem smo se mu pa čisto po tihu približali in ga obkrožili v polkrogu. Stali smo tiho in poslušali zdaj lajno, zdaj njegovo pesem. Nikoli se ga nismo naveličali, vedno znova se nam je zdelo njegova pesem lepša in lepša. Stotič na dan jo je že pel, a vedno smo čutili, da mu pesem prihaja iz srca v naša srca.

Včasih pa je nenadoma nehal vrteti lajno, jenjal je peti, sklonil je glavo, kakor da bi se zamislil ali prislubnil hrumu, ki je prihajal s sejma. Mi smo večkrat mislili, da nas je začutil in da premišlja, kdo so in kakšni so ti njegovi vneti poslušalci.

Pri starših zanj izprošeni denar je vedno padel v njegov klobuk. Če bi bil le eden sam med nami, ki bi storil drugače, bi ga za vedno izločili iz naše družbe.

Njegov obraz se mi je vtisnil v spomin, da ga ne bom nikoli pozabil. Glavo je imel podolgovato, še večji podavek pa ji je dajala neurejena koničasta siva brada. Ličnice so izrazito izstopale, lica pa so bila globoko izbrzdana. Očesne votline pa so mrtvo zyle v nas. Od časa do časa je izpod mrtvih vek pritekala solza in nam je bilo še bolj hudo.

Tako smo vsako leto dan na dan strmeli vanj, poslušali lajno in slepčovo pesem, ki jo je pel venomer. Dolgo nismo mogli priti do tega, kaj neki nosi na verižici, ki mu je visela iz žepa na telovniku. Ugibali smo vse mogoče, dokler nam ni nekega dne sam

pomagal, s tem da je privlekel na dan majceni ključek. To je bil ključ od njegove lajne, edinega njegovega premoženja.

Tako smo ga hodili gledat in poslušat več let, a nismo vedeli, kaj nas pravzaprav vleče k njemu. Nisem vedel, zakaj postajam ob njem, dokler nisem šele ob njem spoznal, da imam oči, s katerimi lahko gledam, kar hočem, s katerimi vidim vse tisto, kar je njemu skrito. Šele tedaj sem začel prav ceniti vid in prav čutiti s tistimi, ki ga nimajo.

Pozneje, ko sem čul o Louisu Brailleu, sem se pogosto spomnil na slepega pevca. Želel sem, da bi tudi on, kakor mnogi drugi, znova spregledal, da bi mu bilo tako vsaj večkrat toplo in svetlo.

A tako je venomer le pel, pel... in odpel:

Le enkrat bi videl, kak' sonce
gor gre,
bi videl, kak' luna, kak'
zvezde blešče.

Otmár Novak

OBRAZI IN POJAVI

Medvedek

Metki je komaj štiri leta. Toda njen bratec je že pravi fant. Drugo jesen bo šel že v šolo. Doma pa je zelo nemiren. Skače in razgraja. Da se vse tresse.

Tako se je pogosto pritoževala mamica. Zato ga je to jesen poslala v vrtec. Preprosto zato, da bi bil doma mir.

Marjetka pa je ostala čisto sama. Dolgčas ji je bilo. Zlasti, ko je Darko pripovedoval o tolikih lepih rečeh, ko se je vračal iz vrta. Toliko igračk imajo tam. »Sleznico, slikanje cere kipe, ir vsako dopoldne tovarišica povlepo pravljico. V enem kotu pa so sami medvedki.

»Medvedki!« je nenadoma vzkliznila Metka.

»Da, medvedki! Velike oči imajo, črne šape... Zelo, zelo so lepi. Vsakdo, če je priden, lahko vzame medvedka, se z njim igra...«

»Jaz bi tudi rada medvedka!« je nenadoma dejala Metka. »Prinesi mi ga pokazati!« je dostavila proseče.

Potem sta ugibala o tem in onem. Dedek Mráz ne bo prinesel medvedka. Samo nekaj pomaranč in bonbonov. Tako je bila že povedala mamica. Očka o medvedku ni hotel ničesar slišati. »Dovolj, če ste siti in oblečeni!« je dejal in zamahnil z roko, ko ga je bila Metka prosila za medvedka. Tudi prejšnji večer je prišel pozno domov in hudo je robantil po hiši. Takrat morata biti Metka in Darko čisto tiho. Ko mu je mamica dejala, da je pijan, sta se znova hudo sporekla.

Tako sta si Darko in Metka po svoje razlagala te stvari in kramljala. Naslednje dni je Metka skupno z Darkom odhajala v vrtec. Darko ji je obljubljal, da ji bo skozi okno pokazal medvedka. Toda ni mogel.

Ondaj pa, ko je odhajal iz vrta, so drugi otroci zagnali pravi vrišč: »Medvedka ima! Pod plašč ga je skrill! Ukrasti ga je hotel!«

Ko je tistega dne potem odhajal domov, so ga še na poti otroci zmerjali, da krade. Le kdo je bil temu kriv? Darko je hotel medvedka je pokazati Metki! K. M.

Čez 10 dni spet „Po stezah partizanske Jelovice“

V nedeljo, 10. januarja 1960 bo v okolici Zeleznikov in Dražgoš velika športno-politična manifestacija z že tradicionalnim naslovom »Po stezah partizanske Jelovice«, ki jo v spomin na herojsko dražgoško bitko v letu 1942 prirejamo vsako leto v prvih dneh januarja, ko v Zeleznikih praznujejo tudi svoj občinski praznik.

Tokrat bo na sporedu prireditev patroljni tek mladincev na 10 km,

Komisija na cilju v Dražgošah (1959)

smučarski tek posameznikov — članov na 15 km, veleslalom in sankarske tekme. V prireditvah sodeluje vsako leto veliko število ljudi. 10. januarja bomo v smučarskem teku posameznikov spet lahko videli 10 najboljših naših tekačev, ki

jih je določila Smučarska zveza Slovenije. Tek se bo pričel ob pol osmih zjutraj pred tovarno NIKO v Zeleznikih.

V patroljnem teku na 10 km se bodo lahko borile za prvo mesto patrolje vseh športnih in družbenih organizacij kranjskega okraja. Patrolje bodo razdeljene v tri skupine, vsaka pa bo morala preteči 15 km dolgo pot.

V prvi skupini bo tekmovalo osem okrajnih patrolj Združenja rezervnih oficirjev in podoficirjev LR Slovenije, ki jih bodo določili okrajni odbori Združenja. V drugi skupini bodo nastopale patrolje vseh športnih in družbenih občinskih organizacij ter pripadniki Ljudske milice kranjskega okraja, medtem ko bodo v tretji skupini tekmovali patrolje, katerih člani so stari že več kot 35 let. Patroljni tek posameznih skupin se bo pričel ob devetih dopoldne pred tovarno NIKO v Zeleznikih. Gorenjska smučarska podzveza bo sodelovala s šestimi, Okrajna zveza TVD Partizan s petimi, predvojaška vzgoja s petimi, Okrajna strelška zveza s tremi, Okrajni odbor ZROPJ s šestimi, Planinska zveza Slovenije in GRS s tremi ter Ljudska milica z dvema patroljama. Ob 10. uri bo nato v Zeleznikih pričetek tekmovalja v veleslalomu.

Na sporedu je tudi tekmovalje v sankanju, ki bo razdeljeno na dve skupini. V prvi se bodo pomerili tekmovalci z navadnimi sanmi, v drugi pa tekmovalci s samotajnimi sanmi. Vsi člani patrolj bodo morali imeti s seboj puške Mauser 7,9 mm, vsak pa bo moral trikrat streljati v doprsko tarčo.

Vsak udeleženec tekmovalja bo prejel spominsko diplomu. Razen tega pa bodo najboljšim tekmovalcem razdelili pred tovarno NIKO v Zeleznikih pokale, plakete in nagrade. Patrolja, ki bo v kateri-

koli skupini dosegla najboljši čas (izvzete so patrolje ZROPJ), bo v prehodno last prejela kip »PARTIZANA-BORCA«, darilo Okrajnega odbora Zveze borcev NOV Kranj.

Za vse tekmovalce bo prireditelj — Okrajni odbor Zveze borcev — poskrbel za prenočišča in za hrano, urejen pa bo tudi prevoz tekmovalcev in ostalih udeležencev od železniške postaje v Skofji Loki v Zeleznike. Informacijska pisarna bo v Zeleznikih in bo začela s poslovanjem 9. januarja. Do tega dne pa bo vse informacije dajala Gorenjska smučarska podzveza, kjer se morajo najkasneje do 5. januarja prijaviti tudi vse ekipe.

Na zadnji seji organizacijskega odbora za prireditev »Dražgoše 1960« so sklenili, da bosta sankanje in veleslalom odpadla, če snežne razmere ne bodo ugodne, ostala tekmovalja pa bodo v tem primeru na Jelovici s startom in ciljem v Dražgošah.

Za vsakoletno prireditev »Po stezah partizanske Jelovice« je na Gorenjskem že zdaj veliko zanimanje. Patrolje in posamezniki se že dalj časa marljivo pripravljajo. To je zagotovilo, da bomo tudi tokrat, kot vsako leto doslej, dostojno proslavili 18. obletnico herojske dražgoške bitke. M. Z.

Patrolja med tekom v počastitev dražgoške bitke leta 1959

Dolgoletni reprezentant Knific na jelovski prireditvi 1959

Alpski smučarji iz Kranja in drugod so se letos že zgodaj začeli pripravljati za prve nastope. Kaže, da bodo letos v mednarodni konkurenci lahko vidneje posegli v borbo za višja mesta kot v prejšnjih letih. Res škoda, da se kljub temu ne bodo udeležili olimpijade v Squaw Walleyu, čeprav so bili na prejšnjih olimpiadah stalni udeleženci z mnogo slabšimi pripravami. Na sliki: Tomaž Jamnik (Triglav, Kranj) med vožnjo.

11 let jeseniškega hokeja

Na Jesenicah se je začel hokej organizirano uveljavljati približno pred enajstimi leti. Prvi drsalci, ki so želeli ustanoviti hokejski klub, so se pojavili že leta 1938. Takrat so sicer pripravljali led, drsali in vedili hokej, toda brez organizacijske povezave, brez materialne osnove. Zadnje leto pred vojno so ustanovili moštvo. Bili so brez nasprotnika in so zato igrali kar sami med seboj. Prva hokejska tekma je bila na Jesenicah že v zimi 1941-42 med Zagrebom in Jesenicami. Zmagali so gostje z 2:1. Potem je tudi hokej na Jesenicah, kot večina ostalih športnih dejavnosti, zamrl.

Prvo zimo po vojni se je spet zbralo hokejsko moštvo in začelo vaditi. Fantje, ki so med okupacijo doraščali, so že dorasli in kmalu postali hrbtnica kasnejšega državnega prvaka. Mednje sodijo Boris Čebulj, Matko Medja, Dušan Kaltnekar, Zvone Turnšek, Mandižev in drugi. Toda žal tudi to pot niso imeli nasprotnika. Šele naslednje leto so pregovorili Ljubljano, da je prišla na Jesenice gostovat z drugim moštvom. To je bil hkrati tudi največji uspeh, saj so v obeh srečanjih zmagali Jeseničani in tako pokazali javnosti, da se tu nekaj dogaja.

Hkrati je ta uspeh opogumil jeseniške igralce in leto kasneje so že sodelovali na turnirju v Celju ter osvojili prvo mesto. Tu so sodelovali še hokejisti iz Celja, Maribora in Brežic. Na vsak način so hoteli igrati z močnejšimi nasprotniki, ki jim kljub uspehu niso bili dorasli. Tako so z ljubljanskim prvim moštvom zmeraj izgubili z visokim rezultatom, da o Partizanu iz Beograda ne govorimo. Zadali so si nalogo izboljšati kvaliteto. Sam hokej in drsalni šport sploh pa je začel dobivati trdnjše organizacijske oblike in vedno več sodelavcev ter simpatizerjev. V tem

Uradno so lani na Jesenicah proslavili 10-letnico delovanja hokejskega športa. V sezoni 1948-49 smo imeli prve pomembnejše tekme, ki so se vrstile še nekaj naslednjih zim. Potem je hokejski klub organiziral nekajdnevni trening v Avstriji pod vodstvom tujega trenerja. Svoj prvi razmah pa je ta živahni šport doživel leta 1954, ko je bilo zgrajeno umetno drsališče. V tej sezoni so si Jeseničani tudi prvič pridobili pravico sodelovati na državnem prvenstvu, kjer so v močni konkurenci osvojili drugo mesto. Dve leti kasneje je prišel na Jesenice češki trener Zdenek Blaha. Pod njegovim skrbnim vodstvom, zlasti pa s prizadevanjem samih igralcev in vodstva kluba je moštvo kot celota dobro in hitro napredovalo. V sezoni 1956-57 je na državnem prvenstvu v Beogradu jeseniško moštvo osvojilo prvo mesto, ki ga brani še danes. Po dosedanjih tekmah in pripravah sodeč ga bodo branili tudi letos. To jim seveda tudi iz srca želimo. Prijetno bi bilo, da bi njihovi napori in žrtve bili tudi letos kronani z najlepšim uspehom.

Dvoboji Jesenice : Ljubljana so bili v zadnjih letih nadvse privlačni

Danes lahko mirno rečemo, da je jeseniški hokej prerasel lokalne meje, postal je gorenjski šport. To nam potrjuje vedno večje zanimanje zanj po vsej Gorenjski in tudi izven njenih meja. Če bo šel po tej poti naprej, so pred njim še lepe perspektive. Klub ima dovolj igralcev in lahko postavi na led štiri, če ne še več moštev.

Lani je klub dobil novega trenerja, Poljaka Andreja Volkovskega, ki je prišel na Jesenice tudi letos. Odkril jim je marsikaj novega in poskrbel tudi za drugo moštvo. Mladi delavci in vajenci jeseniške železarne bodo lahko kmalu izpopolnili svoje znanje na ledeni plošči. Tako nas bodo tudi tu častno zastopali po vsej domovini in tudi izven njenih meja.

Januarja 1960 bo na Jesenicah spet državno prvenstvo v hokeju na ledu. Domačini, ki branijo naslov državnega prvaka, upajo, da ga bodo obdržali tudi tokrat.

Nevarna situacija pred vrati

GLEDALCI „STROKOVNJARI“ - SODNIKI SIROMAKI

Rokomet. Mali rokomet. Da, to je šport, ki si je v kratkem času pridobil veliko število aktivnih igralcev in še več gledalcev. Kako tudi ne, saj je ta igra z majhno žogo na majhnem igrišču in z majhnimi goli (zlobni jeziki pravijo, da je vratar »reva«, če mu nasprotnik zatrese mrežo!) nadse zanimiva, če ne bi o usodi rezultata odločali sodniki — izprašani rokometni sodniki!

Videl sem že precej lepih rokometnih srečanj, toda bolj kot lepota mi je ostal v spominu takle poteke neke prvenstvene tekme:

Plavi so proti rdečim vodili z malenkostno razliko vse do zadnjih minut. Igralci obeh moštev so bili moleri od znoja, sodnik pa še precej bolj. Rdeči so mu stalno ugovarjali in mu pretili, navijači rdečih pa so vdrli celo na igrišče. Sodnik, ki mu zavoljo sojenja ni bilo kaj očitati, je moral za nekaj minut igro prekiniti.

V zadnjih minutah so rdeči začeli igrati kot prerajeni. Najprej so izenačili, potem pa prešli v vodstvo. Kdo bi bil temu kriv? Plavi so navalili na sodnika in hiteli dokazovati, da je nasprotni napada-

lec prestopil šestmetersko črto. Ljubitelji plavih pa so nagnali huronsko vpitje in kot iz enega grla je bilo slišati: »Sudja, špegle! Skratka, navijači plavih so bili zadnje minute takšni kot v prejšnji igri navijači rdečih.

In zatem: visok napadalec plavih (pravijo, da je tudi dober nogometaš) vodi žogo proti vratom nasprotnika. Še nekaj metrov in sam bo pred golom. Toda tedaj je bilo videti, da ga žoga ne uboga kot bi želel. Zaslišala se je sodnikova piščalka. Tudi tokrat upravičeno: napadalec je »napravil korake« (pri rokometu kot tudi pri košarki mora igralec po tretjem koraku že oddati žogo).

Sodnik je to videl. Tedaj pa se je zatresla mreža, vendar sodnik gola ni priznal, zato je bila tekma končana. Navijači in igralci plavih so bili zelo razburjeni. Zakaj tudi ne? Sodnik je »kriv«, da plavi »ne smejo« vsaj izenačiti! Visoki plavi napadalec je tedaj prišel do sodnika in ga po vseh bokarskih predpisih z močnim udarcem v glavo podrl na tla. Rdeči so priskočili sodniku na pomoč, plavi na rdeče, navijači

rdečih na plave, navijači plavih na navijače in igralce rdečih! Na majhnem igrišču je bilo za približno 200 »pretepačev« — za takšen priimek je po njihovem prepričanju poskrbel sodnik! — komajda dovolj prostora. Ob igrišču pa je, kot bi okameneli, ostalo le nekaj gledalcev, ki so nenavaden prizor le nemočno spremljali z očmi in čakali, da se vročekrvneži umirijo.

Med tisto peščico gledalcev ob igrišču sem bil tudi jaz. Opazoval sem nekoga, ki je budno spremljal vse dogodke in si jih beležil. Bil je delegat kluba. Opogumil sem se, stopil k njemu in ga vprašal:

»Ali je to sploh mogoče? Saj so vendar vsi sami športniki! Sicer pa je gotovo to prvič in doslej edini primer, kajne?«

»Proč!« me je pogledal z začudenimi očmi in potem dejal:

»Sodnik, ki je danes sodil, je res prvič doživel kaj takega. Na žalost pa je on tudi zadnji rokometni sodnik na Gorenjskem, s katerim gledalci ali igralci do danes še niso fizično obračunali.« Spretletelo me je! Vprašal sem ga:

»Koliko rokometnih sodnikov pa je na Gorenjskem?«

»Šest,« mi je kratko odgovoril.

»In vse te »siromake« so »sportniki« ali »športni gledalci« tako rekoč po nedolžnem že pretepli? O, kako lepo bi bilo, če bi lahko okroglo usnje »frcali« na začrtani zemeljski površini kar brez sodnikov!«

Zapišem naj še, da je Gorenjska rokometna podzveza pred kratkim dobila še 12 novih sodnikov. Gledalci in igralci, obljubite mi, zdaj ob Novem letu, da boste z njimi lepše postopali kot z onimi šestimi! Pomagajte jim, grajajte pa športnike, ki ne vedo, kaj je prav in kaj ne!

Ker je rokomet precej starejša igra kot rokomet, me je zanimalo, kakšna je usoda nogometnih sodnikov. Zato me je pot peljala v pisarno Gorenjske nogometne podzveze. Tam sem vprašal:

»Koliko je nogometnih sodnikov na Gorenjskem in kolikim med njimi še nikoli ni bilo treba zaradi igralcev ali gledalcev teči z igrišča in iskati pomoči?«

Vprašanje je prisotnim zaprlo sapo. Kar niso mogli do besede! Končno je eden le spregovoril:

»Dvajset nogometnih sodnikov je v naši podzvezi, toda takšnega ni, ki bi se nanj neupravičeno spravili gledalci ali igralci!«

Lepa slika, kajne? Ogledalo, ki nam gledalce in igralce — športnike pokaže v luči, kakršne si v novem letu ne želimo več!

nn

Novoletna nagradna križanka

ZA RAZVEDRILLO

Vodoravno: 1. tek čez drn in strn (fonet.), 3. vrsta črk, 6. mesto v bližini Londona, 10., 69. in 121. novoletno voščilo bralcem, 16. se podá (na pot), odide, 17. odebelina na niti, 18. drugače, 20. pesnitev, 21. del obraza, 23. ni star, 25. časovno obdobje, 27. mehkužec, 28. drugo ime za Kirov, 29. začetnici našega pisatelja («Cmokavzar in Ušperna»), 31. jug. reka, pritok Donave, 33. največji otok v Velikih Antilih, 35. kurirji, 36. nakaznica za denar, 37. sestavni del kuhinjske

solí, 39. zelo razširjena bolezen, 40. znižana nota, 41. osebni zaimmek, 43. zgodov. nemško mesto na belg.-holand.-nem. meji, 45. mesto v črnogorskem primorju, 46. svetovno znan veščak in propagator naravnega zdravilstva (Sebastijan), 48. naš znani gledališki in filmski igralec, 50. ime grške črke, 52. peče, dela cvrtje, 53. 19. in 2. črka abecede, 55. cesta, pot (latinsko), 56. medmet (za ustavljanje živine), 59. kos blaga, 60. željno pričakujem, 63. grški pisec basni, 64. italijanski

spolnik, 66. vrste glasbil, 68. začetnici slov. pisatelja («Gadje gnezdo»), 69. novoletno voščilo bralcem (nadalj. pod 10.), 74. hudobni, 75. vrsta mornskih ozrežnih jezerc z otočki, 76. ozka pot v snegu, 77. podoba Marije z mrtvim sinom v naročju, 79. posluži se sedeža! 80. slovenski književnik, avtor »Bobrov«, 82. začetnica imena in primek naše akademske slikarke in grafičarke, 84. in 86. zlog iz solmizacije, 87. predlog, 88. ime mesta in jezera na Finskem, 90. vas pri

Ljubljani, 91. sklad, 93. vrsta, 94. osebni zaimmek, 95. pogan, 98. posinovi, 101. jarem, 103. časomer, 104. prvotni prebivalec Italije, 105. ameriški pisatelj fantastičnih zgodb, 106. kemijska znaka za vodik in kisik, 108. ime velikega jezera južno od Urala, 110. kratica za neznanca, 111. otok v sred. Jadranu, 113. efektent zaključek napada pri športni igri, 115. samogl. in sogl., 116. ležišče divjačine, 118. vrsta hlačevine, 121. novoletno voščilo (nadaljevanje pod 69.).

Navpično: 1. ime egiptovskega faraona, znano po veličastni piramidi, 2. jezero v Sovjetski zvezi, južno od Kavkaza, 3. nemška reka (veletok), 4. učitelj, 5. glej 110 vodoravno! 7. kaz. zaimmek, 8. ime Dickemsovega junaka Twista, 9. angl. reka, ki se južno od Bostona izliva v morje, 10. ivje, 11. eden od bajeslovnih ustanoviteljev Rima, 12. predlog, 13. staroslovanska pijača, 14. kopen, južen, 15. rastlina (očnica), 16. mesto s kovinsko industrijo na Češkem (ob Labi), 19. glasbena vaja, 20. športna igra z žogo, 22. oranje, 24. okrajšava za izdelek, glasbeno delo, 26. Avar, 27. kratica za dostavek na koncu pisma, 28. nepregazen sneg, 29. rimske številke 1000, 50 in 100, 30. stara površinska mera, 32. žensko ime, 34. starorimski novec, 37. vzrok nagle smrti, 38. resnično, 42. razpočna snov, 43. okrajšava za aperitiv, 44. letoviško mesto v hrv. Primorju, 45. asintetičen, 47. glej 118. vodoravno, 49. tuj izraz za moštvo (fonet.), 50. samoglasnik in soglasnik, 51. neraven, 53. nemški slikar (Ferdinand), tudi nemška beseda za zarcalo, 54. skupina britanskih otokov v zah. Atlantiku, 57. grič, 58. začetnici avtorja pesniške zbirke »Clovek z bombami«, 61. francoska pokrajina ob Renu (Alsace; s fonetično končnico), 62. palatani (... soglasnik), 65. obrambno orožje vitezov, 67. vodna rastlina, 70. medmet, ki izraža privoščenje, 71. glej 68. vodoravno, 72. egipt. božanstvo, 73. mesto v zap. Kolumbiji, 77. hlačna guba, 78. afriška rastlina z mesnatimi listi, 80. velika, neredna ženska, 81. zveza držav Atlantskega pakta (kratica), 83. rimsko število šest, 85. pogorje v Juž. Ameriki, 78. slovenski šahovski velemoster, 89. japonska dolžniška mera, 92. izplačilo navesti ob poroki, 93. švicarsko mesto v kantonu Bern (urarska industrija), 96. vrsta usnja, 97. koroški prislov, 99. trojanski junak, povzročitelj trojanske vojne, 100. prisilno delo, 101. električno nabit delec, 102. veleum, 107. gozd, gaj, 109. iglasto drevo, 111. začetnici našega pisatelja, avtorja »Tolminec«, 112. kratica za prvo stroncij, 113. njega, 114. enaka soglasnika, 116. soglasnik in samoglasnik, 117. čas, prislov, 119. sosedna soglasnika, 120. dva predloga.

»Kako ti piloti postavljajo svoja življenja na kockole«

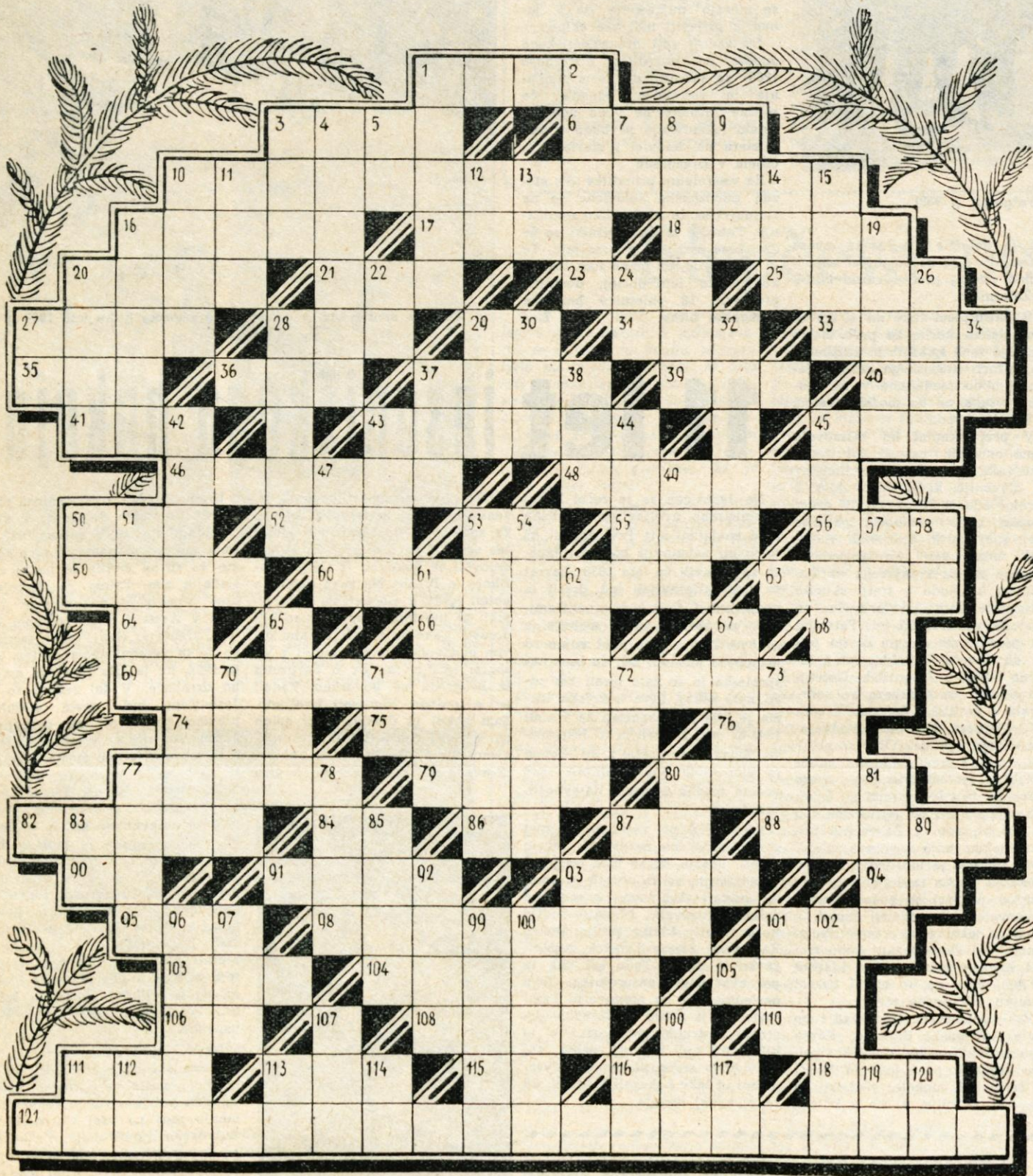
»Ljubi, mi ne boš dal poslovljnega poljubčka?«
»Nemogoče! Prepovedano je nagibati se skozi okno!«

»Kako je to mogoče. Mar ati res še ni videl tvojega novega klobuka?«

»Hiša gori!«
»Ze dobro... menim, da bo spet kmalu kosilo.«

Za pravilne rešitve smo pripravili naslednje nagrade:

1. nagrada 5000 dinarjev
2. nagrada 3000 dinarjev
- 3.-10. nagrada po 1000 dinarjev
- 11.-20. nagrada po 500 dinarjev

Rešitve pošljite na uredništvo do vključno 11. januarja 1960, kjer bo isti dan ob 16. uri tudi javno žrebanje.

Isaac Asimov 17 Jeklene kletke

»Ali je to eno izmed vaših dejstev?« je vprašal Fastolfe.
»Seveda je. Prvi Zakon robotike pravi, da robot ne sme poškodovati človeka.«
»Toda R. Daneel ni nikogar poškodoval.«
»Res je. Potem je celo rekel, da pod nobenim pogojem ne bi streljal. In vendar še nikoli nisem slišal, da bi bil robot kršil celo duh Prvega Zakona s tem, da bi zagrozil, da bo streljal v človeka, čeprav ne bi imel tega namena.«
»Ze razumem. Ali ste vi gospod Baley ekspert za robotiko?«
»Ne gospod toda bil sem v tečajih splošne robotike in pozitrone analize. Torej vem vsaj nekaj o tem.«
»Lepo« je prijazno rekel Fastolfe, »pa poslušajte še mene. Jaz sem strokovnjak za robotiko in zagotavljam vam, da leži vsebina robotovega mišljenja v popolnoma dobesedni interpretaciji resničnosti. On ne priznava nikakega duha Prvega zakona, marveč le besedo zakona. Preprosti modeli, kakršne imate na Zemlji, so tako preobloženi z dodatnimi varnostnimi napravami za Prvi zakon, da so nemara nesposobni, da bi grozili človeku. Če sem prav razumel, je bila Daneelova grožnja potrebna, da bi z njo preprečil nemir. Njegov namen je bil torej, da bi preprečil poškodovanje človeških bitij. On se je potemtakem ravnal popolnoma v skladu s Prvim zakonom in niti malo ga ni kršil.«
Baley je vzdrl po vsem telesu, na zunan pa je vendarle zadržal mirnost. Čutil je, da bo šlo težko, a je vedel, da more premagati Vsemirca na njegovem lastnem terenu.
»Morda lahko pobijate vsako točko posebej, toda vse skupaj le nekaj povedo,« je rekel. »Minulo noč je v pogovoru o takoiimenovanem umoru tale takoiimenovani robot trdil, da so ga izdelali kot detektiva in so mu zato vgradili v pozitrone cirkulacijo poseben instinkt — instinkt pravičnosti, če že hočete.«
»Porok sem za to« je odvrnil Fastolfe. »Opravili smo to pred tremi dnevi, pred mojimi očmi.«
»Ali ste me pravilno razumeli — pravičnost? Dr. Fastolfe, pravičnost je abstrakcija. Samo človeško bitje lahko uporablja ta pojem.«
»Seveda, če definirate pravičnost na tak način, da je abstrakcija,

da pomeni dajanje slehememu to, kar mu pripada, da pravičnost pomeni samo golo pravico ali nekaj podobnega, bi se strinjal z vašim dokazovanjem, gospod Baley. Pri današnjem stanju naše znanosti se razumevanje abstrakcije ne da vgraditi v pozitrone možgane.«
»Vi torej kot strokovnjak za robotiko, priznavate, da...?«
»Tako je. Vprašanje je le v tem, kaj je R. Daneel mislil pod pojmom pravice?«
»Iz najnega pogovora je bilo razvidno, da misli prav to, kar misliha vi in jaz ali katerikoli človek, da misli to, kar robot ne bi mogel misliti.«
»Zakaj pa ne zahtevate, naj sam definira ta pojem, gospod Baley?«
Baley je hipoma začutil negotovost. Toda obrnil se je k R. Daneelu: »Kaj praviš?«
»Da, Elijah.«
»Kako bi ti definiral pravico?«
»Elijah, pravica je stanje, ki nastane, kadar se spoštujejo vsi zakoni.«
Fastolfe je prikimal. »Dobra definicija, gospod Baley, za robota. In želja za spoštovanje vseh zakonov je vgrajena v R. Daneela. Zanj je pravica zelo konkreten pojem, ker je zasnovan na izvajanju zakonov, to izvajanje pa je spet zasnovano na posameznih določenih zakonih. V tem ni nič abstraktnega. Samo človek lahko spozna, da morejo biti nekateri zakoni, ki slonijo na nekem abstraktnem moralnem kriteriju, slabi njihovo izvajanje pa nepravilno. Kaj praviš k temu, Daneel?«
»Nepravilni zakon je kontradikcija pojmov,« je odgovoril R. Daneel monotono.
»Za robota je tako, gospod Baley. Razumite, da ne smete mešati vaše pravice z R. Daneelovo.«
Baley se je obrnil k R. Daneelu in ostro rekel: »Sinoči si odšel iz mojega stanovanja.«
»Sem,« je takoj odgovoril R. Daneel, »in žal mi je, če sem s svojim odhodom vznemiril tvoje spanje.«
»Kam si šel?«
»V osebne prostore.«
Baley je obstal kot bi ga kdo udaril. Sicer si je želel takega odgovora, vendar ni pričakoval, da bo R. Daneel takoj priznal. Začutil je, kako mu zmanjkuje gotovosti vase, a se je še vedno dobro

zadržal. Komisar je ogledoval položaj in oči za debelimi stekli so drsele od enega do drugega. Baley zdaj ni mogel več nazaj, ne glede na to, kakšne sofizme bi utegnili uporabljati proti njemu. Dokazati je moral svojo teorijo.
»Ko sva šla proti moji sekciji, je vztrajno zahteval, da bo šel z menoj v osebne prostore,« je rekel Baley. »Njegovo opravičilo za to je bilo na zelo trhljih nogah. Ponoči pa je spet odšel v osebne prostore, kar je tudi sam priznal. Če bi bil človek, v tem ne bi bilo nič čudnega, polno pravico bi imel do takega ravnanja. Ker pa je robot, je bil njegov nočni izlet popolnoma nepotreben. Zaključek: on je lahko samo človek.«
Fastolfe je prikimal. Videti je bilo, da ga te besede niso niti najmanj zmedle. »Zelo zanimivo,« je rekel. »Vprašajmo Daneela, zakaj je šel ponoči v osebne prostore.«
Komisar Enderby se je nagnil naprej. »Prosim vas, dr. Fastolfe, je zamrmlal, »to vendar ni dostojno...«
»Nič se nikar ne vznemirjajte, komisar, je rekel Fastolfe. Njegove tanke ustnice so se razpetegnile, kakor da bi se smejal, čeprav se ni smejal. »Prepričan sem, da Daneelov odgovor ne bo žalil vašega občutka dostojnosti kakor tudi ne občutka dostojnosti gospoda Baley. N, Daneel, povej nam.«
R. Daneel je začel: »Elijahova žena Jessie je zvečer odšla iz stanovanja z iskrenimi prijateljskimi občutki do mene. Popolnoma očitno je bilo da ni imela nobenega vzroka za misel, da sem nekak drugega in ne človek. V stanovanje pa se je vrnila s spoznanjem, da sem robot. Gotovo je, da je tako informacijo lahko dobila le zunaj. Iz tega je sledilo, da je nekdo prisluškoval mojemu pogovoru z Elijahom. Drugače tajnost moje prave narave ne bi mogla biti odkrita. Elijah mi je zatrdil, da je stanovanje dobro izolirano. Pogovarjala sva se zelo tiho. Navadno prisluškovanje ne bi moglo dati takih rezultatov. Vendar je poznano, da je Elijah policaj. In če obstoja v Mestu tako dobro organizirana konspiracija, da lahko pripravi in izvede umor dr. Sartona, tedaj je mogla tudi zvedeti, da so Elijahu naložili dolžnost za razjasnitev tega umora. Verjetno je torej, da so oni vtihotapili v njegovo stanovanje prisluškovalce.«
Ko sta Elijah in Jessie odšla spat, sem pretaknil stanovanje, kolikor sem mogel natančno, a nisem našel nobenega sledu za mikrofonom. To je situacijo še bolj zakompliciralo. Namesto mikrofona bi lahko bili v stanovanje speljani tud dvojni prisluškovalni valovi, toda za odkrivanje take naprave bi potreboval kar precejšnjo aparaturo.